



INDEX 339202

# NOTATKI

KWARTALNIK TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

# PŁOCKIE

Płock

4/253

2017

ISSN 0029-389X



## INFORMACJA DLA AUTORÓW

Materiały do „Notatek Płockich prosimy przysyłać w 1 egzemplarzu (wydruk komputerowy wraz z płytą CD), napisane zgodnie z normą (tj. 30 wierszy na stronie, 65 znaków w wierszu, bez poprawek), maksymalna objętość 15 stron wraz z przypisami.

Prosimy również o krótką informację Autora o sobie: wykształcenie, tytuł lub stopień naukowy, miejsce zatrudnienia, telefon i adres e-mail do wiadomości redakcji.

Artykuł prosimy zaopatrzyć w abstrakt w języku polskim o objętości do 250 znaków oraz zestawienie słów kluczowych (nie więcej niż 5).

Prosimy o dołączenie, po przypisach, tytuł artykułu i „Summary” w języku angielskim o objętości do 300 znaków.

Informujemy, że wydrukowanie artykułu uwarunkowane jest uzyskaniem pozytywnej recenzji wydawniczej.

Redakcja „Notatek Płockich”

Na okładce: dworzec PKP w Gostyninie  
Rys. Anna Michalak

Skład i druk:  
Wydawnictwo i Poligrafia „IWANOWSKI”  
ul. Dziewiarska 7, 09-407 Płock  
e-mail: [wydawnictwo@iwanowski.com.pl](mailto:wydawnictwo@iwanowski.com.pl)

# PŁOCK NOTICES

SCIENTIFIC SOCIETY OF PŁOCK  
(published since July 1956)

4/253  
OCTOBER – DECEMBER  
2017

## EDITORIAL BOARD

WIESŁAW KOŃSKI  
(EDITOR-IN-CHIEF)

KRYSTYNA STASZEWSKA  
(EDITORIAL SECRETARY)

MAŁGORZATA DUCH  
(LANGUAGE EDITOR)

GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI

AGNIESZKA KRZĘTOWSKA  
(STATISTICAL EDITOR)

ANDRZEJ JERZY PAPIEROWSKI

RENATA WALCZAK

## SCIENTIFIC COUNCIL

PROF. DR HAB. SC. ZBIGNIEW KRUSZEWSKI  
(CHAIRMAN)

REV. PROF. DR HAB. AMANTIUS AKIMJAK (Slovakia)  
PROF. DR HAB. ROMUALD BRAZIS (Lithuania)  
DR MARIAN CHUDZYŃSKI

REV. PROF. DR HAB. MICHAŁ M. GRZYBOWSKI  
DR HAB. HENRYKA ILGIEWICZ (Lithuania)  
PROF. DR HAB. SC. JANUSZ ZIELIŃSKI  
PROF. DR HAB. SC. DANIELA ŻUK

## EDITORIAL ADDRESS:

pl. Narutowicza 8  
09-402 Płock

tel. (0-24) 262-26-04, 366-99-50

e-mail: [notatkiplockie@gmail.com](mailto:notatkiplockie@gmail.com)  
[www.tnp.org.pl](http://www.tnp.org.pl)

# NOTATKI PŁOCKIE

KWARTALNIK TOWARZYSTWA  
NAUKOWEGO PŁOCKIEGO  
(ukazuje się od lipca 1956 r.)

4/253  
PAŹDZIERNIK – GRUDZIEŃ  
2017

## KOLEGIUM REDAKCYJNE

WIESŁAW KOŃSKI  
(REDAKTOR NACZELNY)

KRYSTYNA STASZEWSKA  
(SEKRETARZ REDAKCJI)

MAŁGORZATA DUCH  
(REDAKTOR JĘZYKOWY)

GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI

AGNIESZKA KRZĘTOWSKA  
(REDAKTOR STATYSTYCZNY)

ANDRZEJ JERZY PAPIEROWSKI

RENATA WALCZAK

## RADA NAUKOWA

PROF. NADZW. DR HAB. INŻ. ZBIGNIEW KRUSZEWSKI  
(PRZEWODNICZĄCY)

KS. PROF. DR HAB. AMANTIUS AKIMJAK (Słowacja)  
PROF. DR HAB. ROMUALD BRAZIS (Litwa)  
DR MARIAN CHUDZYŃSKI

KS. PROF. DR HAB. MICHAŁ M. GRZYBOWSKI  
DR HAB. HENRYKA ILGIEWICZ (Litwa)  
PROF. DR HAB. INŻ. JANUSZ ZIELIŃSKI  
PROF. DR HAB. INŻ. DANIELA ŻUK

## ADRES REDAKCJI:

pl. Narutowicza 8  
09-402 Płock

tel. (0-24) 262-26-04, 366-99-50

e-mail: [notatkiplockie@gmail.com](mailto:notatkiplockie@gmail.com)  
[www.tnp.org.pl](http://www.tnp.org.pl)

## LIST OF CONTENTS

|   |           |
|---|-----------|
| <b>BOGDAN POPLAWSKI</b><br>THE HISTORY AND THE DEVELOPMENT<br>OF THE ŻYCHLIN PARISH.....  | <b>3</b>  |
| <b>IGOR MORACZEWSKI</b><br>COMBAT NEAR PŁOCK<br>FROM 9TH TO 16TH SEPTEMBER 1939 .....   | <b>13</b> |
| <b>NORBERT DĄBKOWSKI</b><br><b>KONRAD PODAWCA</b><br>DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL FARMS<br>IN THE PŁOCK AND GOSTYNIN COUNTIES .....  | <b>18</b> |
| <b>BARBARA FELIC</b><br>DIRECT FOREIGN<br>INVESTMENTS IN PŁOCK .....  | <b>25</b> |
| <b>AGNIESZKA KOWALCZYK</b><br><b>ALICJA POTOCKA</b><br>50 YEARS OF THE LIBRARY BRANCH<br>OF THE WARSAW UNIVERSITY<br>OF TECHNOLOGY IN PŁOCK .....   | <b>33</b> |
| <b>AGNIESZKA KRZĘTOWSKA</b><br><b>ANDRZEJ JAGODZIŃSKI</b><br>SOCIAL EFFECTS OF MAKING GOOD USE<br>OF THE WELFARE<br>„PROGRAM FAMILY 500 PLUS”<br>IN THE OPINION<br>OF THE PŁOCK SUBREGION RESIDENTS ..... | <b>40</b> |
| <b>REVIEW</b><br>PIOTR GRYSZPANOWICZ,<br><i>BRIDGES OF PŁOCK ON THE VISTULA RIVER</i><br>(Rev. Grzegorz Gołębiowski) .....  | <b>45</b> |
| <b>CHRONICAL</b><br>SPEECH ON THE INAUGURATION<br>OF THE ACADEMIC YEAR 2017/2018<br>Zbigniew Kruszewski .....   | <b>48</b> |
| REYMONT’S TYPE OF PATRIOTISM.<br>XII NATIONAL ASSEMBLY<br>OF REYMONT SCHOOLS – ZAWIDZ KOŚCIELNY<br>Agnieszka Jurczak .....  | <b>51</b> |
| <b>FROM THE MOURNING CARD</b><br>ADAM WOJTALEWICZ HAS DIED<br>Mariusz Wojtalewicz .....   | <b>54</b> |
| <b>BIBLIOGRAPHY OF MAZOVIAN PŁOCK</b><br><b>FOR THE PERIOD 1 X – 31 XII 2016.....</b>   | <b>55</b> |
| <b>OUR AUTHORS.....</b>   | <b>72</b> |

## SPIS TREŚCI

|   |           |
|---|-----------|
| <b>BOGDAN POPLAWSKI</b><br>HISTORIA I ZABUDOWA PARAFII<br>W ŻYCHLINIE.....  | <b>3</b>  |
| <b>IGOR MORACZEWSKI</b><br>WALKI W REJONIE PŁOCKA<br>9-16 WRZEŚNIA 1939 R. ....   | <b>13</b> |
| <b>NORBERT DĄBKOWSKI</b><br><b>KONRAD PODAWCA</b><br>ROZWÓJ GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH<br>W POWIECIE PŁOCKIM I GOSTYNIŃSKIM .....  | <b>18</b> |
| <b>BARBARA FELIC</b><br>BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE<br>ZAGRANICZNE W PŁOCKU .....   | <b>25</b> |
| <b>AGNIESZKA KOWALCZYK</b><br><b>ALICJA POTOCKA</b><br>50 LAT DZIAŁALNOŚCI<br>FILII BIBLIOTEKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ<br>W PŁOCKU .....  | <b>33</b> |
| <b>AGNIESZKA KRZĘTOWSKA</b><br><b>ANDRZEJ JAGODZIŃSKI</b><br>SPOŁECZNE SKUTKI WYKORZYSTANIA<br>NOWEGO ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZEGO<br>PROGRAM „RODZINA 500 PLUS”<br>W OPINII MIESZKAŃCÓW<br>SUBREGIONU PŁOCKIEGO ..... | <b>40</b> |
| <b>RECENZJA</b><br>PIOTR GRYSZPANOWICZ,<br><i>PŁOCKIE MOSTY NA WIŚLE</i><br>(Rec. Grzegorz Gołębiowski).....  | <b>45</b> |
| <b>KRONIKA</b><br>WYSTĄPIENIE Z OKAZJI INAUGURACJI<br>ROKU AKADEMICKIEGO 2017/2018<br>Zbigniew Kruszewski .....   | <b>48</b> |
| REYMONTOWSKI KSZTAŁT PATRIOTYZMU.<br>XXI OGÓLNOPOLSKI ZŁOT<br>SZKÓŁ REYMONTOWSKICH – ZAWIDZ KOŚCIELNY<br>Agnieszka Jurczak .....  | <b>51</b> |
| <b>Z ŻAŁOBNEJ KARTY</b><br>ADAM WOJTALEWICZ NIE ŻYJE<br>Mariusz Wojtalewicz .....   | <b>54</b> |
| <b>BIBLIOGRAFIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO</b><br><b>ZA OKRES 1 X – 31 XII 2016 R. ....</b>   | <b>55</b> |
| <b>NASI AUTORZY.....</b>  | <b>72</b> |



## HISTORIA I ZABUDOWA PARAFII W ŻYCHLINIE

### Abstrakt

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła istniejący w dawnej Wsi Żychlińskiej, w średniowieczu drewniany, zlokalizowany był przy placu targowym. Po powstaniu miasta lokacyjnego wzniesiony został w 1684 r. przy rynku miasta jako murowany i powiększony po raz pierwszy w latach 1772-1782 oraz powtórnie w 1848 r. Późnobarokowy kościół parafialny w Żychlinie, jest przykładem świadomego usytuowania na osi wytyczonej ulicy Łowickiej (obecnie Gabriela Narutowicza). Jego bryła, po zmianie wielkości rynku dawnego miasta lokacyjnego, zamyka perspektywę tej ulicy. Równocześnie ilustruje zmiany przestrzenne jakie dokonały się w okresie ponad 200 lat w jego północnej pierzei: od sytuacji wskazanej w planie miasta lokacyjnego, poprzez wyburzenie jatek na działce dominium, do współczesnej zabudowy Ośrodka Duszpasterkiego z kaplicą św. Maksymiliana Kolbe

**Słowa kluczowe:** Żychlin, kościół parafialny

### 1. Historia

Na obszarach ziemi łęczyckiej i sieradzkiej w X-XI wieku, charakteryzującej się dużą gęstością zaludnienia, powstawały różnej wielkości ośrodki życia handlowego – zwłaszcza tam, gdzie istniał gród i gdzie znajdowały się uczęszczane drogi handlowe. W XII wieku istniały już osady targowe, w których okoliczna ludność wymieniała produkty rolne i leśne na towary przywożone przez wędrownych kupców. W takich osadach w pierwszej kolejności budowane były kościoły i klasztory, powstawała wczesnośredniowieczna sieć parafialna ściśle związana z procesami osadniczymi.

Jak dotychczas nie udało się ustalić kiedy dokładnie powstała Wieś Żychlińska. Znaleźiska archeologiczne świadczą jedynie o intensywnym osadnictwie na obszarze okolic Żychlina. Jeden z badaczy zagadnienia – Stanisław Marian Zajączkowski, zalicza wieś do najstarszych osad w prowincji łęczyckiej i wskazuje na możliwość jej powstania w końcu X wieku<sup>1</sup>.

Nie mamy także żadnych informacji o początkach parafii żychlińskiej. Wiadomym jest jedynie, że tereny Żychlina i położone w pobliżu należały do archidiecezji gnieźnieńskiej i sąsiadowały z diecezją płocką oraz poznańską, gdyż granice biskupstw na Mazowszu, Kujawach i Wielkopolsce, w tym ziemi łęczyckiej i sieradzkiej, zostały ustalone w XI wieku. Na obszarze tym fundowano nowe kościoły, ale o czasie i okolicznościach ich powstania niewiele możemy powiedzieć. Przekazy historyczne prezentują główne ośrodki życia religijnego takie jak: Płock i Łęczyca czy o mniejszej randze – Łowicz, Sochaczew, Gąbin.

Brak jest dokumentów potwierdzających datę powstania parafii i kościoła żychlińskiego.

Funkcjonowała ona na pewno przed 1331 r., kiedy świątynia została zniszczona i spalona przez Krzyżaków<sup>2</sup>. Badacz dziejów Żychlina S.M. Zajączkowski wskazuje, że parafię założono w XII wieku, a najpóźniej w pierwszej połowie XIII wieku<sup>3</sup>. Prawdopodobnym jest, że parafia istniała już przed 1306 r., kiedy to Szymon – sędzia Kujawski, otrzymał od księcia Władysława Łokietka nadanie kilkunastu wsi w ziemi łęczyckiej za utracone majątki na Pomorzu w czasie walk z Krzyżakami<sup>4</sup>. Nadanie to obejmowało wsie: Żychlin, Dobrzelin, Buszków, Zarębów, Śleszyn Wielki, Tomczyce, Pniewo, Sokołówek, Świechów, Rakowiec, Skrzyszew, Raków, Wolę Świechowską (dziś nie istniejącą) oraz część Pleckiej Dąbrowy i obejmowało najprawdopodobniej teren ówczesnej parafii.

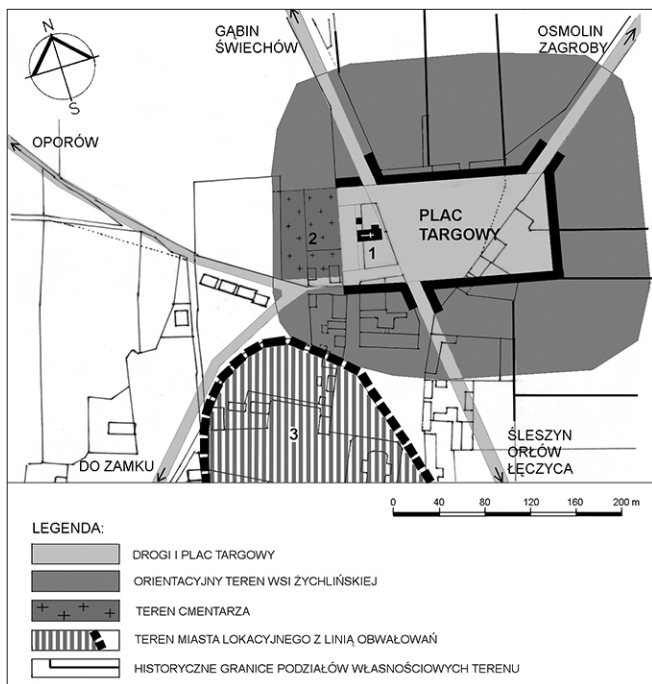
Powstanie parafii w sąsiednich miejscowościach datowane jest następująco: w Kutnie na rok 1301, Trębkach 1303, Bedlnie 1308, Gostyninie 1380, Osmolinie 1430, Gąbinie 1222 (pierwsze otrzymanie praw miejskich) i 1439 (po powtórnym otrzymaniu praw miejskich), Sannikach 1441<sup>5</sup>.

Według dokumentów Archidiecezji Warszawskiej pierwotny kościół w Żychlinie (drewniany) ufundowany został w 1418 r. przez ówczesnego właściciela dóbr Wojciecha Żychlińskiego<sup>6</sup> – podkanclerza króla Kazimierza Jagiellończyka i kanonika kościołów katedralnych w Gnieźnie, Krakowie i Poznaniu.

W połowie XIV wieku właściciel Wsi Żychlińskiej i okolicznych ziem sędzia Chwał z rodu Doliwów, pełniący wówczas funkcję wojewody łęczyckiego, uzyskał prawo lokacji nowego prywatnego miasta na terenie swych dóbr<sup>7</sup>. Działo się to prawdopodobnie w latach 1340-1348. Utworzone na prawie chełmińskim miasto Żychlin zostało zlokalizowane na południe od sąsiedniej wsi (rys. 1), na wysoczyźnie



**Rys. 1.** Żychlin. Rekonstrukcja wczesnośredniowiecznego układu urbanistycznego Wsi Żychlińskiej na podstawie odrysu fragmentu planu z 1869 r.



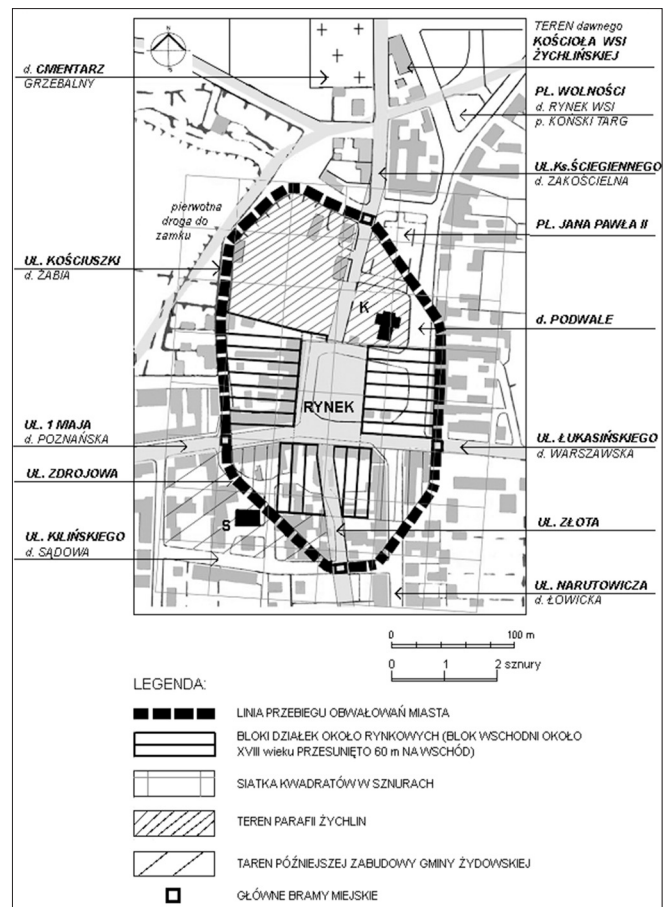
**Źródło:** Opracowanie autora na podstawie badań Henryka Münch'a i Tadeusza Zagrodzkiego, *Formy wczesnomiejskiego osadnictwa targów w układach urbanistycznych niektórych miast mazowieckich*, Gąbin, Łowicz, Piątek, Tarczyn... [w:] *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki*, T. 36, 1991/1992, z. 3, s. 223-241. **1** – stary kościół wsi (drewniany); **2** – cmentarz grzebalny (przykościelny); **3** – teren późniejszego miasta lokacyjnego otoczonego wałami ziemnymi.

z łagodnym, południowym spadkiem do doliny Słudwi i z uwzględnieniem istniejących traktów drogowych. Jego kształt zbliżony do wydłużonego owalu, otoczonego obwałowaniami ziemnymi<sup>8</sup>, zajmował powierzchnię około 6 ha. W centrum znajdował się prostokątny rynek o wymiarach około 13x20 prętów (około 56x86 m), przez który przechodziła główna droga – trakt z Łęczycy do Płocka (rys. 2).

Właściciel miasta lokacyjnego szczerze obdarzył parafię żychlińską, przeznaczając dla niej tereny w północnej części obwałowań. Tereny te zajmujące około 1/3 powierzchni obszaru miasta, usytuowane były w pobliżu – w odległości około 150 m od istniejącego wtedy we Wsi Żychlińskiej, drewnianego kościoła parafialnego i cmentarza grzebalnego. Parafia żychlińska obejmująca miasto i okoliczne wsie liczyła wówczas tj. około 1340 r. (na początku panowania Kazimierza Wielkiego)<sup>9</sup> 1152 wiernych i obejmowała teren 73,6 km<sup>2</sup>. Należała, podobnie jak parafia oporowska, do gęściej zaludnionych w ziemi łęczyckiej.

W średniowieczu przez większą część XVI wieku parafia żychlińska znajdowała się w granicach

**Rys. 2.** Żychlin. Rekonstrukcja układu przestrzennego miasta lokacyjnego z połowy XIV wieku na tle współczesnej zabudowy Starego Miasta z lat 80. XX wieku



**Źródło:** Opracowanie własne

K – kościół murowany (usytuowanie z końca XVIII wieku); S – synagoga murowana (usytuowanie XIX wieczne).

diecezji gnieźnieńskiej, archidiaconatu łęczyckiego i dekanatu bedleńskiego. Pod koniec XVI wieku kiedy rozbudowano sieć dekanatów w diecezji gnieźnieńskiej i utworzono dekanat kutnowski, omawiana parafia weszła w jego skład. Podział ten utrzymał się do 1818 r. W 1520 r. do parafii żychlińskiej należało miasto i podmiejskie wsie oraz przysiółki: Dobrzelin, Rakowiec, Przykuty, Raków, Dobrów, Skrzyszew podwójny, Buszków podwójny, Marszewa, Chochołów, Guminów, Żabików, Sokołów i Wola opuszczona oraz Kamieńczyk<sup>10</sup>. Do 1576 r. na terenie parafii powstały jeszcze wsie Pasieka i Budzyń. W kościele było 3 księży, a parafia płaciła kwotę 8 skojców świętopietrza, gdy Oporów 4 skojce, a Kutno 2 skojce<sup>11</sup>. W 1649 r. utworzono przy niej kolegium mansonarzy<sup>12</sup>.

W XVII i XVIII wieku Żychlin był największym skupiskiem ludności parafii i wynosił około 1/6 liczby wiernych. Proboszcz należał do najbogatszych ludzi w mieście. Źródłem jego dochodów była posiadana



ziemia, a także zyski z produkcji alkoholu (w 1775 r. produkował 125 beczek piwa). Mimo to, jak stwierdzono podczas wizytacji parafii w latach 60. XVIII wieku, kościół ubożał i chylił się ku upadkowi, a parafia w 1772 r. liczyła 1782 wiernych. Należały do niej wówczas: Budzyń, Buszków, Buszkówek, Chochotów, Dobrów, Dobrzelin, Kaczkowizna, Kamieniec, Kędziory, Kopiec, Leśne, Marszówka, Orątki, Pasieka, Przykuty, Raków, Rakowiec, Sędki, Skrzyszewy, Skrzyszewki, Wola Plebańska, Wymystów, Zagroby, Żabików i miasto Żychlin<sup>13</sup>.

Ksiądz Marian Stefanowski na podstawie dokumentów archiwalnych Archidiecezji Warszawskiej, z którymi zapoznał się przed II wojną światową, a które spłonęły w 1944 r., w opracowanym Katalogu Archidiecezji Warszawskiej z roku 1935, pisze, że *Kościół drewniany p.w. Świętych Piotra i Pawła (w Żychlinie) uposażony został w r. 1418 oraz że Następny kościół murowany pod tym samym tytułem powstał w r. 1684, raz powiększony w r. 1782, powtórnie w 1848 r., tym razem staraniem ks. Walentego Kondrackiego*<sup>14</sup>. Oznacza to, że metryka kościoła murowanego na terenie miasta lokacyjnego jest starsza niż dotychczas przyjmowano. Fakt ten częściowo potwierdzają informacje zawarte w „Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej” J. Łaskiego z roku 1880<sup>15</sup>.

Dzięki staraniom proboszcza Piotra Sulimy oraz darowanym funduszom Józefa Sołłhuba (1709-1781), wojewody witebskiego i jego żony Antoniny ks. Ogińskiej – właścicieli tak Żychlina jak i sąsiedniego Oporowa, w 1772 r. na nowym terenie miasta lokacyjnego, przy głównym rynku, który został powiększony do rozmiarów około 20x26 prętów (ok. 86x113 m)<sup>16</sup>, rozpoczęto rozbudowę murowanego kościoła. Prace budowlane trwały 10 lat i zostały ukończone z funduszy nowego właściciela miasta i okolicznych dóbr Tomasza Tadeusza Prusaka (1724-1808), który w 1777 r. odkupił od J. Sołłhuba posiadłości ziemskie. Proboszczem wówczas był ks. Stanisław Kostka Łącki. Uroczysta konsekracja powiększonego kościoła pod wezwaniem św. Piotra i Pawła nastąpiła 29 czerwca 1782 r., w dzień patronów kościoła, z udziałem dostojnych gości – biskupa płockiego Michała Jerzego ks. Poniatowskiego (brata króla), wojewody rawskiego Bazylego Walickiego, przeorów z Oporowa (zakon Paulinów) i Szczawina (zakon Kapucynów), okolicznej szlachty i parafian.

W 1780 r. arcybiskup gnieźnieński Prymas Polski Antoni Ostrowski wyraził zgodę na odbudowę synagogi należącej do mieszkających w mieście Żydów. Świątynia ta miała być wzniesiona jako drewniana w miejscu odległym od kościoła parafialnego

(około 200 m). Za pozwolenie to Żydzi zobowiązani byli płacić corocznie miejscowemu proboszczowi Stanisławowi Łąckiemu dwa dukaty węgierskie i przekazywać jeden kamień łaju na świecę<sup>17</sup>.

W 1818 r. na mocy bulli papieża Piusa VII zreorganizowano administrację kościelną na ziemiach polskich. Parafia żychlińska znalazła się wówczas w archidiecezji warszawskiej, dekanacie kutnowskim (zlikwidowano archidiakonaty). W 1817 r. rząd Królestwa Polskiego oddał wszelkie fundusze i budowle kościelne pod opiekę Komisji Obrządków Religijnych i Oświecenia Publicznego. Powołała ona w każdej parafii dozory kościelne składające się z plebana, kolatora i trzech właścicieli ziemskich wybieranych przez parafian na 6 lat. Dozory kościelne sprawowały opiekę nad stanem kościołów i cmentarzy oraz zabudowań parafialnych (istniały do początków XX wieku). Kolatorami kościoła parafialnego byli właściciele dóbr żychlińskich Prusakowie, tak w Żychlinie, jak i pobliskim Śleszynie oraz Sannikach.

W 1828 r. Aleksander Prusak – kolator kościoła, wystawił własnym kosztem murowaną dzwonnice wraz z trzema nowymi dzwonami i jednym starym oraz drewniano-murowane ogrodzenie kościelne. W 1848 r. żona Aleksandra Prusaka – Marianna, wykonując testament zmarłego rok wcześniej męża, dobudowała własnym kosztem prezbiterium z grobem rodzinnym w podziemiu oraz nową zakrystię i skarbcem<sup>18</sup>. Głównym organizatorem budowy był ówczesny proboszcz parafii ks. Walenty Kondracki piastujący to stanowisko przez 39 lat począwszy od 1838 r., równocześnie przyjaciel rodziny Prusaków – udzielający im ślubów, chrztów i ostatniej posługi.

Podjęta w latach 30. XIX wieku przebudowa i porządkowanie zabudowy miasta spowodowała w 1824 r. przeniesienie ze względów sanitarnych istniejącego cmentarza katolickiego z centrum na zachód od miasta. Cmentarz ten zlokalizowany przy starej drodze do Oporowa został w 1853 r. powiększony o dwie morgi. Na początku XIX wieku (1820 r.) utworzono także cmentarz żydowski przy obecnej ul. Łukasińskiego, a 30 lat później (podczas epidemii w 1852 r.) cmentarz choleryczny w północnej części miasta. Na cmentarzu katolickim rodzina Orsettich, właścicieli dóbr sąsiedniego Dobrzelina, zbudowała w 1849 r. okrągłą kaplicę grobową (obecnie nie istniejącą)<sup>19</sup>.

W końcu XIX wieku pozycja proboszcza uległa osłabieniu, gdyż utracił on dobra Wola Popowa liczące wówczas 15 włók ziemi (około 269,3 ha), rozparcelowane w 1913 r. Parafia żychlińska liczyła wówczas 8600 dusz (1906 r.).

Skromny kościół parafialny prawdopodobnie nie zadowalał ambicji ówczesnego proboszcza i dozoru



kościelnego, gdyż w 1910 r. zlecieli opracowanie jego przebudowy warszawskiemu architektowi Jarosławowi Wojciechowskiemu (1874-1942), profesorowi konserwacji zabytków architektury Politechniki Warszawskiej. Opracował on projekt, który przewidywał przebudowę i rozbudowę naw bocznych świątyni, przekrycie ich sklepieniem krzyżowym, zmianę kształtu dachów, budowę nowej wieżyczki na skrzyżowaniu transeptu połączy dachowych oraz nowy wygląd fasady z wysoką ponad 30-metrową wieżą. Projekt został akceptowany 20 października 1911 r. przez władze architektoniczno-budowlane powiatu kutnowskiego, lecz jego realizacja nie miała miejsca (prawdopodobnie ze względu na wybuch I wojny światowej)<sup>20</sup>. W czasie wojny kościół nie został zniszczony, a w 1920 r. wymieniono w nim jedynie więźbę dachową i usunięto wieżyczkę z sygnaturką oraz ustawiono na cokołach elewacji rzeźby św. Piotra i Pawła.

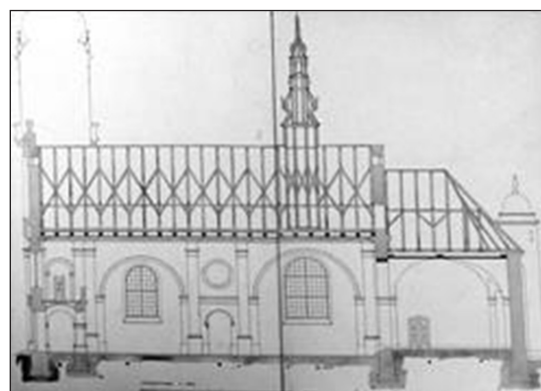
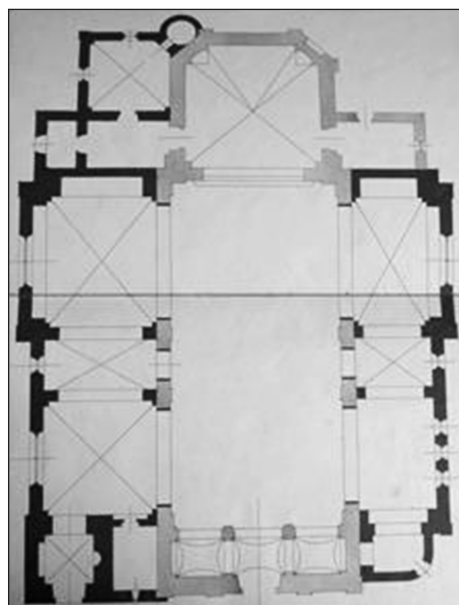
Podczas II wojny światowej w kościele parafialnym p.w. św. Piotra i Pawła od września do grudnia 1939 r. funkcjonował szpital polowy przeznaczony dla polskich jeńców wojennych. Ostatnia msza została odprawiona 18 maja 1941 r. Niemcy zamknęli kościół, który zrabowali i zamienili na magazyn zboża oraz rozebrali ogrodzenie i nagrobki na cmentarzu przykościelnym. Na terenie plebani urządzono posterunek celny oraz placówkę Centrali Przesiedleńczej. Podczas wyzwania miasta w 1945 r. uszkodzona została górna część fasady. 10 lutego kościół został otwarty oraz przystąpiono do jego remontowania.

W latach 60. i 70. ubiegłego wieku budynek kościoła systematycznie odnawiano i modernizowano. W maju 1980 r. parafia otrzymała zezwolenie na jego rozbudowę i rozpoczęła prace przygotowawcze do budowy nowego Ośrodka Duszpasterskiego.

21 listopada 1982 r., podczas uroczystości 200. rocznicy konsekracji kościoła parafialnego, kardynał Józef Glemp Prymas Polski poświęcił plac pod budowę Ośrodka Duszpasterskiego – Domu im. Jana Pawła II „TOTUS TUUS” i rozpoczęto jego wznoszenie według projektu architektów warszawskich Krzysztofa Chwaliboga i Ryszarda Girtlera. Prace budowlane trwały od 1984 do 1992 r. W końcu maja 1984 r. uroczystie poświęcono i wmurowano kamień węgielny przywieziony z Bazyliki Grobu Pańskiego w Jerozolimie, a we wrześniu 1987 r. została oddana do użytku część katechetyczna ośrodka. W czerwcu 1992 r. w budynku zamieszkali księża wikariusze oraz przekazano część administracyjną z archiwum, kancelarią i salą widowiskową.

20 września 1992 r. ordynariusz Diecezji Łowickiej biskup Alojzy Orszulik poświęcił Kaplicę św. Maksymiliana Kolbe, a w 100-lecie jego urodzin

**Rys. 3.** Projekt przebudowy kościoła św. Piotra i Pawła z 1911 r. wykonany przez arch. Jarosława Wojciechowskiego – rzut, przekrój i elewacja frontowa od strony rynku (zbiory WUKZ Skierniewice). Fot. B. Popławski





tj. 23 marca 1994 r. procesyjnie sprowadzono z Niepokalanowa relikwie Świętego. W 1995 r. w Domu im. Jana Pawła II otwarto publiczną Bibliotekę Parafialną<sup>21</sup>.

Obecnie do parafii żychlińskiej należą miasto Żychlin i wsie: Budzyń, Buszków Dolny i Górny, Chochołów, Dobrzelin (poprzednio Dobrzelin Wieś, Dobrzelin Cukrownia, Dobrzelin Parcel, Kasztanówka, Marianka), Grabie, Grabów (poprzednio Grabów, Bielice, Janki, Halinek, Pniewskie Górki, Grabówek) Kozanki, Orątki, Pasieka, Podatkówek, Raków, Rakowiec, Sętki, Skrzyszewy, Sokotówek, Wola Popowa Dolna i Górna, Żabików (dane z 2013 r.). Parafia żychlińska należy do diecezji łowickiej i jest siedzibą dekanatu w skład którego wchodzi 8 parafii: w Bedlnie, Luszynie, Oporowie, Pleckiej Dąbrowie, Suserzu, Śleszynie Trębkach i Żychlinie. Na terenie parafii znajduje się także kaplica p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Skrzyszewach (powstała w 1934 r.) oraz istniejący przy niej dom zakonny Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi.

## 2. Tereny parafii i ich zabudowa

Pierwszy kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła Apostołów, powstały prawdopodobnie w końcu XII wieku, usytuowany był w centrum Wsi Żychlińskiej tuż przy placu targowym, wokół którego zgrupowane były domy mieszkalne. Znajdował się po zachodniej stronie placu. Do kościoła przylegał cmentarz grzebalny pod wezwaniem św. Jana (por. rys. 1). Obok przebiegał główny trakt handlowy prowadzący na północ do Świechowa i dalej do Gąbina i Płocka, a na południe do Pniewa, Orłowa i Łęczycy. Kościół był drewniany, zapewne jednonawowy ze stojącą obok dzwonnica. Miejsce jego lokalizacji nie uległo zmianie także po powstaniu miasta lokacyjnego. Odbudowywany po zniszczeniach i odnawiany istniał do końca XVIII wieku. Ten ostatni – czwarty lub piąty kościół drewniany, jednonawowy, wykonany był z rżniętych bali, wymurowany na podmurówce z kamieni i cegły połączonych wapienną zaprawą. Miał wymiary: długość 35 łokci staropolskich (około 20,9 m), szerokość 18 łokci (10,7 m) i wysokość 9 łokci (5,4 m) oraz kryty był gontem<sup>22</sup>. Obok stała drewniana dzwonnica na podmurówce o długości 5 łokci (3,0 m).

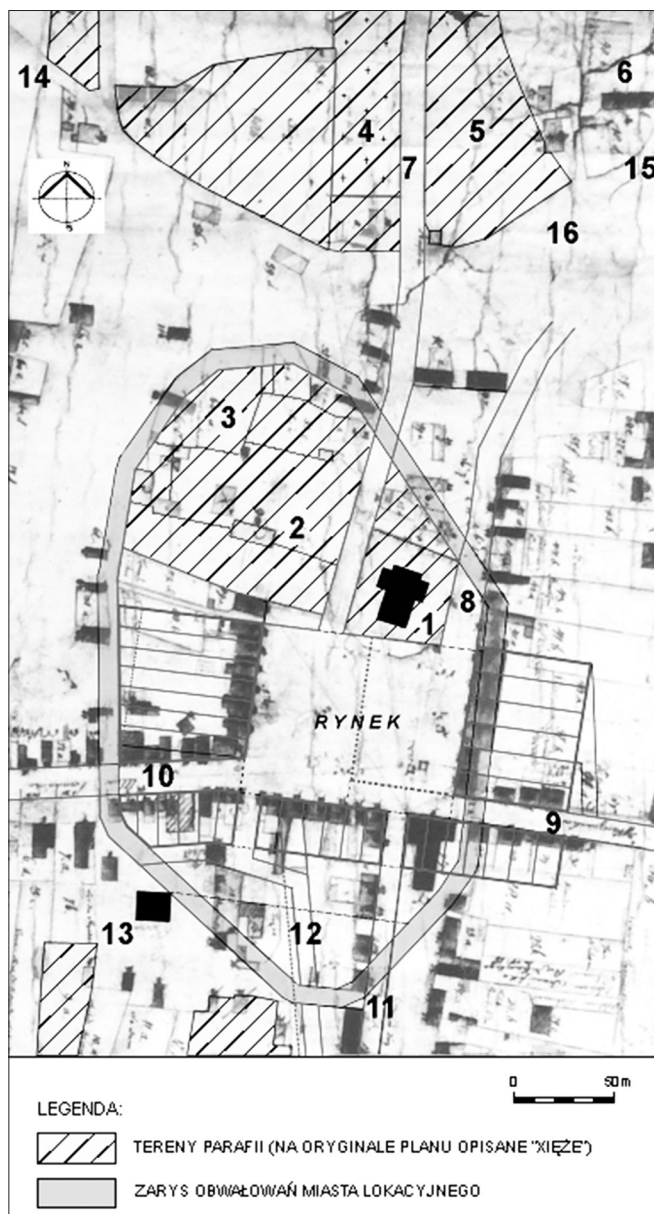
Tereny przyznane kościołowi przez właściciela dóbr znajdowały się na obszarze miasta lokacyjnego przy północnej pierzei rynku (rys. 4). Na początku XVI wieku w posiadaniu probostwa żychlińskiego były: obszar kościoła parafialnego z przyległym cmentarzem w centrum dawnej wsi, a także

obszar ziemi w mieście lokacyjnym określany w dokumencie opisu parafii z około 1520 r. jako „specjalny grunt dla plebani”<sup>23</sup>, na którym istniała plebania z ogrodem, stodoła, piwnica i mała sadzawka. Do parafii należały także inne grunty położone obok cmentarza i kościoła przeznaczone dla budynku wikariuszy i szkoły. Poza miastem proboszcz miał także ziemię (naprzeciw gruntów parafialnych), na której znajdowały się dwa zamieszkałe domy (ich mieszkańcy płacili czynsz) oraz ogród i łąkę dochodzącą do koryta rzeki. Ważnym składnikiem majątku parafii była wieś Wola Plebańska (Popowa) wówczas o powierzchni 7 łanów (117,6 ha), którą proboszcz „wypuszczał” w dzierżawę. Została ona podarowana kościołowi w wieczystą dzierżawę przez Tomasza Prusaka w końcu XVIII wieku. Dochody parafii obejmowały także dziesięciny pobierane ze wszystkich gruntów miejskich oraz z większości wsi do niej należących. Wspomniana wyżej szkoła parafialna prawdopodobnie istniała już wcześniej, gdyż pierwszy student w Akademii Krakowskiej pochodzący z Żychlina odnotowany został w 1425 r.<sup>24</sup>

Wybudowany w 1684 r. murowany kościół był jednonawowy, krótszy od obecnego, zbudowany na planie wydłużonego prostokąta zamkniętego od północy prostą ścianą, z przylegającą od strony zachodniej zakrystią<sup>25</sup> (por. rys. 7). Ksiądz Piotr Sulima i darczyńcy Sołtohubowie w 1772 r. podjęli się jego rozbudowy polegającej na dobudowie od strony południowej elewacji frontowej i kruchty ze sklepieniami opartymi na 2 słupach oraz chóru. Śmierć proboszcza ks. Sulimy w 1775 r. i zmiana właściciela dóbr żychlińskich w 1777 r. spowodowały także zmiany w rozbudowie kościoła parafialnego. Nowy właściciel miasta Tomasz Tadeusz Prusak wybudował kaplicę św. Walentego<sup>26</sup>, pod którą *mieścił się murowany sklepiony grób rodzinny kolatorski* – najprawdopodobniej miejsce późniejszego spoczynku fundatora zmarłego w Warszawie 16 maja 1808 r.<sup>27</sup> Miał on także wpływ na ostateczny kształt elewacji frontowej kościoła. Etapy rozbudowy kościoła odzwierciedlają m.in. różnorodnie ukształtowane kapitele pilastrów elewacji bocznych świątyni. Nieznany jest autor pierwszego murowanego kościoła, który opracował projekt w latach 80. XVII wieku, ani jego budowniczy. Nie znamy architekta, który prawdopodobnie w latach 1770-1771 zaprojektował kruchtę i elewację frontową kościoła, ani projektanta dobudowanej kaplicy i przyszłego prezbiterium. Wygląd fasady świątyni i związanej z nią dobudowanej kruchty wskazują, że autorem był architekt znający schematy ówczesnych kościołów warszawskich doby późnego baroku<sup>28</sup>.



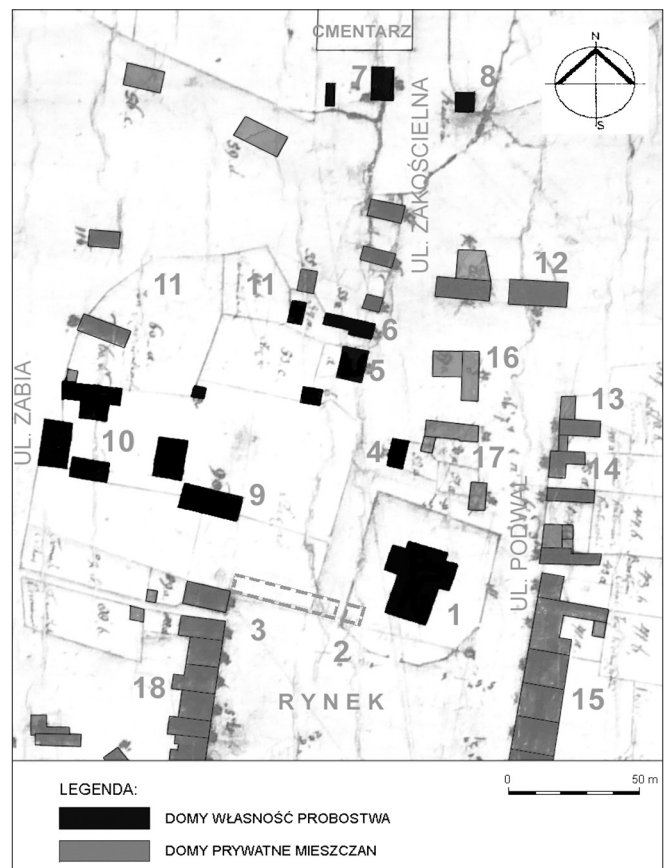
**Rys. 4.** Tereny parafii żychlińskiej na obszarze dawnej Wsi Żychlińskiej i miasta lokacyjnego w 1811 r.



**Źródło:** Opracowanie autora według planu miasta z 1811 r. w zbiorach Archiwum Państwowego w Płocku, Oddział w Kutnie, d. w zbiorach Liceum Ogólnokształcącego w Żychlinie oraz rysunku 5 [w:] B. Popławski, *Żychlin – początki rozwoju...* op. cit., s 20

Granice terenów przyznanych parafii w mieście lokacyjnym widoczne są także na planie Żychlina opracowanym w 1811 r. Na terenie tym, oprócz kościoła rozbudowanego w latach 1772-1782, wznoszone były różne budynki będące własnością parafii (rys. 5). Murowany kościół, jednonawowy z przyległymi po bokach zakrystią i kaplicą zorientowany był nie wg obowiązującej reguły na zachód, a frontem do rynku miasta. Konsekwencją takiego usytuowania kościoła było wytyczenie nowej ulicy Łowickiej obecnie Narutowicza, jako osi skierowanej na front

**Rys. 5.** Zabudowa probostwa i terenów przykościelnych w Żychlinie w latach 1811-1812



**Źródło:** Opracowanie autora wg planu miasta z 1811 r. w zbiorach Archiwum Państwowego w Płocku, Oddział w Kutnie, d. w zbiorach Liceum Ogólnokształcącego w Żychlinie i danych archiwalnych zawartych w opracowaniu: B. Sadurska, *Studium urbanistyczno-konserwatorskie miasta Żychlina, woj. płockie*, PP PKZ Oddz. w Toruniu, Toruń 1984, mps., cz. II, Aneks nr 2 i 3, s. 38-49. Plan miasta repr. M. Furmaniuk PKZ Toruń opr. jw. cz. III, fot.2 nr neg. 8282/1/1982 (zbiory WUKZ Skierniewice)

1 – murowany kościół parafialny rozbudowany w latach 1772-1782; 2 – murowana dzwonnica zbudowana w 1828 r.; 3 – jatki rzeźnicze, nr 119, zbudowane w 1828 r., własność dominium; 4 – wikariat, dom nr 52, zburzony w 1856 r.; 5 – szynk, dom nr 53, pod gontem w słupy zbudowany; 6 – dawna farbiarnia, dom nr 54, w latach 30. zajmowany przez lokatorów, w latach 50. czeladnica, zburzony w 1856 r. (na zapleczu działki obórka drewniana kryta słomą); 7 – dawna szkoła, dom nr 58; 8 – kuźnia; 9 – dom szpitalny - przytułek (?), w 1855 r. zawalił się w połowie; 10 – drewniane budynki gospodarcze probostwa, zburzone przed 1869 r.; 11 – grunty probostwa z budynkami wypuszczone w dzierżawę, zburzone przed 1869 r.; 12 – dom mieszkalny drewniany nr 47, w jego miejsce rozpoczęto w 1847 r. budowę piętrowego murowanego; 13 – dom mieszkalny drewniany pod gontem nr 46; 14 – dom drewniany nr 45 na szynk przeznaczony; 15 – domy mieszkalne murowane zbudowane w latach 1809-1810 (nr 40, 39, 38), własność dominium; 16 – dom mieszkalny drewniany ze stajnią i oborą, w złym stanie technicznym, grożący pożarem, zburzony po 1862 r.; 17 – domy mieszkalne drewniane nr 50 i 51, zburzone przed 1869 r.; 18 – domy mieszkalne drewniane pierzei zachodniej rynku nr 89, 88, 87, 85-86



świętyni. Tendencję kompozycyjnej osiowości ulicy podkreślało wznoszenie się jej nawierzchni od mostu na Słudwi w stronę kościoła, co podnosiło efekt plastyczny kompozycji, której kościół stał się wyraźną dominantą całego wnętrza ulicy (por. rys. 4).

W 1848 r. kościół, jak wspomniano wyżej, został rozbudowany<sup>29</sup>. Dobudowano prezbiterium z murewanym w ziemi grobem dla rodziny Pruszków oraz nową zakrytą i skarbiec. W dawnej zakrystii urządzona została kaplica Jezusa Ukrzyżowanego.

Kościół ten tak opisywał publicysta czasopisma „Tygodnik Ilustrowany” z dnia 20 listopada 1869 r.: *...Kształtna ta świątynia stoi na środku porządknie wybrukowanego rynku, będąc zaś od roku 1838 pod zarządem proboszcza ks. Kanonika Walentego Kondrackiego, za jego staraniem w ciągu lat przeszło trzydziestu została znacznie powiększona, poprzez przymurowanie nowego prezbiterium i skarbcza, wystawienie nowych ołtarzy i sprawienie dobrze malowanych obrazów, chorągwi i okazałych sprzętów kościelnych. Przyczynili się do tego mianowicie parafianie miejscowi i okoliczni, a w liczbie tych i poprzednie właścicielki miasteczka i koloratki, panie Marya<sup>30</sup> i Seweryna Pruszkowe. Ostatnia, znana w literaturze naszej autorka, obdarzyła kościół pięknym obrazem św. Stanisława Kostki<sup>31</sup> i t. d.*

Z dawnego kościoła pozostały znajdujące się w zakrystii portrety, z których jeden, jak świadczy napis, jest wizerunkiem Józefa Sołłhuba, znanego w historii bogacza, ale zarazem męża zasługi, miłosierdzia i cnoty, zmarłego w Warszawie 1781 r. Drugi przedstawia jego małżonkę, Antoninę Ogińską<sup>32</sup>, z którą żył Sołłhub w przykładowej zgodzie lat przeszło czterdzieści.

*Mur i krata otaczają obszerny cmentarz tego kościoła, na którym stoją trzy wspaniałe nagrobki żelazne: Feliksa Tykla zmarłego w r. 1847, Karola Grabowskiego z roku 1848 i Teodora Grabskiego z r. 1844<sup>33</sup> (rys. 6).*

W końcu XVIII i na początku XIX wieku proboszcz zychliński posiadał największy areal ziemi ornej w mieście. W 1811 r. tereny parafii obejmowały, oprócz gruntów na obszarze miasta lokacyjnego, także ziemie naprzeciwko cmentarza grzebalnego w pobliżu dawnego rynku wsi. Były to grunty po dawnym drewnianym kościele. W 1818 r. właściciel miasta Aleksander Pruszk dokonał zamiany z miejscowym proboszczem Jakóbem Lamkowskim części gruntów dworskich z kościelnymi w celu ich komasacji.

W latach 30. XIX wieku uporządkowano przestrzenną zabudowę miasta. Na terenie za kościołem utworzono plac zwany Nowym Rynkiem, a przed kościołem istniejący wybrukowany plac

**Rys. 6.** Widok rynku i kościoła parafialnego w Żychlinie w 1869 r.



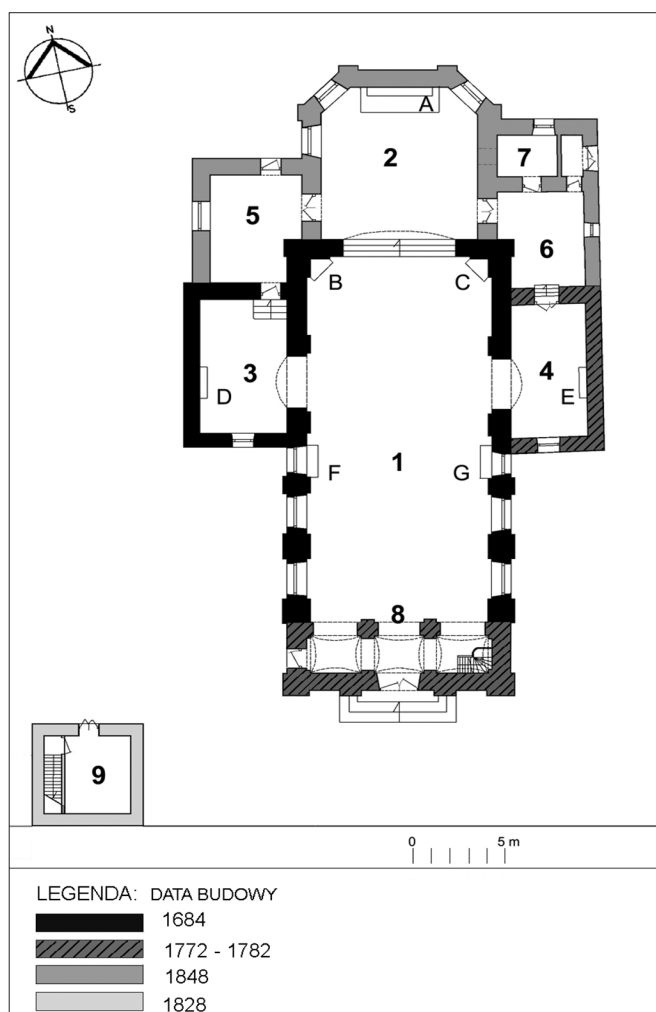
Rysunek K. Przykorskiego zamieszczony w „Tygodniku Ilustrowanym” nr 99 z dnia 20.11.1869 r., s. 248.

Na elewacji frontowej brak figur św. Piotra i Pawła, widoczne dobudowane prezbiterium oraz dzwonnica i jatkki. Ogrodzenie kościoła murewane z drewnianymi sztachetami, przed nim pręty do przywiązywania koni.

nazwano Starym Rynkiem. Obok kościoła w pierzei północnej Aleksander Pruszk wybudował w 1828 r. jatkki handlu mięsem i pieczywem, a także murewaną dzwonicę i ogrodzenie z bramą wejściową na teren przykościelny. Stan zabudowy terenów kościelnych przedstawia plan miast opracowany w 1869 r. Z tego okresu zachował się także archiwalny rysunek projektu zabudowań probostwa w Żychlinie z datą prawdopodobnie 1863. Na planie tym tylko budynek plebani jest murewany. Pozostałe projektowane są w konstrukcji drewnianej. Część tych zabudowań, a mianowicie plebania, stajnia, wozownia i stodoła umieszczona jest na planie miasta z 1869 r. Ich usytuowanie i wielkość rzutu zgodne są z planem zabudowań probostwa. Oznacza to, że murewany budynek plebani został zbudowany w latach 1865-1866<sup>34</sup> i jest jednym z najstarszych istniejących obiektów miasta (oprócz kościoła i budynków mieszkalnych przy rynku, d. zajazdu, domu tkaczy i innych). Budynek plebani został w 1908 r. rozbudowany (dobudowano fragment od strony północnej oraz dwa przedsionki, zmieniono układ wewnętrzny pomieszczeń, zachowując ściany konstrukcyjne wewnętrzne i zewnętrzne). W latach 1913-1914 wzniesiono budynek wikariatu<sup>35</sup> oraz obiekty gospodarcze. W 1929 r. na miejscu starej wikarówki przy ul. Cmentarnej (obecnie al. Raławickiej) ks. Józef Dębowski zbudował dom parafialny przeznaczony dla Koła Młodzieży w Żychlinie i Stowarzyszeń Katolickich, później do 1939 r. ochronki, a w latach 1945-1974 przedszkola państwowego.



**Rys. 7.** Rzut przyziemia kościoła św. Piotra i Pawła oraz dzwonnicy w Żychlinie – etapy rozbudowy



**Źródło:** Opracowanie autora, rzut wg rys. mgr J. Graczyk w karcie ewidencyjnej zabytków architektury i budownictwa z 1983 r., Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie.

**1** – nawa główna; **2** – prezbiterium; w podziemiu murowany grób dla rodziny Pruszków; **3** – kaplica Pana Jezusa; **4** – kaplica św. Walentego; w podziemiu murowany „grób rodzinny” prawdopodobnie miejsce spoczynku fundatora kościoła kasztelana Tomasza Prusaka; **5** – zakrystia; **6** – babiniec, (skarbiec); **7** – wejście do podziemnego grobu pod prezbiterium; **8** – chór; **9** – dzwonnica.

**A** – ołtarz główny z tabernakulum oraz obrazem św. Apostołów Piotra i Pawła; **B** – ołtarz św. Stanisława Kostki; **C** – ołtarz św. Wojciecha; **D** – ołtarz z barokowym krucyfiksem; **E** – ołtarz św. Walentego; **F** – ołtarz św. Antoniego z Padwy; **G** – ołtarz Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Zniszczony podczas II wojny światowej kościół parafialny po wyzwoleniu naprawiono – zlikwidowano uszkodzenia fasady, wymurowano nowe betonowe ogrodzenie, a w kwietniu 1946 r. poświęcono 3 nowe dzwony. W 1952 r. parafia została wywłaszczona z nieruchomości i ziemi przy dawnym cmentarzu (d. dom parafialny odzyskano w 1975 r.).

W 1983 r. tereny stanowiące własność parafii obejmowały 2,52 ha, w tym zespół sakralny 0,27 ha



**Fot. 1 i 2.** Widok kościoła św. Piotra i Pawła w Żychlinie i dzwonnicy z przylegającym budynkiem jatek z około 1927 r. (źródło: archiwum Muzeum Regionalnego w Kutnie) oraz współczesny z 2009 r. (fot. B. Popławski).

i ogrody 2,25 ha<sup>36</sup>. Własność kościelna na terenie Starego Miasta w zasadzie przetrwała w niezmiennych granicach od czasów powstania miasta lokacyjnego.

Zespół sakralny na początku lat 90. XX wieku tworzyły: kościół parafialny, dzwonnica, plebania z wikarówką i budynkami gospodarczymi, d. dom parafialny (ochronka) oraz znajdujący się w budowie Ośrodek Duszpasterski (kaplica, pomieszczenia katechetyczne, administracyjne i mieszkalne).

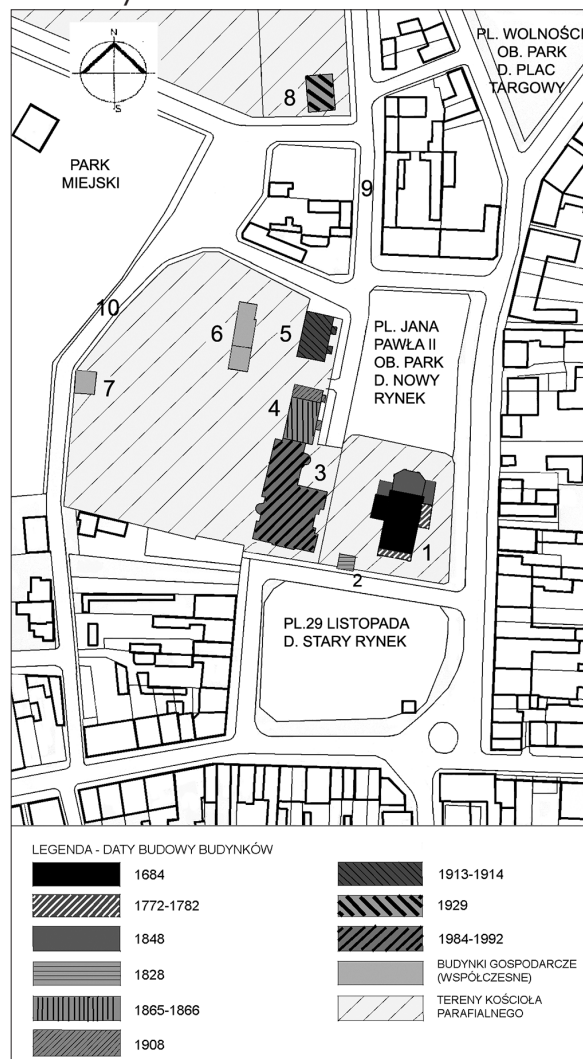
Obecnie teren parafii ograniczony ulicą Kościuszką, pl. Jana Pawła II i pl. 29 Listopada obejmuje obszar kościoła parafialnego i probostwa. Na terenie tym znajduje się kościół parafialny, dzwonnica, kaplica z salą katechetyczną, pomieszczeniami administracyjnymi domu parafialnego, budynek probostwa, wikariatu oraz budynki gospodarcze.



**Tabela 1.** Proboszczowie parafii Żychlińskiej od XVI wieku

| Imię i nazwisko        | Lata pełnienia funkcji | Uwagi  |
|------------------------|------------------------|--|
| Wojciech Czernikowski  | 1520                   | Początek XVI wieku. Parafia obejmuje miasto i 25 wsi oraz przysiółków  |
| Krzysztof Charbicki    | do 1602                | W latach 1602-1638 biskup włocławski; zmarł w 1638 r.  |
| ?                      | 1684                   |  |
| Piotr Sulima           | do 1775                | Zmarł w 1775 r.  |
| Stanisław Kostka Łęcki | 1776-1815              | 1815   |
| Jakób Lamkowski        | 1816-1837              | Dokonuje w 1818 r. zamiany gruntów z właścicielem miasta A. Pruszkim; zmarł w 1837 r.                                |
| Walenty Kondracki      | 1838-1877              | Urodzony w 1804 r., zmarł w 1877 r.  |
| Antoni Maciążkiewicz   | 1878-1886              | Jeden z założycieli straży pożarnej w Żychlinie w 1882 r. Zmarł w 1913 r. Od 1904 r. prałat domowy papieża Piusa X   |
| Piotr Truskolaski      | 1886-1902              | Urodzony w 1825 r., zmarł w 1902 r.  |
| Feliks Puchalski       | 1903-1908              | Dr, urodzony w 1863 r., zmarł w 1929 r.  |
| Józef Dębowski         | 1908-1935              | Poświęcił 3 maja 1934 r. budynek rozbudowanej remizy strażackiej; urodzony w 1854 r., zmarł w 1935 r.                |
| Henryk Osiński         | 1935-1941              | Zamordowany w obozie hitlerowskim w Dachau; urodzony w 1884 r., zmarł w 1942 r.                                      |
| Remigiusz Dąbrowski    | 1945-1974              | Dr, w latach 1929-1939 redaktor i wydawca Wiadomości Archidiecezji Warszawskiej; urodzony w 1987 r., zmarł w 1983 r. |
| Jan Sabaka             | 1974-1978              | Urodzony w 1930 r., zmarł w 1978 r.  |
| Franciszek Śliwonik    | 1978-2010              | Urodzony w 1935 r.   |
| Wiesław Ferlek         | od 2010                | Urodzony w 1963 r.   |

**Rys. 8.** Etapy budowy i rozbudowy budynków probostwa w Żychlinie



**Źródło:** Opracowanie autora według planu miasta z 2010 r.  
**1** – kościół parafialny św. Piotra i Pawła; **2** – dzwonnica; **3** – zespół budynków Ośrodka Duszpasterskiego (kaplica św. Maksymiliana Kolbe, pomieszczenia katechetyczne z salą widowiskową, pomieszczenia administracyjno-mieszkalne); **4** – budynek plebani; **5** – budynek wikariatu; **6** – budynki gospodarcze (kotłownia, magazyny); **7** – garaże; **8** – Dom Parafialny d. ochronka (przedszkole); **9** – ul. Ks. Ściegiennego; **10** – ul. Kościuszki

## Przypisy

- S. M. Zajączkowski, *Uwagi nad dziejami miasta Żychlina (do lat siedemdziesiątych XVI w. [w:] Gdańskie Studia z dziejów średniowiecza 1995, nr 2, s. 213-226; J. Józefcki, Żychlin, Żychlin 1997, s. 23.*
- Por. J. Józefcki, *op. cit.*, s. 26-27.
- Wg J. Józefcki, *op. cit.*, s. 39; S.M. Zajączkowski, *Sieć parafialna na obszarze przedrozbiorowego powiatu orłowskiego do początków XVI wieku [w:] Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T. 5, Kutno 2001.*
- Wg J. Józefcki, *op. cit.*, s. 26.
- Dane wg M. Chudzyński, *Ziemia gostynińska za panowania książąt Mazowieckich, „Notatki Płockie” 1969, nr 4, s. 28.*
- Zawartych [w:] *Rocznik Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1958, s. 457.*
- Szczegółowe informacje dot. lokacji miasta por. B. Popławski, *Żychlin – początki rozwoju przestrzennego prywatnego miasteczka lokacyjnego, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki 2010, nr 3, s. 13-25.*
- Miasta w owym czasie otaczane były murami lub wałami ziemnymi, które miały znaczenie nie tylko obronne, ale i prawne. Osada w tych granicach otrzymywała nowe prawa ustrojowe. Najważniejszymi wśród nich były: prawo nabywania i dziedziczenia dóbr, prowadzenia działalności gospodarczej, samodzielności sądowej oraz własny samorząd.
- Dane wg J. Józefcki, *op. cit.*, s. 33; [za:] T. Ladenberger, *Zaludnienie Polski na początku panowania Kazimierza Wiel-*

- kiego. *Badania z dziejów społecznych i gospodarczych*, Lwów 1930, nr 9, s. 83-84.
- <sup>10</sup> Nazwy wg tłum. z jez. łac. opisu parafii z około 1520 r. [w:] J. Józefcki, *op. cit.*, s. 134.
- <sup>11</sup> Dane wg *Księgi beneficjów Żernickiego* [w:] T. Gromnicki, *Świętopietrze w Polsce*, Kraków 1908, s. 309.
- <sup>12</sup> Kapłanów niższej rangi na specjalnych prawach, stale mieszkających przy kościele i pozostających pod zwierzchnictwem proboszcza, do obowiązków których należało śpiewanie mszy św. i godzin kanonicznych.
- <sup>13</sup> Dane wg L. Zalewski i ks. F. Śliwonik, *Parafia w Żychlinie wczoraj i w Roku Wielkiego Jubileuszu*, Żychlin 2000, s. 2.
- <sup>14</sup> Wg M. Stefanowski i W. Wojdecki, *Na marginesie Katalogu Archidiecezji Warszawskiej z roku 1935* [w:] *Studia Theologica Varsaviensia* 1992, T. 30, nr 1, s. 155-224; Żychlin, s. 203.
- <sup>15</sup> J. Łaski, *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, Gniezno 1880-1881, T. 2, s. 495-497, gdzie czytamy: ...kiedy w drugiej połowie wieku przeszłego pierwszy kościół żychliński chylić się począł ku upadkowi, dziedzic miejscowy przy pomocy parafian wystawił w miejsce jego obecny kościół murowany, który w 1782 pod dawnym tytułem św. Piotra i Pawła został poświęcony.
- <sup>16</sup> Prawdopodobnym jest, że wraz z budową murowanego kościoła w 1684 r. powiększono rynek miasta. Świadczy o tym usytuowanie kościoła, który został zorientowany nie na zachód, a frontem do rynku.
- <sup>17</sup> Wg tłum. z jez. łac. dokumentu z 1780 r., kopia w Arch. Parafii Żychlin [w:] J. Józefcki, *op. cit.*, s. 138.
- <sup>18</sup> T.A. Pruszek, *Relacje rodzin Prusaków i Chopinów od końca XVIII do lat 60. XIX wieku ze szczególnym uwzględnieniem losów Prusaków*, Warszawa 2010, s. 53, 147.
- <sup>19</sup> Kaplica została zburzona przez młodocianych wandalów na początku lat 80. XX wieku.
- <sup>20</sup> Na stronach internetowych pojawia się błędna informacja, że kościół parafialny został w 1911 r. rozbudowany. Żadne materiały archiwalne tego faktu nie potwierdzają. Również brak jest jakiegokolwiek informacji o rozbudowie (budowie zakrystii) w piśmie „Łowiczanie” z lat 1911-1912 r. Prawdopodobnie fakt ten mylony jest z zamiarem przebudowy kościoła i zleconym opracowaniem projektu prof. Jarosławowi Wojciechowskiemu.
- <sup>21</sup> Informacje wg L. Zalewski i ks. F. Śliwonik, *op. cit.*, s. 8-10.
- <sup>22</sup> Dane prawdopodobnie wg opisu miejskiego katastru kościoła chyłącego się do upadku z końca XVIII wieku (w 1811 r. drewniany kościół już nie istniał – por. plan miasta rys. 4). F. Śliwonik i L. Zalewski podają, że dane te odnoszą się do kościoła z 1418 r. (por. *op. cit.*, s.2) lub do roku 1710 (por. L. Zalewski, *Ocalić od zapomnienia*, „Echo Żychlina”, 1994, nr 4, s. 12).
- <sup>23</sup> Opis parafii Żychlin i uposażenia jej proboszcza z około 1520 r. [w:] J. Józefcki, *op. cit.*, s. 134-135.
- <sup>24</sup> Wg J. Józefcki, *op. cit.*, s. 42.
- <sup>25</sup> Wybudowany kościół był skromny, bo parafia i miasto było ubogie, zniszczone podczas najazdu szwedzkiego w latach 1655-1656 – w Żychlinie w 1690 r. mieszkało bowiem 57 rodzin tj. około 340 osób (wg J. Józefcki, *op. cit.*, s. 48). Stałość gospodarcza tamtego okresu określała charakter architektury kościoła, budowli nastawionej głównie na jego funkcjonalność.
- <sup>26</sup> W finansowaniu budowy kaplicy św. Walentego uczestniczyli także ówczesni właściciele sąsiednich dóbr w Dobrzelinie.
- <sup>27</sup> Wg T.A. Pruszek, *Relacje rodzin... op. cit.*, s. 54.
- <sup>28</sup> Prawdopodobnym jest, że projektantem dobudowanej kaplicy, dokonującym także korekt i zmian elewacji frontowej kościoła był architekt Hilary Szpilowski (1753-1827) projektujący dla spokrewnionej z Prusakami rodziny Skarzyńskich; wówczas w 1780 r. młody, 27-letni architekt, autor okolicznych kościołów w Szczawinie (1784), Osmolinie (1791), Trębkach (1802), Suserzu (1810) i Śleszynie (1833).
- <sup>29</sup> W literaturze i opisach internetowych błędnie podawana jest data rozbudowy kościoła 1838 r., mylona z datą rozpoczęcia działalności ks. Kondrackiego w parafii żychlińskiej, który był inicjatorem rozbudowy świątyni. Wg *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej* J. Łaskiego (Gniezno 1880-1881, s. 495) ks. Kondracki ...w 1848 r. znacznie go (kościół) rozprzestrzenił przez przybudowanie prezbiterium i skarbcza...
- <sup>30</sup> Marianna żona Aleksandra Prusaka zmarła 14 listopada 1853 r. i została pochowana w kościele żychlińskim.
- <sup>31</sup> Obraz ten uprzednio znajdował się w kaplicy pałacu Prusaków przy ul. Marszałkowskiej 141 w Warszawie i został darowany kościołowi żychlińskiemu z uwagi na sprzedaż pałacu przez Prusaków.
- <sup>32</sup> Obrazy te znajdowały się w kościele do lat 50. ubiegłego wieku. Zaginęły z niewiadomych przyczyn.
- <sup>33</sup> Nagrobki te zostały zniszczone podczas okupacji hitlerowskiej. Żeliwny nagrobek Feliksa Tykla był zaprojektowany w 1848 r. przez arch. Franciszka Jaszczolta (1808-1873) i wykonany przez firmę braci Evans.
- <sup>34</sup> W karcie ewidencyjnej ochrony zabytków plebani opracowanej w 1983 r. oraz książce P. Stasiaka *Żychlin 1918-1975*, s. 91, błędnie podano, że plebania została zbudowana w 1908 r.
- <sup>35</sup> Wg informacji w „Łowiczanie” 1913, nr 24 i 29.
- <sup>36</sup> Dane wg B. Waźbińska, A. Więctawska, *M. Żychlin, woj. płockie. Szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji zespołu staromiejskiego*, Toruń 1984 r., s. 9. Księżę ogrody na terenie staromiejskim obejmowały teren przy ul. Kościuszki o powierzchni około 1,2 ha i przy al. Ractawickiej około 1,05 ha.

## THE HISTORY AND THE DEVELOPMENT OF THE ŻYCHLIN PARISH

### Summary

The Saint Peter and Paul's parish church existing in former village Wieś Żychlińska, wooden in the Middle Ages, located nearby the open-air market. After receiving urban charter, the brick-built church was erected at the city market square in 1684, extended for the first time between 1772 and 1782, and re-extended in 1848. The late baroque parish church in Żychlin is an example of a mindful exposure on the axis of Łowicka street (now Gabriela Narutowicza street). The body of the building, after alterations in the size of the former city market square, closes the perspective of the street. Simultaneously, it is an illustration of spacial schema changes pulled off during the period of over 200 years in its northern frontage: from the situation shown in the plan of the medieval town, through the demolishing butcher's shops on the dominion plots, up to modern development of the Ministerial Centre with the St. Maximilian Kolbe Chapel.



## WALKI W REJONIE PŁOCKA 9-16 WRZEŚNIA 1939 R.

### Abstrakt

Walki pod Płockiem stanowią mniej znany fragment Bitwy nad Bzurą, miały jednak duży wpływ na przebieg największej bitwy kampanii polskiej 1939 r. Artykuł opisuje tytułowe starcie i jego wpływ na przebieg starć nad Bzurą.

**Słowa kluczowe:** Płock, Dobrzyków, bitwa nad Bzurą w 1939 r.

Walki w rejonie Płocka we wrześniu 1939 r. to fragment największej bitwy kampanii polskiej – bitwy nad Bzurą. Ze względu na fakt, iż toczyły się na kierunku o drugorzędym znaczeniu, a siły w nie zaangażowane były stosunkowo niewielkie, są one mało znane. Literatura poświęcona temu zagadnieniu jest uboga, a opis zmagania najczęściej skupia się na ogólnikach. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie tytułowych walk oraz opis ich roli dla całego przebiegu bitwy nad Bzurą.

Podjęwając decyzję o ataku na skrzydło rozciągniętej niemieckiej 8. Armii, gen. Tadeusz Kutrzeba musiał uwzględnić wiele czynników. Jednym z nich było zabezpieczenie tyłów Armii „Poznań” i „Pomorze”. Od strony Torunia w kierunku Kutna nacierał niemiecki III Korpus, a równolegle do niego, wzdłuż prawego brzegu Wisły, II Korpus. Istniało realne zagrożenie zaatakowania przez te związki operacyjne zgrupowania sił polskich od zachodu i północy. W celu zlikwidowania tego niebezpieczeństwa gen. Kutrzeba wyznaczył 15. i 27. Dywizję Piechoty oraz OW ppłka Stanisława Sadowskiego (złożony z 19. pułku piechoty i dywizjonu 5. pułku artylerii lekkiej) ze składu Armii „Pomorze” do obsadzenia pozycji w okolicach Lubienia, Włocławka i Płocka<sup>1</sup>.

Znaczenie militarne Płocka w nadchodzącej wojnie uwzględniono już w przedwojennych planach obronnych. Miasto było ważnym węzłem komunikacyjnym, w którym krzyżowały się liczne drogi oraz linia kolejowa Kutno–Brodnica. Najważniejszym elementem infrastruktury transportowej był oddany do użytku w 1938 r. most drogowo-kolejowy przez Wisłę<sup>2</sup>.

Garnizon stanowiły 4. pułk strzelców konnych oraz 8. pułk artylerii lekkiej. Weszły one, w ramach Nowogródzkiej Brygady Kawalerii oraz 20. Dywizji Piechoty, w skład Armii „Modlin”<sup>3</sup>. Zgodnie z polskim planem wojennym główna linia obrony miała przebiegać wzdłuż Wisły na odcinku Modlin–Bydgoszcz. W związku z tym postanowiono utworzyć

w Płocku przedmoście obsadzone przez batalion Obrony Narodowej wraz ze wspierającymi go jednostkami saperów, artylerii polowej i przeciwlotniczej<sup>4</sup>.

Wojna dotarła do miasta już wczesnym rankiem 1 września, gdy o godz. 5.30 samoloty 3. Luftflotte stacjonującej w Prusach Wschodnich zbombardowały most, elektrownię i koszary. Obiekty te nie zostały trafione, jednak w wyniku nalotu zginęło 12 osób, głównie żołnierzy szwadronu marszowego 4. psk. Przez następne dni Płock codziennie padał ofiarą bombardowań. Skuteczność działań niemieckiego lotnictwa była niewielka. Mimo wielokrotnie ponawianych nalotów zarówno most jak i elektrownia pozostały nietknięte. Straty poniosły za to obiekty cywilne. 5 września bomby lotnicze spadły na katedrę niszcząc kaplicę św. Zygmunta i jedną z naw<sup>5</sup>.

Od 5 września załoga przedmościa, wzmocniona przez Nowogródzką BK, przygotowywała się do odparcia spodziewanego niemieckiego natarcia. Trwały gorączkowe przygotowania pozycji na przedpolach Płocka. Atak jednak nie nastąpił. Siły atakującej z Prus Wschodnich 3. Armii zmieniły kierunek natarcia na południowy wschód. Nowe zagrożenie stanowiły nadciągające wzdłuż Wisły oddziały 4. Armii. 8 września rano dowodzący przyczółkiem mostowym w Płocku gen. Władysław Anders odebrał rozkaz opuszczenia miasta i wysadzenia za sobą mostu. Rozkaz ten wykonano o godz. 21.00. Równocześnie Nowogródzka BK miała odejść na wschód w kierunku Modlina. Zastąpić miał ją OW ppłka Stanisława Sadowskiego z Armii „Pomorze” broniącej dotychczas przedmościa włocławskiego<sup>6</sup>.

Rankiem 9 września do Płocka wkroczyli pierwsi żołnierze Wehrmachtu. Był to patrol rozpoznawczy 3. DP. Dotarli do centrum miasta, gdzie zajęli ratusz i ustanowili tam posterunek. W ciągu dnia do miasta przybyły kolejne siły. Wieczorem były to już co najmniej 2 bataliony piechoty z 29. pp.<sup>7</sup>

Tego samego dnia pierwsi żołnierze ppłka Sadowskiego dotarli do Radziwia – lewobrzeżnej dzielnicy Płocka niezajętej przez Niemców. Były to kompanie zwiadu i przeciwpancerna 19. pp. Ich zadaniem było powstrzymanie ewentualnej przeprawy sił niemieckich do czasu przybycia reszty sił OW ppłka Sadowskiego. Jednak 3. DP była wówczas rozciągnięta na odcinku od Włocławka do Wyszogrodu, dlatego też nie była w stanie skoncentrować wystarczającej ilości żołnierzy i środków przeprawowych, aby dokonać desantu na lewym brzegu Wisły<sup>8</sup>.

W ciągu nocy do Radziwia dotarł 19. pp. Jego bataliony zostały rozmieszczone następująco: 2. baon zajął pozycje między zabudowaniami Radziwia bezpośrednio nad Wisłą, 3. baon umieszczono cztery kilometry na południe od Radziwia, na linii lasów łąkowych, 1. baon stacjonował zaś na prawym skrzydle 3. baonu z jedną kompanią wydzieloną, która zajęła Dobrzyków. Artylerię OW ppłka Sadowskiego w postaci dywizjonu artylerii lekkiej usytuowano za pozycjami 3. baonu<sup>9</sup>. Takie rozmieszczenie wynikało z ukształtowania terenu. Lewy brzeg Wisły, na którym stacjonowali Polacy, był niżej położony względem prawego. Poza tym w większości pokryty był łąkami. Umożliwiało to Niemcom obserwację i ostrzał pozycji polskich. Dlatego też ppłk Sadowski zdecydował o wycofaniu większości swoich oddziałów na linię lasów. Z kolei Radziwie i Dobrzyków były jedynymi miejscami, na których mogło dojść do przeprawy przez rzekę. Jednocześnie ich zabudowania zapewniały ochronę przed nieprzyjacielskim ogniem<sup>10</sup>.

Następne dwa dni pozbawione były bezpośrednich starć między żołnierzami obu stron. Działania wojenne koncentrowały się na wymianie ognia z karabinów maszynowych oraz ostrzale artyleryjskim. Ze względu na słabość polskich środków i lepszą pozycję Niemcy zdecydowanie górowali w tym pojedynku. Ogień prowadzony przez 3. DP był skuteczny i przyniósł 19. pp spore straty. Ranny został m.in. dowódca 2. baonu mjr Józef Kędzia. Jedyną operacją zaczepną przeprowadzoną przez Niemców było zajęcie Kępy Tokarskiej – wyspy wiślanej, której posiadanie umożliwiało przeprawę przez Wisłę na wysokości Dobrzykowa<sup>11</sup>.

W tym samym czasie trwała polska kontrofensywa nad Bzurą. Oddziały gen. Tadeusza Kutrzeby uderzyły na rozciągnięte skrzydło niemieckiej 8. Armii odnosząc początkowo sukces. Powodzenie kontrnatarcia zależało m.in. od zabezpieczenia tyłów. Początkowo osłonę powierzono Armii „Pomorze”, ale zaangażowanie coraz większej jej części nad Bzurą zmusiło polskie dowództwo do reorganizacji obrony. 11 września zorganizowano jednolite

dowództwo, któremu podlegały oddziały osłaniające zgrupowanie gen. Kutrzeby od zachodu i północy. Utworzono Grupę Operacyjną dowodzoną przez gen. Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego. W jej skład weszły 15. i 27. DP, zgrupowanie ON płka Stanisława Siudy oraz OW ppłka Sadowskiego<sup>12</sup>.

12 września niemiecka 3. DP otrzymała nowe rozkazy. Zamiast dotychczasowego ostrzału polskich pozycji, żołnierze Wehrmachtu mieli przystąpić do przeprawy na lewy brzeg Wisły i po przełamaniu oporu ruszyć w kierunku Kutna. Gdy wieczorem zapadł zmrok, Niemcy zeszli nad brzeg i rozpoczęli przeprawę<sup>13</sup>.

Pierwsze łodzie z żołnierzami Wehrmachtu dobiły do lewego brzegu rzeki około godz. 20.00. Po chwili rozpoczęła się zażarta walka. W Radziwiu 2. baon korzystając ze swojej siły i osłony gęstej zabudowy miejskiej powstrzymał pierwszą falę desantu. W znacznie gorszej sytuacji byli obrońcy Dobrzykowa. Odcinek Wisły, jaki mieli do pokonania Niemcy, był dwukrotnie węższy, a obrońcy dysponowali tylko jedną kompanią. Dlatego też szybko zostali zmuszeni do odwrotu.

Gdy tylko informacja o niemieckim natarciu i wycofaniu się obrońców Dobrzykowa dotarła do ppłka Sadowskiego, zarządził on kontratak siłami całego 1. baonu. Początkowo zepchnięto Niemców nad Wisłę, jednak wylądowanie drugiego rzutu sił desantowych zmusiło dowódcę Polaków do powrotu na pozycje wyjściowe<sup>14</sup>.

Po niepowodzeniu kontruderzenia wykonanego siłami pojedynczego batalionu ppłk Sadowski postanowił uderzyć całym podległym sobie pułkiem. Natarcie rozpoczęło się o godz. 6.30, gdy nad nadwiślańskimi łąkami unosiła się gęsta mgła, którą ppłk Sadowski chciał wykorzystać jako osłonę przed ogniem artyleryjskim z prawego brzegu rzeki. Podobnie jak w przypadku poprzedniego ataku, polscy żołnierze wypchnęli nieprzyjaciela z zajmowanych pozycji i zepchnęli go nad brzeg Wisły. Jednak w momencie gdy wydawało się, iż Niemcy będą zmuszeni wycofać się z przyczółka, mgła się rozproszyła, a na atakujących posypał się grad pocisków artyleryjskich i karabinowych. Poniósłszy ciężkie straty dowódca 19. pp zarządził odwrót. Równocześnie Niemcy dokonali desantu w Poptacinie, powyżej Radziwia, zagrażając 2. baonowi okrążeniem. Zmusiło to Polaków do opuszczenia lewobrzeżnej dzielnicy Płocka. Wkrótce potem Niemcy zaatakowali polskie pozycje. Tym razem to żołnierze Wehrmachtu musieli zmagać się z otwartym terenem, dodatkowo atakując pod górę. Pozbawieni wsparcia ze strony własnej artylerii, nadal rozmieszczonej na prawym brzegu, musieli wycofać się do Radziwia.



Dodatkowo, nie uprzedzone o zdobyciu Radziwia przez 3. DP, samoloty Luftwaffe dokonały nalotu na tę część Płocka niszcząc 20% zabudowy dzielnicy oraz powodując duże straty wśród własnych wojsk. Mimo tego małego sukcesu, OW ppłtka Sadowskiego wycofał się w głąb lasów łąckich, zajmując pozycje na linii Jezioro Ciechomickie–Jezioro Górskie–linia kolejowa Radziewie-Gostynin<sup>15</sup>.

Generał Michał Karaszewicz-Tokarzewski początkowo nie zdawał sobie sprawy z rozmiarów niemieckiego desantu i uważał, że OW ppłtka Sadowskiego poradzi sobie z nowym zagrożeniem. Jednak gdy dotarły do niego meldunki o dwóch nieudanych kontratacjach, zdecydował o wzmocnieniu sił walczących na północy. Dlatego też rozkazał wydzielić ze składu 27. DP dwa baony piechoty (oba ze składu 24. pp) i dwie baterie artylerii (ze składu 48. dal) w celu wzmocnienia 19. pp. Wieczorem zdecydowano o wystaniu kolejnych dwóch baonów (pozostały baon 24. pp i jeden baon z 208. pp) i reszty 48. dal. Dowódcą zgrupowania mianował płk. Gwidona Kawińskiego. Równocześnie poprosił o zgodę gen. Kutrzeby na zatrzymanie marszu na wschód 15. DP, która miała wzmocnić natarcie nad Bzurą. Zgodę otrzymał. Dywizja została przesunięta w okolice Gąbina, skąd miała przeprowadzić atak od wschodu na niemiecki przyczółek w Dobrzykowie. Do południa dotarły tam dwa pułki: 59. i 62.<sup>16</sup>

Pierwsza fala wsparcia dotarła na pozycje 19. pp nad ranem 14 września. Podpułkownik Sadowski i dowodzący 24. pp ppłk Grudziński postanowili zaatakować jeszcze w ciągu dnia, nie czekając na resztę sił. Atak nastąpił o godz. 14.00. Równocześnie do ataku ruszyły oddziały 3. DP. Zacięta walka w gęstym lesie trwała do godzin wieczornych. Żadnej ze stron nie udało się osiągnąć przewagi. Żołnierze obu armii byli wyczerpani, pozbawieni amunicji, a poszczególne baony i kompanie pomieszały się ze sobą. Na szczęście dla Polaków późnym popołudniem na miejsce dotarł płk Kawiński ze wsparciem. Zarządził przegrupowanie i nowe uderzenie na godz. 0.00<sup>17</sup>.

O godz. 16.00 od strony Gąbina zaatakował 59. pp. Generał Zygmunt Przyjałkowski, dowódca 15. DP, z niewyjaśnionych do końca przyczyn zdecydował o użyciu tylko jednego pułku, co wydatnie osłabiło natarcie. Pułk odniósł początkowy sukces wypierając niemieckie linie w stronę Wisły, jednak niemiecka artyleria i gniazda karabinów maszynowych rozmieszczone na prawobrzeżnych nadwiślańskich wzgórzach zmusiły Polaków do odwrotu. W trakcie wycofywania w szeregi 59. pp wkraść się zamęt, którego skutkiem było zgubienie się wielu żołnierzy. Przez kilka godzin błąkali się między

pozycjami obu stron. Straty pułku szacowano na połowę stanu wyjściowego<sup>18</sup>.

O północy zgrupowanie płk. Kawińskiego wyruszyło do kolejnego natarcia. Tym razem mimo zaciętego oporu i trudnych warunków terenowych osiągnięto sukces. W trakcie całonocnych walk wypchnięto nieprzyjaciela z lasów łąckich i zajęto pozycje na ich skraju. Tam doszło do chwilowej przerwy w działaniach, gdyż impet polskiego natarcia został chwilowo wyczerpany. Rozkazano przegrupowanie i przygotowanie do kolejnego natarcia, które miało ostatecznie wyprzeć Niemców z lewego brzegu Wisły<sup>19</sup>.

Tymczasem 15. DP przeprowadziła kolejne natarcie. Nie zostało ono skoordynowane z uderzeniem zgrupowania płk. Kawińskiego i zamiast o północy rozpoczęło się o godz. 3.00. Tym razem nacierał 61. pp. Oddział ten w ciągu dnia pokonał ponad 30 kilometrów i jego żołnierze byli zmęczeni. Mimo to zostali skierowani do ataku. Zaraz po wyruszeniu z pozycji wyjściowych poszczególne pododdziały wymieszały się, tworząc chaotyczną zbieraninę, nad którą nikt nie panował. Uderzenie doszło do linii niemieckich czujek i tam zostało zatrzymane. Wkrótce potem Niemcy przeprowadzili kontratak, w wyniku którego doszło do paniki w polskich szeregach. 61. pp stracił łącznie około połowę stanu wyjściowego, w tym dowódcę ppłtka Franciszka Sobolę, który dostał się do niewoli<sup>20</sup>.

Generał Karaszewicz-Tokarzewski wydał nad ranem 15 września rozkaz, w którym nakazywał likwidację przyczółka pod Płockiem. W tym momencie rozkaz nie przystawał już do realiów pola walki. Sytuacja na odcinku 15. DP była tragiczna. Z kolei pozostałe oddziały GO gen. Karaszewicza-Tokarzewskiego w ciągu ostatnich dni wycofały się spod Włocławka na pozycje na zachód od Gostynina. W trakcie odwrotu opuszczono pozycje nad Wisłą, co umożliwiło Niemcom połączenie przyczółka z głównymi siłami III Korpusu<sup>21</sup>.

Mimo to we wczesnych godzinach popołudniowych płk Kawiński wydał rozkaz do jeszcze jednego ataku. Bataliony 19. i 24. pp wyruszyły z pozycji na skraju lasów łąckich w kierunku Radziwia i Dobrzykowa. Mimo ostrzału artyleryjskiego prowadzonego przez wrogą artylerię, polskim żołnierzom udało się przedrzeć przez pas łąk i dotrzeć do zabudowań. Tu rozgorzała zacięta walka. W niektórych miejscach Niemcy zostali zepchnięci prawie do samej rzeki. Niestety, w okolicach Dobrzykowa i Poptacina zgromadziły się kolejne oddziały Wehrmachtu, których atak przeprowadzony na flanki polskiej formacji zmusił płk. Kawińskiego do zarządzenia odwrotu na pozycje wyjściowe<sup>22</sup>.

Wieczorem 15 września do sztabu gen. Karaszewicza-Tokarzewskiego dotarły nowe rozkazy od gen. Kutrzeby. Zgodnie z nowymi dyspozycjami należało opuścić dotychczasowe pozycje pod Płockiem, Gostyninem i Kutnem. Nowa linia obrony miała przebiegać w okolicach Gąbina i Żychlina. Spowodowane to było przedarciem się oddziałów niemieckich przez polską linię obrony pod Łowiczem. 15. DP miała odejść na wschód, by wspomóc natarcie GO gen. Edmunda Knolla-Kownackiego na Sochaczew. Sukces tego uderzenia otworzyłby drogę dla zgrupowania gen. Kutrzeby do Warszawy<sup>23</sup>.

W związku z nowymi rozkazami wieczorem 19. i 24. pp wycofały się w głąb lasów łąckich. W ciągu nocy nie były niepokojone przez nieprzyjaciela. Dopiero nad ranem doszło do kontaktu z niemieckimi patrolami. Od zachodu zbliżała się niemiecka 50. DP, która rankiem zaatakowała pozostałe oddziały 27. DP. Niewielkim nakładem sił udało się ten atak odeprzeć. Wkrótce potem Polacy wycofali się na linię Świniary–Gąbin–Żychlin z zamiarem dalszego odwrotu w ciągu nocy na rubież Iłów–Sanniki–Lwówek. W ten sposób front oddalił się od Płocka kończąc kilkudniowe zmagania o Radziewie i Dobrzyk<sup>24</sup>.

Kilkudniowe walki, jakie toczyły się w okolicach Płocka, miały istotny wpływ na przebieg bitwy nad Bzurą. W pierwszej fazie bitwy zabezpieczenie tyłów umożliwiło Armii „Poznań” dokonanie udanego kontruderzenia na siły nieprzyjaciela. W kolejnych dniach, gdy żołnierze Wehrmachtu przeprowadzili się przez Wisłę, obszar Płocka stał się dla zgrupowania gen. Kutrzeby ciężarem, który drenował jego siły. Pochopna decyzja o zlikwidowaniu przyczółka

i pozostawienie 15. DP pod dowództwem gen. Karaszewicza-Tokarzewskiego sprawiła, iż polskim uderzeniom na Łowicz (13 września), a później na Skierniewice (15 września) zabrakło wystarczających sił do przerwania niemieckich pozycji. Możemy jedynie przypuszczać, co by się stało, gdyby dywizja gen. Zdzisława Przyjałkowskiego znalazła się tam, gdzie pierwotnie planowano jej użyć. Można więc uznać tę decyzję gen. Kutrzeby za jeden w większych błędów popełnionych podczas bitwy nad Bzurą.

Przyczyny niepowodzenia operacji likwidacji przyczółka płockiego są różne. Po pierwsze, siły niemieckie posiadały znaczącą przewagę ogniową. Umiejętne jej zastosowanie uniemożliwiło stronie polskiej osiągnięcie sukcesu. Należy jednak zaznaczyć, iż pozbawieni wsparcia artyleryjskiego Niemcy nie potrafili przełamać polskiej obrony. Po drugie, teren zdecydowanie wspierał żołnierzy Wehrmachtu. Prawobrzeżne wzgórza zapewniały idealne pozycje dla wsparcia ogniowego, natomiast rozległe łąki nadwiślańskie uniemożliwiały skryte podejście do linii zabudowań zapewniających osłonę przed ostrzałem. Dopiero pokryte lasem wzgórze oddalone od Wisły o kilka kilometrów zapewniały oparcie Polakom. Wykorzystali oni to podczas walk 14 września. Po trzecie, zabrakło koordynacji między poszczególnymi oddziałami biorącymi udział w likwidacji przyczółka. Chodzi tu zarówno o pośpieszny atak ppłka Grudzińskiego i ppłka Sadowskiego po południu 14 września, jak i o ataki 15. DP. Gdyby wszystkie te siły zaatakowały wspólnie, o tym samym czasie, Niemcy musieliby szybciej zużyć odwoły i rozproszyć ogień artylerii, co ułatwiłoby zadanie polskim żołnierzom. Niestety, polskim dowódcom nie udało się tego osiągnąć<sup>25</sup>.

## Przypisy

- 1 K. Ciechanowski, *Armia „Pomorze” 1939*, Warszawa 1983, s. 253.
- 2 M. Trubas, *Płocki garnizon wojska polskiego w latach 1918-1939*, Warszawa 2009, s. 31; *Kolejnictwo w polskich przygotowaniach obronnych i kampanii wrześniowej. Część 1: Opracowania i dokumenty*, red. Andrzej Wesolowski, Warszawa 2011, s. 30.
- 3 T. Jurga, *Armia „Modlin” 1939*, Warszawa 1987, s. 438-457.
- 4 *Ibidem*, s. 48, 57.
- 5 *Dzieje Płocka*, red. A. Gieysztor, Płock 1978, s. 436-439.
- 6 *Wojna obronna Polski 1939*, red. E. Kozłowski, Warszawa 1979, s. 466; W. Anders, *Bez ostatniego rozdziału. Wspomnienia z lat 1939-1946*, Warszawa 2007, s. 12.
- 7 Bundesarchiv – Abteilung Militärarchiv, 3. Infanterie-Division/3. Panzergrenadier-Division, RH 26-3/3, Anlagen zum Kriegstagebuch Nr. 2; *Polskie Siły Zbrojne w Drugiej Wojnie Światowej*, T. 1, *Kampania Wrześniowa*, cz. 3, *Przebieg działań od 9 do 14 września*, Londyn 1959, s. 256; M. Trubas, *Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku*, Warszawa 2006, s. 148.
- 8 M. Matikaszwili, *Z działań 19 pp pod Płockiem*, „Wojskowy

Przegląd Historyczny” 1977, z. 4, s. 340.

<sup>9</sup> *Ibidem*.

<sup>10</sup> *Idem*, *Obrona rzeki na szerokim froncie na tle działań 19 pp w 1939 r.*, „Przegląd Piechoty” 1947, z. 7, s. 364.

<sup>11</sup> K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 301-302.

<sup>12</sup> PSZ, T.1, cz. 3, s. 275; K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 279, 302.

<sup>13</sup> M. Matikaszwili, *Z działań...*, s. 341.

<sup>14</sup> *Idem*, *Obrona...*, s. 365; *Idem*, *Z działań...*, s. 341.

<sup>15</sup> PSZ, T.1, cz. 3, s. 301; M. Matikaszwili, *Z działań...*, s. 342-343; K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 314.

<sup>16</sup> K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 315-316.; M. Trubas, *Ziemia...*, s. 158.

<sup>17</sup> *Kampferlebnisse aus dem Feldzuge In Polen 1939. Nach Schilderungen von Frontkämpfern heraus gegeben vom Generalstab des Heeres Kriegswissenschaftliche Abteilung*, Berlin 1940, s. 94; M. Matikaszwili, *Z działań...*, s. 343; A. Urbaniak, *Walki w rejonie Płocka i Dobrzykowa podczas bitwy nad Bzurą*, WPH, 1988, z. 1, s. 333.

<sup>18</sup> PSZ, T.1, cz. 4, *Przebieg działań od 15 do 18 września*, Londyn 1986, s. 335.



<sup>19</sup> K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 343; A. Urbaniak, *op. cit.*, s. 335.

<sup>20</sup> K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 334 ; A. Urbaniak, *op. cit.*, s. 334.

<sup>21</sup> K. Ciechanowski, *op. cit.*, s. 343-345.

<sup>22</sup> *Ibidem*, s. 345; A. Urbaniak, *op. cit.*, s. 335.

<sup>23</sup> W. Rezmer, *Armia „Poznań” 1939*, Warszawa 1992, s. 348.

<sup>24</sup> K. Ciechanowski, *op. cit.*, 350-352.

<sup>25</sup> BAM, 3. Infanterie-Division/3. Panzergrenadier-Division. RH 26-3/2, *Erfahrungsberichte*.

## COMBAT NEAR PŁOCK FROM 9<sup>TH</sup> TO 16<sup>TH</sup> SEPTEMBER 1939

### Summary

Combat near Płock was a part of the Battle of Bzura – the biggest battle of Polish Campaign in 1939. Although being conducted on secondary front and obscure by other fights combat near Płock had a significant importance for both Polish and German actions during the Battle of Bzura.

## ROZWÓJ GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH W POWIECIE PŁOCKIM I GOSTYNIŃSKIM

### Abstrakt

Rolnictwo ekologiczne jest jedną z form działalności rolniczej. W artykule scharakteryzowano zmiany jakie zaszły w latach 2009-2016 w odniesieniu do liczby gospodarstw ekologicznych w powiecie płockim i gostyński. Analizę wykonano z wykorzystaniem danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, zawartych w Bazie Danych Lokalnych oraz danych otrzymanych z Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Przeprowadzone badania pozwoliły ukazać tendencje w rozwoju gospodarstw ekologicznych w powiecie płockim i gostyński na tle województwa mazowieckiego i całej Polski.

**Słowa kluczowe:** gospodarstwo ekologiczne, rolnictwo ekologiczne, powiat płocki, powiat gostyński

### Wstęp

Rosnące zanieczyszczenie środowiska spowodowało podjęcie starań mających na celu ochronę środowiska naturalnego, zdrowia i życia człowieka. Zaczęto poszukiwać rozwiązań, a jedną z alternatyw stało się rolnictwo ekologiczne. Początkowo było to postępowanie intuicyjne oraz wynikająca z pobudek filozoficznych koncepcja działania w zgodzie z naturą. *Rolnictwo ekologiczne zostało uznane w Europie Zachodniej za jedno z potencjalnych rozwiązań, zwłaszcza w świetle zniszczenia środowiska naturalnego powodowanego naszą współczesną gospodarką*<sup>1</sup>.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju – nazywanego niegdyś ekorozwojem, a obecnie skłaniająca się do nazywania trwałym rozwojem – *zakłada takie gospodarowanie zasobami przyrody, aby nie tylko nie doprowadzić do ich degradacji, ale przyczynić się – o ile to możliwe – do ich rozwoju i ulepszenia*<sup>2</sup>. Według U. Sołtysiak rolnictwo ekologiczne jest całkowicie zrównoważone<sup>3</sup>.

Według IFOAM<sup>4</sup> celami jakie powinno spełniać rolnictwo ekologiczne są m.in.: *zapewnienie producentom godnego życia – w ONZ-owskim rozumieniu praw człowieka, odpowiednich dochodów oraz satysfakcji wynikającej między innymi z udziału w ochronie przyrody i poczuciu wysokiej rangi zawodu oraz zwrócenie uwagi na pozaprodukcyjne aspekty gospodarowania rolniczego: ekologiczne i społeczne*<sup>5</sup>.

E. Kośmicki formułuje następującą tezę: *Rolnictwo ekologiczne stanowi najnowocześniejszą formę rolnictwa, opartą na znajomości praw przyrody*<sup>6</sup>. Wyciąga również wniosek: *Rolnictwo ekologiczne nie oznacza wcale utrzymania czy powrotu do*

*zacoferanej struktury rolnej i odrzucenia nowoczesnej techniki. Wprost przeciwnie, wymogi społeczne i ekologiczne mogą być skutecznie powiązane z nowoczesną techniką chroniącą środowisko przed niekorzystnymi skutkami stosowanych współcześnie technologii*<sup>7</sup>.

Termin „rolnictwo ekologiczne” został uznany w prawodawstwie Unii Europejskiej (EEC 2092/91)<sup>8</sup> za synonim znacznie starszych terminów rolnictwo organiczne i rolnictwo biologiczne, terminów wywodzących się z historycznych nazw metod produkcji rolniczej, które były opracowane niezależnie w różnych krajach, ale przyczyniły się do wyprowadzenia z nich zasad rolnictwa ekologicznego.

### Cel, zakres i metoda badań

Temat rolnictwa ekologicznego był już przedmiotem zainteresowań wielu badaczy. Rozpatrywano go tak w ujęciu Polski<sup>9</sup> jak i ziemi płockiej<sup>10</sup>. Możliwości jego rozwoju rozważano najczęściej na płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej jak i rolniczej<sup>11</sup>.

Celem pracy była analiza rozwoju rolnictwa ekologicznego w powiecie płockim i gostyński. Dokonano jej tak w ujęciu ilościowym, jak i przestrzennym. Efektem pracy było ukazanie trendu zmian ilościowych wśród certyfikowanych gospodarstw ekologicznych, gospodarstw będących w fazie przedstawiania na produkcję ekologiczną płodów rolnych oraz przetwórci ekologicznych. Dodatkowo przedstawiono zróżnicowanie przestrzenne „preekologiczności” gmin w powiatach: płockim i gostyński.

Zakres tematyczny obejmował idee i założenia rolnictwa ekologicznego, jego rozwój w Polsce oraz charakterystykę gospodarstw ekologicznych w regionie płockim. Metoda badań polegała na analizie



porównawczej danych statystycznych gospodarstw ekologicznych powiatu gostyńskiego i plockiego na tle województwa mazowieckiego oraz całego kraju. Dane statystyczne pozyskano z Banku Danych Lokalnych GUS w dziedzinie Rolnictwo, Leśnictwo i Łowiectwo, grupie Gospodarstwa Rolne, a bazę adresową za rok 2016 oraz dane archiwalne za lata 2009-2015 dotyczące gospodarstw ekologicznych w województwie mazowieckim uzyskano w Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

### Znaczenie rolnictwa ekologicznego w krajach europejskich

Pod koniec lat 60. XX w. w Europie Zachodniej odnotowano wzrost zainteresowania konsumentów produktami ekologicznymi. W 1972 roku powstała Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Organicznego IFOAM, która w celu ustalenia kryteriów produkcji ekologicznej, zasad kontroli i oznakowania produktów ekologicznych, wypracowała w 1982 r. „Założenia rolnictwa ekologicznego”. Stały się on podstawą opracowania przepisów urzędowych WE w zakresie rolnictwa ekologicznego. Jednym z pierwszych przepisów było Rozporządzenie Rady Ministerialnej Wspólnoty Europejskiej Nr 2092/91 z 24 czerwca 1991 r. w sprawie rolnictwa ekologicznego oraz oznakowania jego produktów i środków spożywczych. Rozporządzenie regulowało funkcjonowanie rynku żywności ekologicznej w Unii Europejskiej i dotyczyło tylko produkcji roślinnej więc zostało uzupełnione o rozporządzenie 1804/99 z 19 lipca 1999 r. regulujące również produkcję zwierzęcą. Obecnie obowiązujące jest Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz.Urz.UE L 189 z 20 lipca 2007 r. ze zm.) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli (Dz.Urz. UE L 250 z 18.9.2008 r., poz. 1, ze zm.) oraz dwa rozporządzenia wykonawcze.

Według danych Eurostatu, na które powołuje się „Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2015-2016”<sup>12</sup> Polska zajmowała szóste miejsce w Unii Europejskiej pod względem liczby ekologicznych producentów rolnych (22277 podmiotów) oraz piąte miejsce pod względem powierzchni ekologicznych użytków rolnych (580731 ha).

### Polskie gospodarstwa ekologiczne

Pierwsze „alternatywne” gospodarstwo, to majątek hr. Stanisława Karłowskiego w Szelejewie k. Gostynia przestawiony w latach 30. XX w. na metodę biodynamiczną. Po wybuchu II wojny światowej hr. Karłowski został aresztowany i stracony, majątek skonfiskowany, a metoda gospodarowania zarzucona.

W roku 1960 metodę biodynamiczną zaczął praktykować inż. Julian Osetek. W Nakle nad Notecią założył małe gospodarstwo biodynamiczne. Dopiero w latach 80. pojawiły się pierwsze publikacje na ten temat. W kraju zaczęły powstawać organizacje i ruchy proekologiczne m.in. Polski Klub Ekologiczny zarejestrowany w 1980 roku.

W połowie lat 80. zaczęto coraz bardziej propagować rolnictwo ekologiczne. Odbywały się serie kursów i wykładów dotyczące rolnictwa biodynamicznego, pojawiły się pozycje literaturowe na temat biodynamicznych upraw działkowych i ogrodowych. W 1989 r. zostało zarejestrowane Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi pod nazwą EKOLAND<sup>13</sup>. W 1993 roku powstało Polskie Towarzystwo Rolnictwa Ekologicznego (PTRE), które zrzeszało rolników i podjęło się wspólnej organizacji zbytu. W 1997 roku PTRE przekształciło się w jednostkę kontrolno-certyfikującą.

Gospodarstwo, aby stać się ekologicznym musi poddać się kontroli i uzyskać atest. Chcąc gospodarować ekologicznie, należy je przygotować czyli przestawić. Okres przestawiania gospodarstwa (pod kontrolą) trwa dwa lata i dopiero po upływie tego czasu – w wyniku pozytywnych kontroli – przyznawany jest atest. Gospodarstwo lub przetwórnia są kontrolowane.

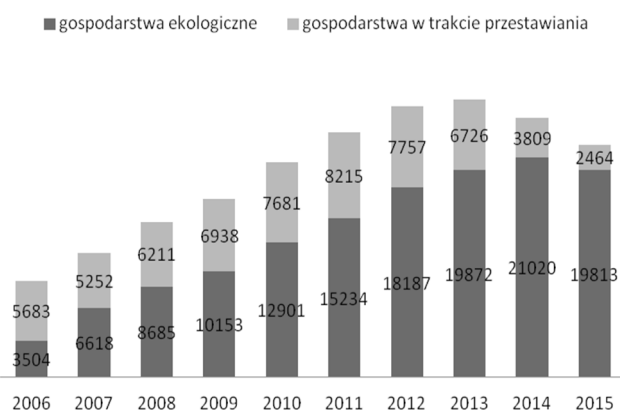
Zgodnie z przepisami prawa każde państwo członkowskie UE samodzielnie organizuje system kontroli i certyfikacji. W roku 2016 w Polsce certyfikacją i atestacją zajmowało się 11 podmiotów. Nadzór nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną sprawuje Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, a certyfikaty wydaje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Od dnia 16 marca 2001 r. Polska posiada akt prawny – Ustawę o rolnictwie ekologicznym. Obecnie obowiązującą podstawą prawną jest Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 1054).

W 2016 r. powierzchnia użytków rolnych, na których prowadzona była produkcja ekologiczna wynosiła około 3,7% wszystkich użytków rolnych. Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce w znacznym stopniu jest związany ze wsparciem finansowym,

uzyskiwanym ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz współfinansowanego z budżetu krajowego. W latach 2015-2016 płatności do rolnictwa ekologicznego były realizowane w ramach PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020.

**Rys. 1.** Liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce w latach 2006-2015



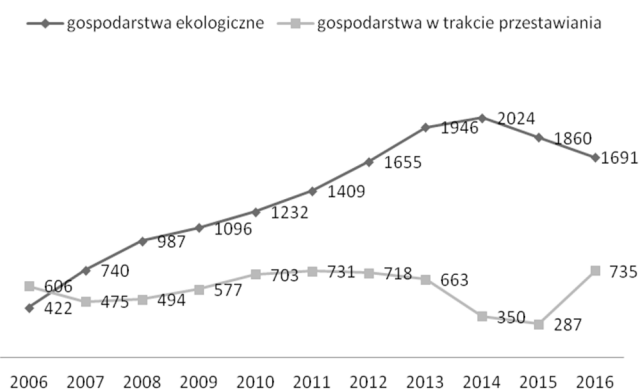
**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z danych statystycznych w Polsce od roku 2006 stale rosła liczba gospodarstw ekologicznych. W roku 2014 odnotowano największą liczbę gospodarstw ekologicznych (21020), w roku kolejnym zanotowano pierwszy spadek liczby gospodarstw ekologicznych. Najwięcej gospodarstw ekologicznych w trakcie przestawiania było w 2011 r., a najmniej w roku 2015.

### Gospodarstwa ekologiczne w województwie mazowieckim

Województwo mazowieckie jest obecnie czwartym co do liczby (2606) producentów prowadzących działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego, co stanowi 11,1% udziału w ogólnej liczbie producentów ekologicznych w Polsce. Należy tutaj nadmienić, że liczba producentów nie jest tożsama z liczbą gospodarstw ekologicznych. Do producentów zalicza się także podmioty prowadzące działalność w zakresie przygotowania, wprowadzania na rynek produktów ekologicznych importowanych z państw trzecich, wprowadzania na rynek produktów ekologicznych (z wyłączeniem importowanych z państw trzecich), dostawy kwalifikowanego materiału siewnego i wegetatywnego materiału rozmnożeniowego, pszczelarstwa, zbioru ze stanu naturalnego, akwakultury i/lub wodorostów morskich.

**Rys. 2.** Liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce w latach 2006-2015



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych i udostępnionych danych o producentach ekologicznych przez IJHARS za rok 2016

W województwie mazowieckim dała się zaobserwować taka sama tendencja jaka charakteryzowała rozwój gospodarstw ekologicznych w całej Polsce. W roku 2014 w województwie mazowieckim odnotowano największą liczbę gospodarstw ekologicznych – 2024, spadek nastąpił w latach 2015-2016. Gospodarstw w trakcie przestawiania najwięcej było w roku 2016, najmniej w roku 2015.

### Gospodarstwa ekologiczne w powiecie gostynińskim i płockim

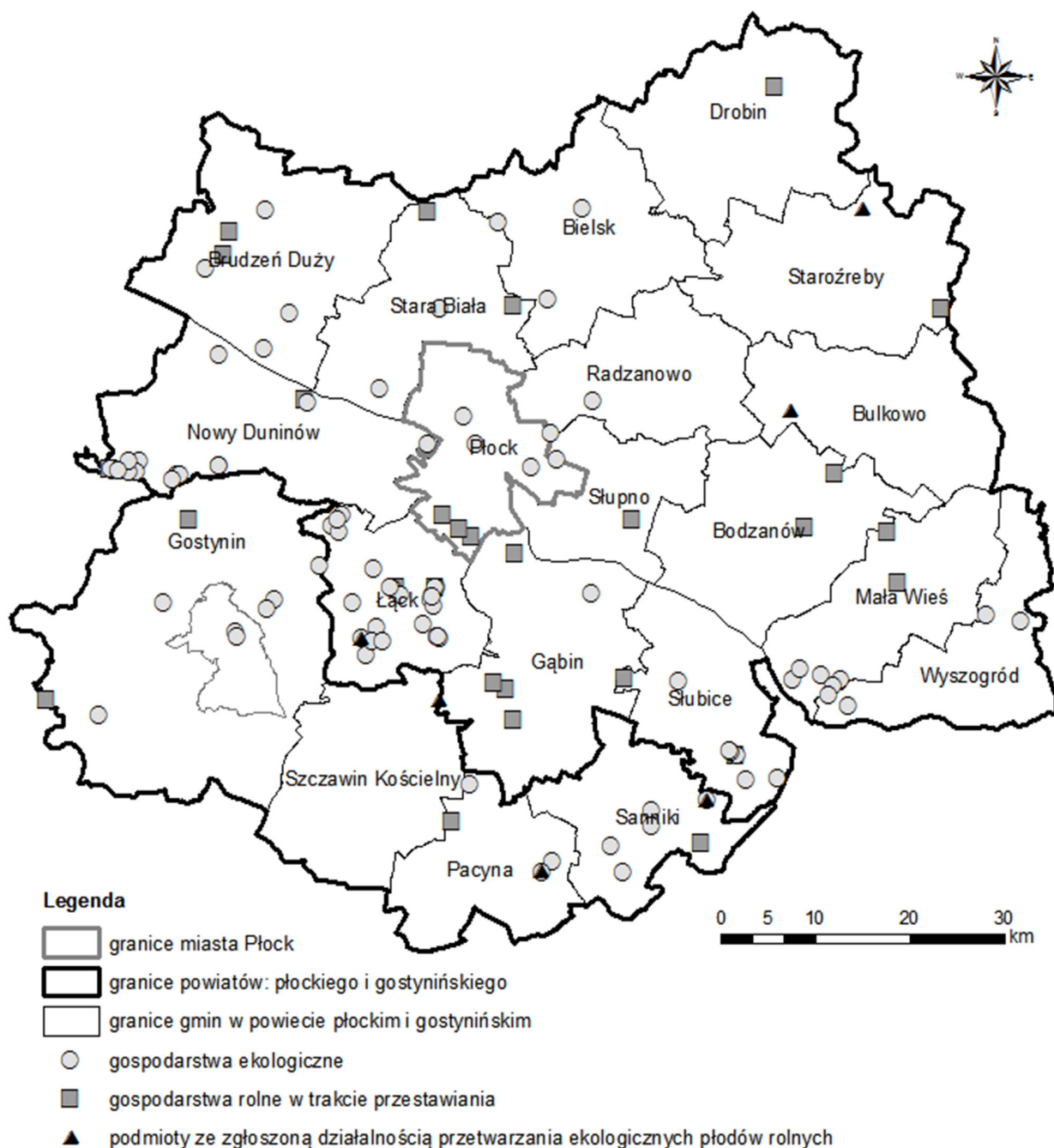
Powiat płocki (z wyłączeniem miasta Płocka) to drugi pod względem wielkości powierzchni (1796 km<sup>2</sup>) z powiatów województwa mazowieckiego i piętnasty w Polsce. Jest to powiat o stosunkowo małym stopniu urbanizacji (9,29%). Powiat gostyniński zajmuje odległe 253 miejsce pod względem powierzchni (616 km<sup>2</sup>) wśród powiatów Polski, natomiast jeśli chodzi o województwo mazowieckie jest w środku stawki. Jeśli chodzi o stopień urbanizacji powiat gostyniński osiąga 41,2%<sup>14</sup>. Na terenie powiatu płockiego znajduje się Brudzeński Park Krajobrazowy oraz 14 rezerwatów przyrody, a na terenie powiatu gostynińskiego leży fragment Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy oraz 3 rezerваты przyrody.

Rozkład przestrzenny rozmieszczenia gospodarstw i przetwórci ekologicznych ukazuje rys. 3.

W powiecie gostynińskim do roku 2012 przybywało gospodarstw ekologicznych, w roku 2014 liczba gospodarstw ekologicznych wyniosła 23. Od roku 2015 zaczęło ubywać gospodarstw ekologicznych. W powiecie płockim można zauważyć taką samą tendencję wzrostową, czyli do roku 2012 przybywa gospodarstw, natomiast spadek ich liczby



**Rys. 3.** Lokalizacja gospodarstw i przetwórní ekologicznych w gminach powiatu gostynińskiego i plockiego w 2016 r.



\* w przypadku miast Plock, Gąbin, Gostynin lokalizacja gospodarstw ekologicznych odpowiada raczej adresom podmiotów deklarujących ekologiczną produkcję, a nie faktycznego miejsca tej produkcji

**Źródło:** Opracowanie własne

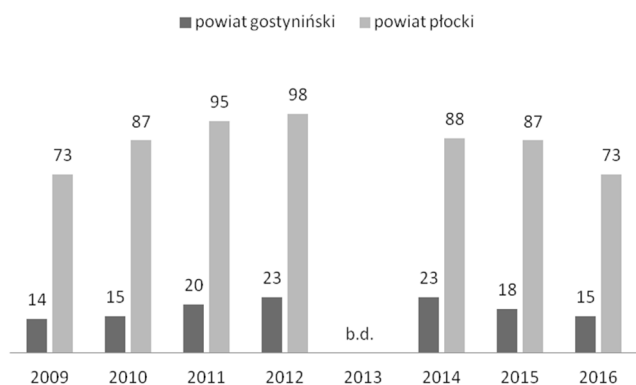
ujawnił się rok wcześniej niż w powiecie gostynińskim czyli w roku 2014. Dane pozyskane dla powiatów gostynińskiego i plockiego potwierdzają tendencję zaobserwowaną w Polsce i województwie mazowieckim, że do pewnego roku granicznego liczba gospodarstw ekologicznych rosła, a potem zaczęło ich ubywać. W powiecie plockim i gostynińskim szczyt liczby gospodarstw ekologicznych nastąpił dwa lata wcześniej niż w Polsce i woj. mazowieckim.

Kluczowym może okazać się rok 2013, dla którego nie udało się pozyskać prawidłowych danych z IJHAR-S<sup>15</sup>.

W roku 2016 w powiecie gostynińskim w trakcie przestawiania były 4 gospodarstwa, natomiast w powiecie plockim 28.

Udział procentowy gospodarstw ekologicznych powiatu gostynińskiego w ogólnej liczbie gospodarstw ekologicznych województwa mazowieckiego

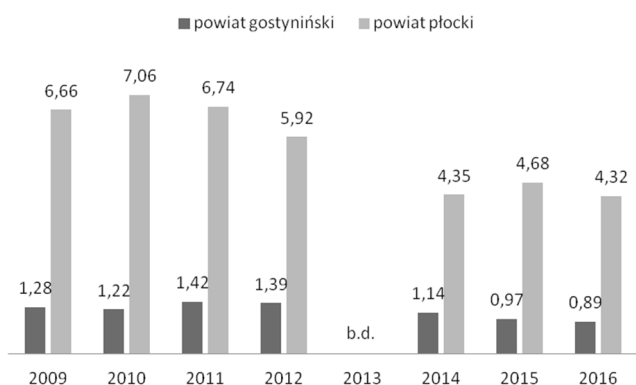
**Rys. 4.** Liczba gospodarstw ekologicznych w powiecie gostyńskim i płońskim w latach 2009-2016 – bez gospodarstw w trakcie przestawiania



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie danych o producentach ekologicznych udostępnionych przez IJHARS za rok 2016

jest stosunkowo niski średnio 1,1%. Największy udział zaobserwować można w roku 2011 (1,42%), najniższy zaś w 2016 (0,89%). W powiecie płońskim średni udział gospodarstw w stosunku do województwa mazowieckiego wynosi prawie 5,9%. Największy udział gospodarstwa powiatu płońskiego miały w roku 2010 (7,06%), najniższy zaś w 2016 (4,32%). Zestawiając udział procentowy gospodarstw ekologicznych powiatu płońskiego i gostyńskiego w gospodarstwach województwa mazowieckiego z dynamiką wzrostu liczby gospodarstw w powiatach można zauważyć, że mimo przyrostu liczby gospodarstw w obu analizowanych powiatach w latach 2009-2012, ich udział procentowy w liczbie

**Rys. 5.** Procentowy udział gospodarstw ekologicznych w powiecie gostyńskim i płońskim w stosunku do gospodarstw ekologicznych w województwie mazowieckim 2009-2016 – bez gospodarstw w trakcie przestawiania



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych i udostępnionych danych o producentach ekologicznych przez IJHARS za rok 2016

gospodarstw ekologicznych w województwie mazowieckim maleje.

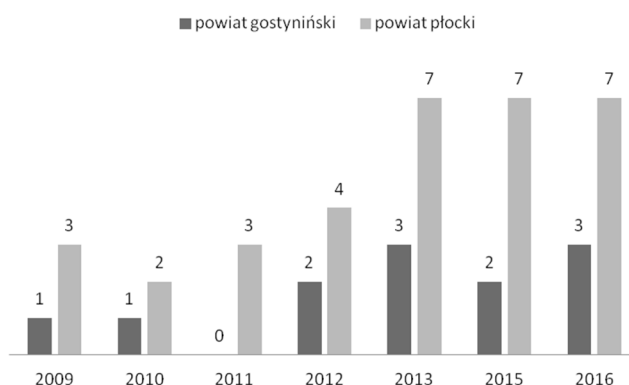
Nieodzownym elementem wytwarzania produktów rolnych jest ich przetwarzanie. W powiecie gostyńskim zgłoszoną działalność przetwarzania ekologicznych produktów rolnych w roku 2016 miały trzy podmioty. W powiecie płońskim w 2016 roku działalność taką miało zgłoszonych 7 podmiotów. Jak wynika z danych w powiecie płońskim od 2013 roku liczba przetwórci ekologicznych produktów rolnych nie zmieniła się. W powiecie gostyńskim zmienia się rokrocznie.

Przetwarzanie ekologicznych produktów rolnych w powiatach gostyńskim i płońskim według zgłoszeń polega na przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa drobiowego, przetwarzaniu i konserwowaniu owoców, przetwórstwie mleka i wyrobie serów, wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, wytwarzaniu chleba, ciastek. Trzy podmioty prowadzące działalność przetwórczą są jednocześnie producentami ekologicznych produktów rolnych.

## Wnioski

W obu analizowanych powiatach łącznie najmniej gospodarstw ekologicznych było zarejestrowanych w roku 2009 (87), najwięcej zaś w roku 2012 (121). Co ciekawe w 2009 r. udział procentowy liczby gospodarstw ekologicznych łącznie powiatu płońskiego i gostyńskiego w liczbie gospodarstw ekologicznych województwa mazowieckiego wynosił 7,9% to w roku 2012 spadł do poziomu 7,3%, a obecnie wynosi 5,2%. Udział liczby gospodarstw ekologicznych łącznie w powiecie gostyńskim i płońskim do ogółu gospodarstw ekologicznych w Polsce w 2015 r. wyniósł 0,53% .

**Rys. 6.** Liczba przetwórci ekologiczne w powiecie gostyńskim i płońskim w latach 2009-2016



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie danych o producentach ekologicznych udostępnionych przez IJHARS za rok 2016



ekologiczne powiatu gostynińskiego wśród gospodarstw ekologicznych woj. mazowieckiego mają znikome znaczenie (poniżej 1%). W powiecie płońskim po chwilowym wzroście udziału wśród gospodarstw ekologicznych woj. mazowieckiego, jaki miał miejsce w 2010 roku (7,06%), obserwować można także marginalizację tego rodzaju działalności. Spadek liczby gospodarstw ekologicznych zaobserwować można także w województwie mazowieckim oraz w całym kraju. Przyczyn tego trendu może być kilka. W gospodarstwie ekologicznym potrzebny jest większy wkład pracy, a ceny uzyskiwane ze sprzedaży płodów rolnych nie pokrywają zwiększonych nakładów. Pojawiają się trudności z utrzymaniem reżimu wynikającego z ekologicznej produkcji. Przeszalenie gospodarstwa na ekologiczne, pod wpływem wizji przyszłych zysków (np. oszczędności na nawozach sztucznych, chemicznych środkach ochrony roślin) nie rekompensuje niestety niższych plonów. Może to być zatem przyczyną wycofywania się rolników z zawodu lub porzucenia przez nich ekologicznej działalności rolniczej. O zapotrzebowaniu na przetworzone ekologiczne produkty świadczy, nie malejąca, od trzech lat, liczba przetwórn w powiecie płońskim. Na uwagę zasługuje szczególnie jeden podmiot w tym powiecie, prowadzący oprócz ekologicznego gospodarstwa rolnego, przetwórnę serów, piekarnię i ciastkarnię.

Analizując rozkład przestrzenny podmiotów z zakresu rolnictwa ekologicznego należy stwierdzić, że zdecydowanie najbardziej proekologicznymi gminami są Łąck, w którym działało w 2016 r. 29 takich gospodarstw lub przetwórn oraz Nowy Duninów z 17 podmiotami. Może być to powiązane z występowaniem w tych gminach obszarów ochrony przyrodniczej w postaci parku krajobrazowego. Dodatkowo należy zaznaczyć, że można dostrzec obszary zagęszczenia tego typu gospodarstw. Może świadczyć to tak o korzystnych uwarunkowaniach

rolniczych, jak i wpływach społecznych środowiska rolników. W drugiej grupie jednostek samorządowych, w których jednoznacznie widać zainteresowanie taką formą gospodarowania rolniczego, znajdują się Słubice, Gostynin, Brudzeń Duży, Sanniki i Mała Wieś. W przypadku pozostałych gmin decyzje o prowadzeniu gospodarstwa ekologicznego są pojedyncze i trudno stwierdzić czy podyktowane czynnikami ideologicznymi czy ekonomicznymi. Taką sytuacją występuje w gminach: Słupno, Szczawin Kościelny, Drobin, Bulkowo, Bielsk, Radzanów, Staroźreby, Bodzanów, Wyszogród, Gąbin, Pacyna.

## Podsumowanie

Jak w 1990 r. stwierdziła D. Ptaszycka-Jackowska rolnictwo ekologiczne na niektórych obszarach Polski może stać się właściwym sposobem ich zagospodarowania. Obszary te, to między innymi otulina parków narodowych, parki krajobrazowe z otuliną, obszary chronionego krajobrazu, obszary ochrony indywidualnej np. użytki ekologiczne<sup>16</sup>. Powiaty płoński i gostyniński spełniają ten warunek, w obu powiatach zlokalizowane są parki krajobrazowe. Niestety po chwilowym wzroście liczby gospodarstw ekologicznych w powiatach obserwuje się spadek ich liczby. Jak wynika z obserwacji autorów nie można mówić o zmniejszeniu popytu na żywność ekologiczną. Wskazują na to coraz więcej zajmujące miejsca półki z żywnością ekologiczną w supermarketach czy lokalnych sklepach. Niestety jak wskazuje „Raport o stanie rolnictwa ekologicznego...” w roku 2016 w całej Polsce istotnie wzrosła liczba gospodarstw prowadzących równoczesną produkcję ekologiczną i nieekologiczną oraz gospodarstw zajmujących się wyłącznie produkcją roślinną. Nie jest to dobre z punktu widzenia reżimu ekologicznego i zachodzi niebezpieczeństwo mieszania się produkcji ekologicznej z tradycyjną.

## Przypisy

<sup>1</sup> Jelmer Buys, Jan Diek van Mansfelt, *Słowo wstępne* [w:] *Rolnictwo ekologiczne od teorii do praktyki*, Stowarzyszenie Ekoland, Stiftung Leben & Umwelt, Warszawa, 1993, s. 9.

<sup>2</sup> S. Kozłowski, *W drodze do ekorozwoju*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1997, s. 133.

<sup>3</sup> U. Sołtysiak, *Rolnictwo ekologiczne – historyczny przegląd metod*, [w:] *Rolnictwo ekologiczne od teorii do praktyki*, Stowarzyszenie Ekoland, Stiftung Leben & Umwelt, Warszawa, 1993.

<sup>4</sup> IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) czyli Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Ekologicznego.

<sup>5</sup> *Założenia rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa żywności wg IFOAM* [w:] *Rolnictwo ekologiczne od teorii do praktyki*, Stowarzyszenie Ekoland, Stiftung Leben & Umwelt, Warszawa, 1993, s. 213.

<sup>6</sup> E. Kośmicki, *Tendencje rozwojowe rolnictwa na świecie i w Polsce* [w:] *Rolnictwo ekologiczne od teorii do praktyki*, Stowarzyszenie Ekoland, Stiftung Leben & Umwelt, Warszawa, 1993, s. 42.

<sup>7</sup> *Ibidem*, s. 44.

<sup>8</sup> Rozporządzenie nr 2092/91 z 24 czerwca 1991 r Wspólnoty Europejskiej.

<sup>9</sup> D. Komorowska, *Perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce, Ekonomia i organizacja produkcji żywnościowej*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej 2008, nr 69, s. 125-134; K. Jończyk, J. Kuś., *Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce*, Journal of Research and Application in Agriculture Engineering, Vol 54, 2009.

<sup>10</sup> R. Walczak, W. Puliński, *Dylematy funkcjonowania gospodarstw*

ekologicznych w regionie plockim, w świetle badań ankietowych. *Globalizacja-polityka-etyka*, Tom III (pod red. A. F. Bocian), Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2013, s. 21-48.

<sup>11</sup> R. Walczak, W. Puliński, *Gospodarstwa ekologiczne w świetle badań w subregionie plockim w 2013 r.*, „Notatki Płockie” 2013, nr 3, s. 46-50.

<sup>12</sup> <http://www.ijhar-s.gov.pl/index.php/raporty-o-ekologii.html>.

<sup>13</sup> U. Sołtysiak, *Z początków rolnictwa ekologicznego w Polsce*, [w:] *Rolnictwo ekologiczne od teorii do praktyki*, Stowarzyszenie

Ekoland, Stiftung Leben & Umwelt, Warszawa, 1993 s. 239.

<sup>14</sup> <http://www.polskawliczbach.pl/Powiaty>

<sup>15</sup> Dane z 2013 r. uzyskane dla województwa mazowieckiego były niekompletne i nie pozwalały na prawidłowe wyłonienie gospodarstw w omawianych powiatach. Mimo to postanowiono dany rok włączyć do analizy tendencji rozwoju gospodarstw ekologicznych w powiecie plockim i gostynińskim.

<sup>16</sup> D. Ptaszycka-Jackowska, *Kształtowanie stref ochronnych przy rolniczych obszarów chronionych*, IGPiK, Warszawa, 1990.

## DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL FARMS IN THE PŁOCK AND GOSTYNIN COUNTIES

### Summary

Ecological farming is one of the forms of agricultural activity. The article describes the changes that occurred in the years 2009-2016 in relation to the number of ecological farms in Płock and Gostynin counties. The analysis was done using the statistical data provided by Central Statistical Office of Poland (GUS) and included in the Local Data Bank as well as the data obtained from the Agricultural and Food Quality Inspection (IJHARS). The conducted research allowed to show trends in the development of ecological farms in the counties of Płock and Gostynin against the background of Mazovian voivodship and the whole Poland.



## **BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W PŁOCKU**

### **Abstrakt**

W artykule podjęto próbę określenia intensywności napływu i stanu zakumulowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwie mazowieckim. Wyodrębniono i scharakteryzowano główne nurty rozważań teoretycznych podejmujących problematykę przepływów kapitałowych. Wskazano na istotne czynniki pozytywnie stymulujące napływ kapitału do Polski, w tym do województwa mazowieckiego uwzględniając ocenę poziomu atrakcyjności regionów gospodarczych. Analizie poddano nierównomierne rozłożenie potencjału ekonomicznego województwa. Udowodnione zostało olbrzymie przestrzenne zróżnicowanie wewnątrz regionu pod względem uwarunkowań do prowadzenia działalności gospodarczej i w ślad za tym do aktywności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym.

**Słowa kluczowe:** bezpośrednio inwestycje zagraniczne, zachęty inwestycyjne, region.

### **Wprowadzenie**

Przepływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie jest jedną z form mobilności kapitału, której wzrost natężenia obserwowany od ostatniej dekady XX w., wywołany został w olbrzymim stopniu postępem technologicznym. Szybkiej globalizacji rynków finansowych sprzyjały również postępująca deregulacja, wzrost znaczenia inwestorów instytucjonalnych, sekurytyzacja oraz rozwój rynków instrumentów pochodnych. Przyptywy bezpośrednich inwestycji zagranicznych (dalej: BIZ) są jedną z form przepływu kapitału, która jest ściśle związana z działalnością korporacji transnarodowych uznawanych powszechnie za podstawowy podmiot procesu globalizacji. Obecnie największe strumienie przemieszczają się pomiędzy gospodarkami krajów rozwiniętych (około 55% światowych napływów i blisko 75% odpływów)<sup>1</sup>. Dla krajów takich jak Polska inwestycje typu greenfield, będące częścią składową BIZ, stanowią istotne zasilenie kapitałowe przynoszące wymierne efekty zwłaszcza na rynku pracy. Stąd tak istotna jest nie tyle wartość całego strumienia przepływu kapitału co wartość projektów inwestycyjnych. Pod tym względem Polska pozostaje liderem wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Celem artykułu jest ocena intensywności i znaczenia inwestycji zagranicznych napływających i zakumulowanych w województwie mazowieckim na tle ogółu inwestycji zagranicznych goszczących w Polsce. Biorąc jednak pod uwagę duże zróżnicowanie potencjału ekonomicznego województwa mazowieckiego można przypuszczać, że jego część północno zachodnia, tzn. subregion płocki wykazuje

rozbieżne z wartościami uśrednionymi dla województwa wskaźniki zaangażowania kapitału obcego. Artykuł składa się z czterech części. W pierwszej przedstawione zostaną wiodące, wybrane teorie ekonomiczne badanego zagadnienia. W kolejnych rozważania poświęcone zostaną ocenie napływu BIZ do Polski z uwzględnieniem struktury geograficznej i sektorowej. Osobna część ukaze opis zarówno wielkości napływu, jak i wymiernych efektów działalności przedsiębiorstw z kapitałem obcym w badanym województwie z uwzględnieniem perspektywy subregionu płockiego. Główne wnioski zawarto w podsumowaniu.

### **BIZ – spojrzenie teoretyczne**

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są ważnym strumieniem transferu kapitału na świecie. Świadcząc o postępie globalizacji gospodarki światowej są ważną częścią transgranicznych przepływów kapitałowych, stanowią również istotną część rachunku finansowego w bilansie płatniczym. Postępujący liberalizm gospodarczy przyczynił się do znacznej intensyfikacji przepływów kapitałowych zwłaszcza począwszy od lat 80. i 90. minionego wieku, kiedy to między innymi konsensus Waszyngtoński (liberalizacja rynków finansowych swoboda kształtowania się stóp procentowych) włączył gospodarki rozwijające się do grona krajów zainteresowanych i zaangażowanych w przepływy kapitału<sup>2</sup>, co również w Polsce w połączeniu z reformami gospodarczymi przyniosło po 1995 r. wzrost napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Są one uznawane za najbardziej zaawansowany sposób wejścia

przedsiębiorstwa na rynki obce, a firmy które są eksporterami tej formy kapitału to w przeważającej mierze korporacje transnarodowe.

Rzeczony zjawiska przepływu BIZ znajduje również swoje odzwierciedlenie w świecie nauki. Wieloaspektowe teorie daty między innymi efekt w postaci różnorodnych, choć zbliżonych definicji tej kategorii. Jednoznaczność i akceptację zarówno teoretyków, jak i praktyków uzyskano dzięki definicji OECD, według której zagranicznym inwestorem bezpośrednim jest przedsiębiorca (osoba fizyczna, przedsiębiorstwo, publiczna osoba prawna lub ich grupa) dokonujący inwestycji w kraju goszczącym w rozmiarach obejmujących co najmniej 10% udziału w kapitale akcyjnym (głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy), co zapewnia efektywny wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem<sup>3</sup>. Cechą odróżniającą BIZ od np. wędrującego kapitału spekulacyjnego jest towarzyszący mu często przepływ technologii, know-how. Przedsiębiorstwa goszczące odnotowują również zwiększenie kapitału ludzkiego i innych niematerialnych form aktywów. Wyróżnić można podstawowe formy lokowania inwestycji bezpośrednich. Inwestycje typu greenfield polegają na budowie od podstaw przedsiębiorstw w kraju goszczącym. Natomiast druga forma to tzw. brownfield, gdzie inwestor dąży do przejęcia wpływu w istniejącym już przedsiębiorstwie poprzez np. wykup odpowiedniego pakietu akcji lub udziałów lub współpracę z partnerem lokalnym w spółce joint venture.

W Polsce instytucją zbierającą dane o wartości napływu BIZ jest Narodowy Bank Polski, który ukazując strukturę napływu dzieli je na: wniesienie udziałów kapitałowych, reinwestowane zyski, pozostały kapitał (głównie kredyty). Przykładami BIZ mogą być: budowa nowej fabryki przez inwestora z innego kraju, zakup co najmniej 10% akcji danej firmy przez obcego inwestora, pożyczka od firmy „matki” dla firmy „córki”, reinwestowanie zysków.

W kontekście rozważań makroekonomicznych przepływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyjaśnić można występowaniem różnic w wyposażeniu czynników produkcji pomiędzy krajem eksportującym kapitał a krajem goszczącym. Istotne makroekonomiczne koncepcje BIZ traktujące o zasadności długoterminowych przepływów kapitałowych skupiają się na rozważaniach o kształtowaniu się pozycji inwestycyjnej lub też pozycji konkurencyjnej na rynkach zagranicznych. Podnoszą także kwestie względnych przesunięć kosztów siły roboczej<sup>4</sup>. Autorem tej ciekawej koncepcji zwłaszcza z perspektywy gospodarki polskiej jest K. Kojima.

Dokonał on podziału tego typu inwestycji na dwie grupy:

1. Inwestycje substytuujące handel są raczej efektem rachunku ekonomicznego na szczeblu przedsiębiorstw dokonujących ekspansji zagranicznej, które starają się wykorzystać przewagę monopolistyczną lub oligopolistyczną (ten typ inwestycji opiera się zatem na determinantach mikroekonomicznych).
2. Inwestycje wspierające, generujące handel, wykorzystywane są tu zmiany zachodzące w poszczególnych krajach dotyczące kosztów pozyskania siły roboczej i kapitału. Produkcja przemysłowa stale przemieszcza się z krajów o względnie droższej sile roboczej do krajów, gdzie jest ona relatywnie tania.

Należy tu jednak zauważyć, że przyjęty schemat analizy oddaje istotę przepływów kapitału w relacji i kierunku kraj rozwinięty a kraj rozwijający się. Teorie makroekonomiczne nie precyzują jednakże, jaka powinna być różnica pomiędzy krajem rozwiniętym, skąd przemieszcza się kapitał a krajem goszczącym o mniejszym doświadczeniu rynkowym. Z punktu widzenia problemów ogólnogospodarczych możemy napływ kapitału ujmować również z uwagi na możliwość jego wpływu na bilans płatniczy, a także wzrost gospodarczy. Występowanie odmiennych obszarów walutowych oraz celnych, a także zróżnicowanie stóp procentowych powoduje wędrowkę kapitału w poszukiwaniu większej stopy zwrotu. Napływ BIZ, ich nadwyżka odnotowywana w bilansie płatniczym, może niwelować zagrożenia wynikające z deficytu handlu zagranicznego i całego rachunku obrotów bieżących. Z drugiej jednak strony mogą również pojawić się problemy w bilansie płatniczym kraju przyjmującego chociażby z powodu tych inwestorów zagranicznych, którzy potrafią transferować zyski przewyższające napływ kapitału. Kładąc natomiast w rozważaniach nacisk na związek z czynnikami wzrostu gospodarczego można potraktować BIZ według teorii neoklasycznej jako egzogeniczny czynnik, który uzupełnia krajowe oszczędności. Inną natomiast rolę inwestycji zagranicznych postrzegają zwolennicy tzw. nowej teorii wzrostu gospodarczego (teoria wzrostu endogenicznego), według których oddziałują one głównie za sprawą efektów zewnętrznych.

Wspólnym wykładnikiem łączącym natomiast liczne teorie mikroekonomiczne wyjaśniające przepływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich jest postrzeganie przedsiębiorstwa jako inwestora, który decyduje się na działalność w zagranicznym środowisku ekonomicznym. Wiąże się to z poważnym ryzykiem i kosztami, które powinny zostać zrekomensowane możliwością osiągnięcia



ponadnormatywnej nadwyżki. W ostatnich dekadach w analizie zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw dominuje paradygmat eklektyczny opracowany przez J. H. Dunninga, którym wykorzystuje wiodące wątki teorii internalizacji (głównie teoria kosztów transakcyjnych), organizacji przemysłu (budowanie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa) oraz lokalizacji (wyboru miejsca działalności za granicą)<sup>5</sup>. Zgodnie z nimi możliwe jest podjęcie bezpośrednich inwestycji zagranicznych jeśli jednocześnie wystąpią trzy wiązki przewag:

- specyficzna przewaga własnościowa (ownership specific advantages),
- specyficzna przewaga lokalizacji (location specific advantages),
- specyficzna przewaga internalizacji (internalization specific advantages)<sup>6</sup>.

Ostatecznie można stwierdzić, że o zainteresowaniu inwestorów zagranicznych danym krajem, regionem decyduje stopień jego konkurencyjności. Uwzględniając wielopłaszczyznowe determinanty określające kierunki przepływu kapitału można zauważyć, że szeroko rozumiana konkurencyjność regionu, klimat inwestycyjny, ocena ryzyka stanowią ważne przesłanki decydujące o sile przyciągania inwestorów zagranicznych. Ostateczny bilans korzyści i kosztów napływu kapitału zależy od zdolności absorpcyjnych kraju związanych z jakością instytucji i czynników wytwórczych<sup>7</sup>.

Oczywiście, jak pokazują badania, Polska wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej postrzegana jest jako atrakcyjny region dla lokowania kapitału, przy czym dane statystyczne mówią o tym, że pochodzi on głównie z rozwiniętych krajów Unii Europejskiej<sup>8</sup>. Wśród najważniejszych walorów inwestycyjnych naszego kraju można wymienić;

- duży rynek zbytu,
- dostępność dobrze wykształconej i relatywnie taniej siły roboczej,
- korzystne położenie geograficzne,
- względne bezpieczeństwo prawne i ekonomiczne (przynależność do UE),
- dogodny dostęp do rynków Unii Europejskiej (dla inwestora spoza UE),
- brak barier handlowych (dla inwestora z UE),
- wystarczająca luka technologiczna (możliwość osiągnięcia przewagi nad producentami nie wykluczająca sięgnięcia po usługi lokalnych dostawców, komponentów).

### **Napływ i stan zobowiązań z tytułu BIZ w Polsce**

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat nierezydenci postrzegali Polskę jako atrakcyjne miejsce

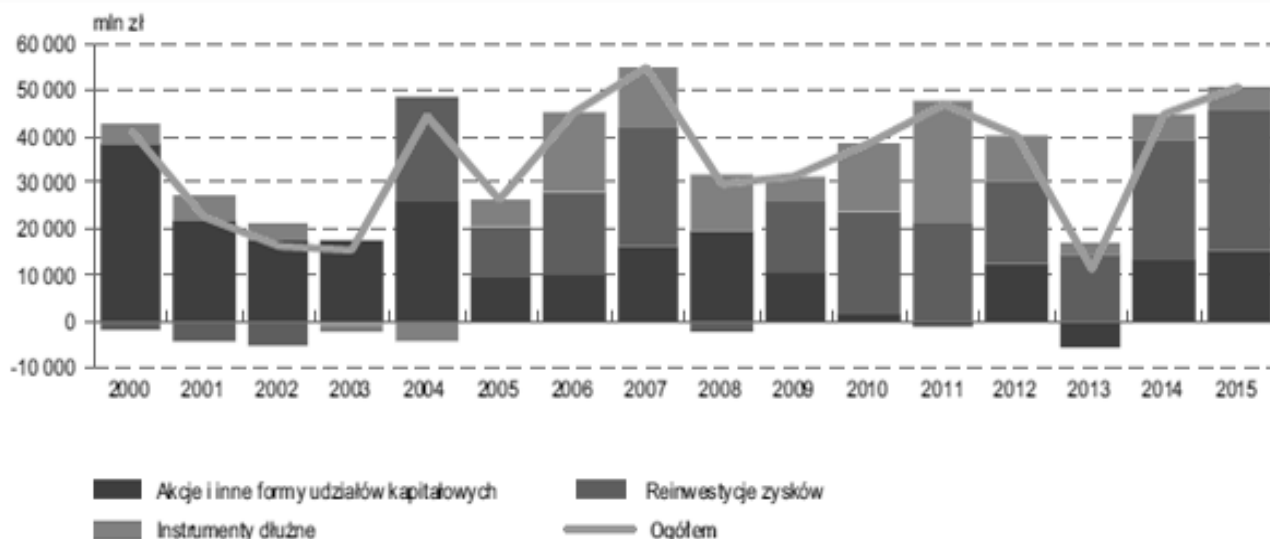
lokowania kapitału w postaci inwestycji bezpośrednich. Polska wśród krajów europejskich postrzegana jest jako atrakcyjne miejsce inwestowania. Nasza gospodarka lokowana jest na piątym miejscu w Europie wśród potencjalnych lokalizacji inwestycji zagranicznych. W 2015 roku znaleźliśmy się na siódmym miejscu wśród krajów europejskich pod względem liczby rozpoczętych projektów. Natomiast biorąc pod uwagę liczbę tworzonych dzięki inwestycjom miejsc pracy w 2015 roku (19651 miejsc pracy) zajęliśmy drugie miejsce w Europie po Wielkiej Brytanii (42336 miejsc pracy) wyprzedzając takie kraje jak Niemcy, czy Rosja<sup>10</sup>. W 2015 roku napływ kapitału netto z tytułu tych inwestycji zanotował wzrost o blisko 13% w stosunku do roku poprzedniego i osiągnął pułap 50,8 mld zł. Jest to największa wartość jaką pozyskała nasza gospodarka od czasu światowego kryzysu finansowego w latach 2008-2009. W gospodarce światowej zaobserwowano analogicznie korzystne zmiany w wielkości przepływów inwestycji bezpośrednich. Osiągnęły one wartość bliską 1,8 bln USD, co stanowiło wynik najlepszy od czasów wspomnianego kryzysu.

Wysokie zyski osiągnięte przez podmioty bezpośredniego inwestowania, dające podstawę do ich reinwestowania (30,4 mld zł) stanowiły w Polsce istotną pozycję w strukturze napływu kapitału. Pozostałe składniki napływu kapitału netto w 2015 roku to dodatkowo saldo napływu kapitału z tytułu akcji i innych form udziałów kapitałowych w wysokości 15,5 mld zł oraz saldo transakcji instrumentów dłużnych opiewające na 4,9 mld zł.

Kapitał napływał do Polski głównie z krajów europejskich, a przede wszystkim z państw Unii Europejskiej (49,5 mld zł, z czego państwa strefy Euro wyeksportowały 33,6 mld zł). Należy przy tym zaznaczyć, że cechą silnie charakteryzującą ogół wielkości napływającego kapitału jest znaczny zakres pojedynczych dużych transakcji.

Rozpatrując natomiast stan zobowiązań Polski z tytułu inwestycji bezpośrednich w 2015 roku (6 712,1 mld zł) należy zauważyć, że po raz pierwszy zanotowano ich nieznaczny (4,2%) spadek w stosunku do zobowiązań roku poprzedniego. Nastąpiło bowiem obniżenie stanu wyceny inwestycji z tytułu akcji i innych form udziałów kapitałowych o 34,9 mld zł w wyniku spadku cen akcji banków i innych podmiotów notowanych na GPW w Warszawie. W Polsce od wielu lat mamy stabilną strukturę zobowiązań, w której dominują (około 75%) zobowiązania z tytułu akcji i innych form udziałów kapitałowych. Pozostałą część stanowią zobowiązania z tytułu instrumentów dłużnych.

**Wykres 1.** Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski



**Źródło:** *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce i polskie bezpośrednie inwestycje za granicą w 2015 r.*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2017, s. 15

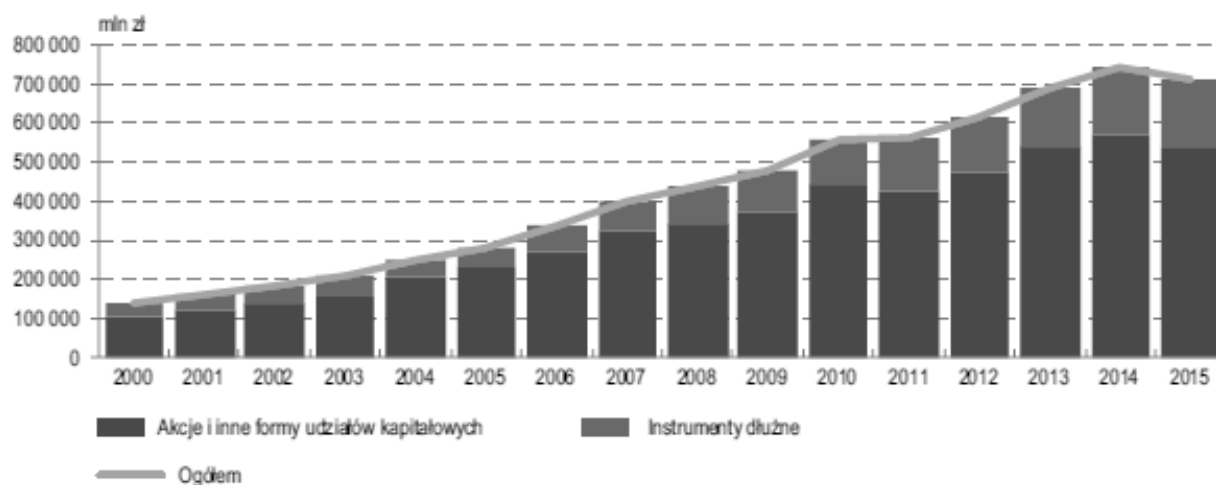
Największym polskim wierzycielem z tytułu inwestycji bezpośrednich są Niderlandy (18,2% stanu zobowiązań). Kolejne kraje to Niemcy (16,4%), Luksemburg (11,5%) i Francja (10,7%). Kraje Unii Europejskiej biorąc pod uwagę swobodę przepływu kapitału w blisko 92% stanowiły źródło zakumulowanego w Polsce kapitału. Kwestia pochodzenia kapitału jest jednak bardziej złożona niż przedstawiono to w tym artykule, gdyż o jego pochodzeniu należałoby pisać w kontekście podmiotu dominującego w grupie kapitałowej, do której należy inwestor bezpośredni.

Wśród głównych czynników pozytywnie stymulujących napływy w 2015 roku należy wymienić:

- relatywnie niski koszt siły roboczej (wśród krajów rozwiniętych,
- dobre wyniki przedsiębiorstwa z kapitałem obcym, co było zachętą do reinwestowania zysków w Polsce,
- osłabienie złotego względem innych walut, co sprzyjało wzrostowi siły nabywczej zagranicznych inwestorów,
- wysoki poziom wzrostu gospodarczego, który dodatkowo określał pozycję inwestycyjną kraju,
- zmiany w międzynarodowych regulacjach podatkowych<sup>11</sup>.

Rozpatrując z kolei strukturę branżową stanu zobowiązań z tytułu BIZ zauważamy dominującą rolę

**Wykres 2.** Zobowiązania z tytułu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce



**Źródło:** *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce i polskie bezpośrednie inwestycje za granicą w 2015 r.*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2017, s. 21



sektora przetwórstwa przemysłowego (229,6 mld – 32%) oraz finansowo ubezpieczeniowego (134 mld zł – 19%). Kolejne branżowe obszary zaangażowania zagranicznych inwestorów to handel hurtowy i detaliczny wraz z naprawą pojazdów (108,6 mld zł – 15%) oraz obsługa rynku nieruchomości (56 mld zł – 8%).

Rozmieszczenie przestrzenne inwestycji zagranicznych w Polsce od wielu lat jest bardzo nierównomierne. Województwem, w którym zarejestrowano wg stanu zobowiązań największy poziom zaangażowania jest województwo mazowieckie. Jest to blisko 55% tj. 389,4 mld zł ogółu kapitału. O znacznie mniejszej skali zaangażowania można mówić w przypadku kolejnych województw wykazujących największe sumy zgromadzonego kapitału obcego. Są to województwa: śląskie (9,5%), wielkopolskie (8,9%) oraz dolnośląskie (5%). Następnie w dalszej kolejności plasują się województwa małopolskie i pomorskie. Podany stan rozmieszczenia geograficznego inwestycji zagranicznych w Polsce wiąże się z poziomem potencjału atrakcyjności inwestycyjnej poszczególnych województw. Należy jednak wspomnieć o tym, że przytoczone powyżej dane pokazują miejsce zarejestrowania siedziby podmiotu bezpośredniego inwestowania, co nie zawsze jest spójne z miejscem rzeczywistego ponoszenia nakładów inwestycyjnych. Dominacja jednego województwa jest jaskrawo widoczna. Na Mazowszu na koniec 2015 roku znajdowało się 3 528 podmiotów bezpośredniego inwestowania. Dane te odnoszą się także do tych firm, które mają siedzibę w Warszawie

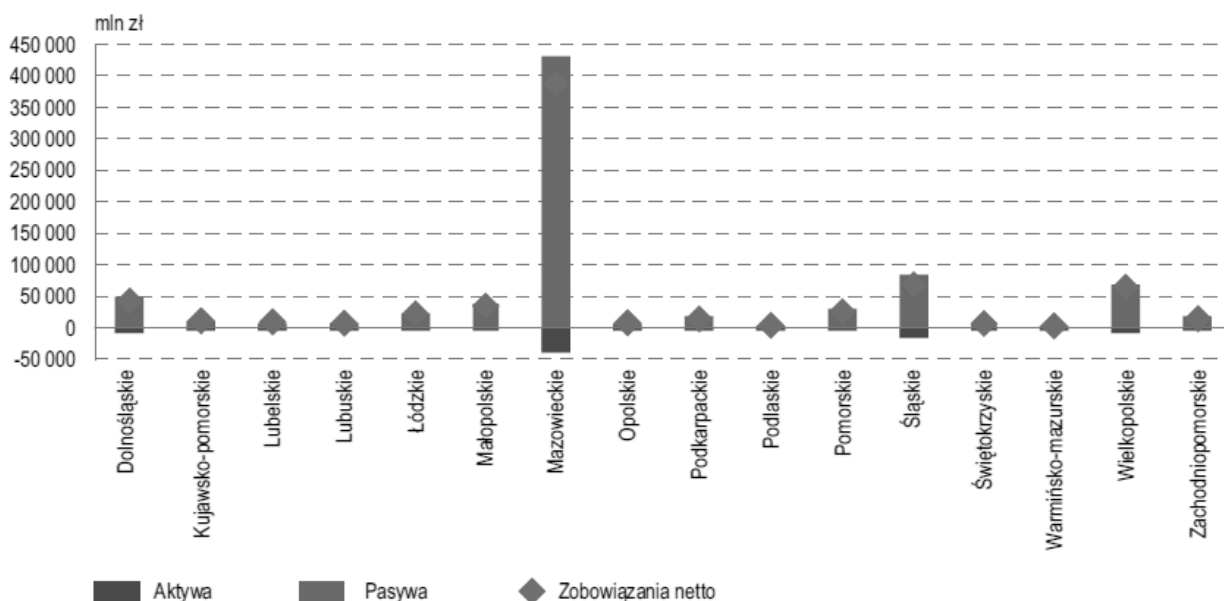
a działalność mogą prowadzić w różnych regionach naszego kraju.

### Płock – miasto z wysokim poziomem atrakcyjności inwestycyjnej

Z danych przedstawionych na wykresie 3. w sposób jednoznaczny zarysowuje się dominacja jednego województwa w poziomie stanu zobowiązań z tytułu inwestycji typu BIZ. Należy jednak zaznaczyć, że jak stwierdzono to wcześniej, obraz ten nie oddaje w pełni ich rzeczywistego regionalnego rozmieszczenia. Ponadto cechą charakterystyczną, wyróżniającą ten region na tle kraju jest dominacja branż usług finansowych i ubezpieczeniowych. Wysoka serwicyzacja jest odnotowywana w regionie mazowieckim, który jest najbardziej rozwinięty ekonomicznie<sup>12</sup>, a za razem najbardziej aktywny pod względem działań inwestycyjnych<sup>13</sup>. Ważną rolę odgrywają usługi takie jak pośrednictwo finansowe, usługi dla biznesu, telekomunikacja oraz edukacja.

Tak istotna kumulacja kapitału zagranicznego w regionie Mazowsza może być powiązana z oceną konkurencyjności tego regionu, jak też z intensywnością stosowania narzędzi zachęcających zagranicznych inwestorów. Według Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych oraz Ministerstwa Gospodarki należą do nich: dotacje rządowe, zaczęty inwestycyjne w Specjalnych Strefach Ekonomicznych, parki przemysłowe i technologiczne oraz zwolnienia

**Wykres 3.** Zobowiązania z tytułu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce – stan na koniec 2015 roku



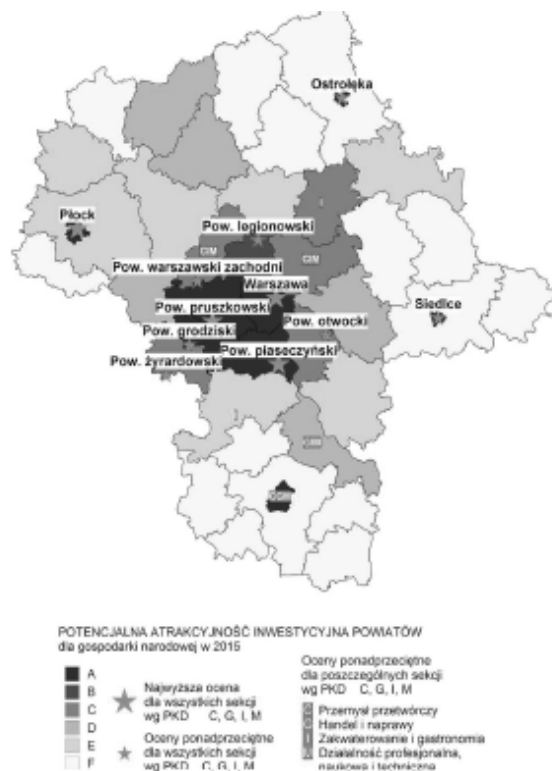
Źródło: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce i polskie bezpośrednie inwestycje za granicą w 2015 r., Narodowy Bank Polski, Warszawa 2017, s. 21

z podatku od nieruchomości. Zatem polityka przyciągania inwestorów koncentruje się wokół czterech narzędzi: granty rządowe, ulgi podatkowe, doradztwo oraz kształtowanie środowiska przyjaznego przedsiębiorcy( tzw. zachęty niefinansowe)<sup>14</sup>. W województwie mazowieckim szczególnie istotnym wsparciem dla inwestorów są: Centrum Obsługi Inwestora działające w strukturze Agencji Rozwoju Mazowsza S.A., Mazowieckie Centrum Obsługi Inwestora partner PAiZ, Polska Izba Przemysłowo Handlowa Budownictwa, Polska Izba Handlu w Warszawie, Izba Przemysłowo Handlowa Inwestorów w Polsce oraz Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny. Niezwykle ważnym elementem wspomagającym inwestorów, w tym również zagranicznych są obecne tu podstrefy Specjalnych Stref Ekonomicznych. Analizując jednakże poziom atrakcyjności województwa mazowieckiego i w ślad za tym aktywności przedsiębiorstwa z kapitałem obcym wskazać należy na olbrzymie przestrzenne zróżnicowanie wewnątrz regionu pod względem warunków do prowadzenia działalności gospodarczej.

W grupie powiatów najwyżej oceniane miasta (złote gwiazdy) to Warszawa i Płock, natomiast w grupie gmin miejskich wśród najlepiej ocenianych również znajduje się miasto Płock. Wysoka ocena atrakcyjności Płocka nie ma jednak odzwierciedlenia w nakładach inwestycyjnych i obecności przedsiębiorstw z udziałem kapitału obcego. Region warszawski i podwarszawski są głównym obszarem lokowania (ewentualnie rejestracji) działalności z udziałem inwestorów zagranicznych.

Dane przedstawione w powyższych tabelach jednoznacznie wskazują na dominującą rolę Warszawy. Miasto Płock jest drugim po stolicy ośrodkiem

**Rys. 1.** Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej powiatów woj. mazowieckiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji



**Źródło:** Atrakcyjność inwestycyjna Regionów 2016, PAiZ, Instytut Przedsiębiorstwa SGH w Warszawie, Warszawa 2016

w województwie mazowieckim pod względem wartości zaangażowanego kapitału zagranicznego, ale jest to skala bardzo mała, nieporównywalna z tym co zostało zakumulowane w województwie. Dane przedstawione od roku 2011 wskazują ponadto

**Tabela 1.** Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego w wybranych jednostkach województwa mazowieckiego w latach 2011-2014

| Lata                    | Województwo mazowieckie | Warszawa | Radom | Płock | Siedlce | Ostrołęka | Powiat płocki |      |
|-------------------------|-------------------------|----------|-------|-------|---------|-----------|---------------|------|
| <b>Liczba podmiotów</b> |                         |          |       |       |         |           |               |      |
| 2011                    | a                       | 9447     | 7760  | 48    | 20      | 15        | 6             | 8    |
|                         | b                       | 37,9     | 31,15 | 0,19  | 0,08    | 0,06      | 0,02          | 0,03 |
| 2012                    | a                       | 9979     | 8209  | 54    | 20      | 15        | 5             | 4    |
|                         | b                       | 38,51    | 31,68 | 0,21  | 0,08    | 0,06      | 0,02          | 0,02 |
| 2013                    | a                       | 10098    | 8233  | 59    | 20      | 16        | 5             | 8    |
|                         | b                       | 38,65    | 31,51 | 0,23  | 0,08    | 0,06      | 0,02          | 0,03 |
| 2014                    | a                       | 10321    | 8451  | 61    | 19      | 16        | 7             | 7    |
|                         | b                       | 39,00    | 31,93 | 0,23  | 0,07    | 0,06      | 0,03          | 0,03 |

a – w liczbach bezwzględnych; b – Polska = 100

**Źródło:** Miejski zeszyt statystyczny nr 23, Urząd Miasta Płocka, Płock 2016, tab. 5.17, s. 174



**Tabela 2.** Wartość kapitału zagranicznego w wybranych jednostkach województwa mazowieckiego w latach 2011-2014

| Lata                    | Województwo mazowieckie | Warszawa | Radom  | Płock | Siedlce | Ostrołęka | Powiat płocki |       |
|-------------------------|-------------------------|----------|--------|-------|---------|-----------|---------------|-------|
| <b>Liczba podmiotów</b> |                         |          |        |       |         |           |               |       |
| 2011                    | a                       | 79 866   | 68 701 | 114   | 628     | 62        | 0             | 2     |
|                         | b                       | 48,53    | 41,75  | 0,07  | 0,38    | 0,04      | 0,00          | 0,001 |
| 2012                    | a                       | 88 643   | 76 607 | 147   | 638     | 62        | 0             | 0     |
|                         | b                       | 49,42    | 42,71  | 0,08  | 0,36    | 0,03      | 0,00          | 0,00  |
| 2013                    | a                       | 93 015   | 91 034 | 148   | 648     | 42        | 0             | 0     |
|                         | b                       | 49,41    | 48,46  | 0,08  | 0,34    | 0,02      | 0,00          | 0,00  |
| 2014                    | a                       | 97 116   | 84 826 | 124   | 643     | 42        | 357           | 3     |
|                         | b                       | 49,60    | 43,32  | 0,06  | 0,33    | 0,02      | 0,18          | 0,002 |

a – w liczbach bezwzględnych; b – Polska = 100

**Źródło:** Miejski zeszyt statystyczny nr 23, Urząd Miasta Płocka, Płock 2016, tab. 5.17, s. 174

na inną niepokojącą tendencję. O ile w przypadku województwa zauważamy w skali 4 lat przyrost o 23,5%, to w Płocku można mówić o wzroście wartości o 2,4%. Stagnacja obserwowana jest także w liczbie podmiotów z kapitałem zagranicznym. W innych miastach naszego regionu sytuacja jest bardzo podobna. Jedynie w Ostrołęce w roku 2014 zanotowano duży przyrost wartości kapitału świadczący o pozyskaniu zagranicznych inwestorów.

Istotną wskazówką dla inwestorów zainteresowanych dokonaniem inwestycji w województwie mazowieckim może być wykaz tzw. sektorów wysokich szans. Został on opracowany przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych we współpracy z samorządem województwa. Na podstawie analizy tendencji w zakresie napływu inwestycji do województwa sektorami tymi są: sektor spożywczy, budowlany i BPO. Atutem, który uatrakcyjnia miasto Płock jest lokalizacja Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego i obecność Suwalskiej Strefy Ekonomicznej podstrefy Płock, gdzie można uzyskać ulgę w podatku dochodowym rzędu 20-40%<sup>15</sup>. Jest to więc zachęta typu „daj, a otrzymasz”, która na przykładzie miasta Płocka pokazuje jednakże, że ma całkowicie drugorzędną rolę w oczach inwestorów zagranicznych jako czynnik pobudzający ich aktywność.

### Podsumowanie

Napływ BIZ do regionu wiąże się z szerokim zakresem następstw, w których odnaleźć można zarówno efekty pozytywne takie jak: aktywizowanie w różnorodnych płaszczyznach powiązań pionowych i poziomych z lokalnymi kooperantami,

przeptyw siły roboczej lub negatywne typu: wprowadzenie brudnej technologii, zwiększenie konkurencji na rynku czynników produkcji i lokalnym rynku dóbr i usług finalnych. O tym jaki ostatecznie będzie bilans tego oddziaływania decydują: wolumen i liczba projektów BIZ, typ inwestycji (greenfield, przejęcie), branża inwestycji i poziom zaawansowania technologii, strategia korporacji transnarodowej w zakresie zaopatrzenia, współpracy z otoczeniem, warunki otoczenia biznesu oraz polityka ekonomiczna władz. W przypadku Płocka te dwa ostatnie warunki wydają się być w zasięgu do ich kreowania przez władze lokalne. Wprowadzenie relacje rynkowe bazujące na dwustronnych korzyściach są kluczowe dla podjęcia decyzji o napływie BIZ tym niemniej rekomendowane jest dla władz lokalnych przedsięwzięcie pewnego typu działania w tym: oferowanie zachęt finansowych i pomocy prawnej dla inwestorów, finansowanie wystaw, misji handlowych, konferencji, wizyt gospodarczych, wszechstronne udostępnianie informacji (elektroniczne bazy danych, foldery reklamowe), działania zmierzające do kojarzenia kooperantów (negocjacje pomiędzy partnerami, rekomendacje, audyty firm dostawczych i odbiorców), oferowanie bazy do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, współpraca z organizacjami międzynarodowymi, organizowanie i współfinansowanie szkoleń<sup>16</sup>. Jak pokazują badania przeprowadzone wśród polskich samorządowców wyróżniającymi czynnikami wsparcia są: posiadanie przygotowanych terenów pod inwestycje, promocja i dostęp informacji o gminie (powiecie) w kilku językach obcych, możliwość otrzymania od władz lokalnych pomocy w pozyskiwaniu informacji, załatwianiu formalności

prawno-finansowych, wyodrębnienie w urzędzie komórki organizacyjnej dedykowanej wyłącznie inwestorom zagranicznym<sup>17</sup>. Patrząc zatem na pewnego rodzaju stagnację w kwestii goszczenia inwestorów zagranicznych w Płocku można

wskazać na bardzo budujący przykład działań w Kutnie, gdzie między innymi dzięki wydzielaniu terenów łódzkiej podstrefy ekonomicznej obserwowany jest systematyczny napływ inwestorów zagranicznych.

### Przypisy

- <sup>1</sup> World Investment Report 2016, United Nations Conference on Trade and Development UNCTAD, United Nations Publication, s. 16-19.
- <sup>2</sup> *Przepływy kapitału w krajach rozwijających się w latach 2000-2011*, NBP, Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2012.
- <sup>3</sup> OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment-Third Edition, Paris 1996, s. 7.
- <sup>4</sup> T. Rynarzewski, A. Zalewska-Głębocka, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze-teoria wymiany, polityka handlu międzynarodowego*, PWN, Warszawa 2006, s. 219-220.
- <sup>5</sup> A. Zorska, *Korporacje transnarodowe*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne 2007, s. 141.
- <sup>6</sup> Dunning J. H., *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Addison-Wesley, Wokingham 1993, s. 79-84.
- <sup>7</sup> *Przepływ kapitału w krajach...* op. cit., s. 27.
- <sup>8</sup> *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce i polskie bezpośrednie inwestycje za granicą w 2015 r.*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2017.
- <sup>9</sup> A. Kłysik-Uryszek, *Aktywność zagranicznych inwestorów bezpośrednich krajów strefy EURO w gospodarce Polski*, Acta universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica 238, 2010, s. 52-53.
- <sup>10</sup> EY Attractiveness survey Europe 2016, *How can Europe's investors turn resilience into growth?*
- <sup>11</sup> *Ibidem*.
- <sup>12</sup> *Atrakcyjność inwestycyjna regionów*, 2016, PAIZ, Instytut Przedsiębiorstwa SGH w Warszawie, Warszawa 2016, s. 4.
- <sup>13</sup> M. Piekut, *Innowacyjna działalność przedsiębiorstw w Polsce na tle Europy Środkowo-Wschodniej*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie”, nr 2, s. 113-124.
- <sup>14</sup> T. M. Napiórkowski, *Wpływ polityki wobec BIZ na napływ kapitału produkcyjnego i działalność korporacji transnarodowych w Polsce* [w:] *Polska – Raport o konkurencyjności 2016, Znaczenie polityki gospodarczej i czynników instytucjonalnych*, red. naukowy M. A. Weresa, Instytut Gospodarki Światowej, SGH, Warszawa 2016.
- <sup>15</sup> [https://www.paih.gov.pl/strefa\\_inwestora/zachety\\_inwestycyjne\\_w\\_sse](https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/zachety_inwestycyjne_w_sse) [dostęp: 11.10.2017 r.].
- <sup>16</sup> World Investment Report 2016, United Nations Conference on Trade and Development UNCTAD, United Nations Publication, s. 118-121.
- <sup>17</sup> T. Domżyński, W. Urbaniak, *Rola jednostek samorządu terytorialnego we wspieraniu inwestorów zagranicznych w województwie łódzkim* [w:] *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*, red. naukowy M. Świerkocki, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 2011.

## DIRECT FOREIGN INVESTMENTS IN PŁOCK

### Summary

The article attempts to determine both current intensity of capital inflow and the overall level of accumulation of foreign direct investment in the Mazowieckie voivodship. The author has distinguished and characterized major focus points in theoretical considerations upon transnational capital flows. Major stimulation factors of cash inflow into Poland, with primary focus on Mazowieckie voivodship, were indicated. Aforesaid analysis has taken under consideration the level of attractiveness of various Polish economic regions. The author has scrutinized uneven distribution of economic potential of Mazowian voivodship. An enormous variation in terms of conditions for conducting business activity within the region has been proven, which results in uneven distribution of level of activity of enterprises with foreign capital in the region.

# AGNIESZKA KOWALCZYK, ALICJA POTOCKA

## 50 LAT DZIAŁALNOŚCI FILII BIBLIOTEKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ W PŁOCKU

### Abstrakt

18 kwietnia 1967 r. Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, na bazie dwóch zamiejscowych wydziałów Politechniki Warszawskiej (PW): Wydziału Inżynierii Budowlanej i Wydziału Mechanicznego Technologicznego, została powołana Filia PW w Płocku. Działalność dydaktyczną Uczelnia rozpoczęła 15 września 1967 r. W tym samym roku na filii PW w Płocku utworzono Bibliotekę, której misją od chwili jej powołania, jest wspieranie Uczelni w procesie kształcenia inżynierów i ekonomistów. W 1995 roku na wniosek Prorektora ds. Ośrodka Naukowo-Dydaktycznego PW w Płocku, Rada Biblioteczna przekształciła Bibliotekę Wydziału w Filię Biblioteki Głównej PW. 26 maja 2010 r. na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Biblioteką Główną PW a Szkołą Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku określono warunki funkcjonowania Biblioteki Szkoły Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku, jako Filii Biblioteki Głównej.

**Słowa kluczowe:** Filia Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej w Płocku, zbiory drukowane i elektroniczne, katalog, udostępnianie

Płock – jedno z najstarszych miast polskich jest nasiąknięty tradycją w stopniu zupełnie wyjątkowym. Liczne zabytki – pieczętowiec konserwowane – dają świadectwo chlubnej przeszłości miasta. Dorobek przeszłości stanowi silny fundament, na którym wznoszone są nowe piętra współczesnej kultury<sup>1</sup>.

Rozwój przemysłowy w Płocku, po II wojnie światowej związany był z powstaniem na terenie Północnego Mazowsza nowoczesnego przemysłu: Petrochemii, Fabryki Maszyn Żniwnych, Petrobudowy, Mostostalu a od roku 1999 stał się stolicą przemysłu rafineryjno-petrochemicznego, obecnie ORLEN.

Rozwój przemysłu spowodował znaczne zwiększenie się liczby ludności, a tym samym zwielokrotnił chłonność i zapotrzebowanie na wszelkiego typu działalność kulturalną<sup>2</sup>.

O dużym dynamizmie intelektualnym Płocka i regionu oraz o aspiracjach jego mieszkańców świadczą nowo powstałe uczelnie wyższe: państwowe i prywatne<sup>3</sup>.

Aspiracje te w znacznym stopniu pozwala realizować jedyna uczelnia techniczna północnego Mazowsza – Filia Politechniki Warszawskiej w Płocku<sup>4</sup>.

18 kwietnia 1967 r. Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego została powołana Filia Politechniki Warszawskiej w Płocku, której pierwszym kierownikiem i jednocześnie organizatorem był doc. dr inż. Edward Kowalczyk. Działalność dydaktyczną uczelnia rozpoczęła 15 września 1967 r.<sup>5</sup>

Filia stanowi integralną część Politechniki Warszawskiej i przez to jest stałym punktem w sieci

polskiego szkolnictwa wyższego. Rozwój jej jest więc zgodny z szeroko rozumianym równomiernym rozwojem naszego kraju<sup>6</sup>.

Żeby sprostać podstawowym wymaganiom wyższej uczelni technicznej potrzebne są nowe rozwiązania, pozwalające na dostarczenie wiarygodnych informacji w dobie dynamicznego rozwoju Internetu, zasobów różnej jakości merytorycznej i szumu informacyjnego. Potrzebny jest nowy sposób przedstawienia wartościowych dokumentów w atrakcyjny, zrozumiały i ogólnodostępny sposób.

Właściwym zapleczem i bazą naukową każdej Uczelni jest Biblioteka.

Biblioteka w tradycyjnym znaczeniu jest instytucją kultury i zarazem instytucją społeczną, której celem jest udostępnianie zgromadzonych, przechowywanych (archiwizowanych) i uporządkowanych informacji, dotyczących formy i treści dokumentów bibliotecznych (własnych oraz zgromadzonych w innych placówkach), a także programowanie wiedzy o tych zasobach i kreowanie samodzielności w podejmowaniu umożliwiających ich poznanie<sup>7</sup>.

Obok tradycyjnego definiowania Biblioteki jako instytucji usługowej, warto przytoczyć koncepcje wynikającą z nowego paradygmatu bibliotekarstwa, zgodnie z którą Biblioteka jest organizatorem dostępu do informacji (mediatorem), a nie instytucją budująca własną kolekcję<sup>8</sup>.

Biblioteka Filii PW w Płocku powstała w grudniu 1967 r. Zatrudniła jednego pracownika na etacie pomocnika bibliotekarza – Marię Gołębiowską.



Od początku działalności ze zbiorów biblioteki, oprócz pracowników i studentów uczelni, korzystali również pracownicy płockich zakładów pracy, młodzież szkół średnich i studenci innych uczelni.

Biblioteka mieściła się w Gmachu Mechaniki przy ul. Jachowicza 2. Zajmowała 2 pokoje. Jedno z pomieszczeń było przeznaczone na czytelnię, która liczyła 12 miejsc oraz oddzielony kotarą od czytelnicy drugi pokój, który stanowił miejsce pracy bibliotekarza.

Biblioteka podlegała formalnie kierownictwu Filii PW w Płocku, merytorycznie zaś Dyrekcji Biblioteki Głównej PW.

W grudniu 1968 roku stanowisko kierownika Biblioteki objęła Anna Ostrowska, st. kustosz dyplomowany mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej<sup>9</sup>.

Księga inwentarzowa obejmowała wówczas 1022 pozycje druków zwartych, (książek liczonych w woluminach). Prenumerowano 28 tytułów prasy polskiej.

Profil zakupów związany był z potrzebami studentów Oddziału Budownictwa (powstał w roku 1967 i Oddziału Mechanicznego powstał w roku 1968). W grudniu 1969 r. budżet biblioteki (druków zwartych) zamknął się kwotą 62 tys. złotych.

We wrześniu 1969 roku Biblioteka otrzymała nowe pomieszczenia. Powierzchnia Biblioteki zwiększyła się trzykrotnie. W czytelnicy ustawiono 36 stolików, wydzielono pomieszczenie na magazyn biblioteczny. Zwiększyła się również ilość dni, w których pełniono dyżury popołudniowe, głównie dzięki temu, że Biblioteka otrzymała trzeci etat.

Zbiory biblioteczne w tym czasie systematycznie rosły. Druków zwartych, w zakresie budownictwa, (liczonych w woluminach) przybywało około trzech tysięcy rocznie, zwiększała się również prenumerata czasopism polskich i obcych. Biblioteka zaczęła gromadzić normy i karty katalogowe. W tym okresie zaczęto także gromadzić jednostki biblioteczne dla nowo powstałego Oddziału Chemii (powstał w roku 1970).

W 1970 roku Biblioteka otworzyła nową agendę – wypożyczalnię międzybiblioteczną, co znacznie ułatwiło zdobywanie pomocy naukowych, dla pracowników i studentów, których biblioteka nie posiadała.

Od roku 1970 uaktywniła się współpraca Biblioteki Głównej z Biblioteką Filii.

W tym czasie Biblioteka Główna żywo interesowała się Biblioteką Filii. Opracowano statut Biblioteki Filii oraz Regulamin Czytelni i Wypożyczalni. Większość nabytków dewizowych Biblioteki Filii pochodziła z dubletów lub darów Biblioteki Głównej.

Biblioteka Filii otrzymała również w darze od Biblioteki Głównej termofotokopiarkę (pierwsze urządzenie do powielania w Filii PW).

Rok 1971 przyniósł Bibliotece wzrost kadrowy – 2 magazynierki, a także dalszy wzrost ilościowy materiałów bibliotecznych. Oprócz zakupów własnych, Biblioteka otrzymała również w darze książki z Zakładu Urzędzeń Rolniczych PW, który to Zakład został przeniesiony do Filii w Płocku. Stan posiadania zwiększył się o trzy tysiące woluminów, licząc w tym również czasopisma oprawne. Dynamiczny wzrost ilościowy zbiorów bibliotecznych sprawił, że zaczęto brakować miejsca na nowe zbiory biblioteczne.

Władze uczelni były zmuszone do przekazania Bibliotece dodatkowego pomieszczenia magazynowego. W 1978 roku Biblioteka Filii w Płocku zatrudniła 12 pracowników, z czego sześciu obsługiwało dwie czytelnice (jedną w Gmachu przy ulicy Jachowicza 2/4 z 66 miejscami oraz czytelnicy w nowo wybudowanym Gmachu, przy ulicy Łukasiewicza 17 z 22 miejscami), jedna osoba prowadziła dział czasopism, jedna wypożyczalnię, jedna pracowała w dziale opracowania formalnego, jedna w opracowaniu rzeczowym zbiorów, jedna w dziale informacji, który gromadził karty dokumentacyjne w CIINTE<sup>10</sup>, przeglądy dokumentacyjne, bibliografie, katalogi wydawnicze.

W roku 1978 Biblioteka posiadała ponad 30000 woluminów druków zwartych, prenumerowano 198 tytułów prasy polskiej, 112 tytułów prasy radzieckiej, 48 tytułów prasy krajów demokracji ludowej. Szybko rosła ilość norm. W wypożyczalni zarejestrowanych było 1498 czytelników, czytelnicy odwiedzało dziennie ponad 100 osób.

Biblioteka tworzyła dwa katalogi: alfabetyczny i rzeczowy wg Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej. W owym czasie druki zwarte polskie i zagraniczne zamawiane były na podstawie: Zapowiedzi Wydawniczych, Przewodnika Bibliograficznego, Bibliografii Zawartości Czasopism, Novyh Knig ZSSR. Druki dewizowe sprowadzane były przez Bibliotekę Główną PW lub kupowane za złotówki na Międzynarodowych targach Książki lub w Księgarni Logos w Warszawie.

W 1981 roku księgozbiór biblioteki przekroczył 40000 woluminów. Dalsza działalność Biblioteki na tak małej powierzchni stała się niemożliwa. Przeniesiona wówczas Bibliotekę wraz z całym zbiorami do zaadoptowanych pomieszczeń, znajdujących się w Gmachu Głównym Politechniki przy ulicy Łukasiewicza 17.

Przy ulicy Jachowicza 2 została mała czytelnia dla studentów Instytutu Mechaniki<sup>12</sup>. Czytelnia od 1993 roku pełniła także funkcję Biblioteki Szkoły

Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku<sup>13</sup>. Od tego czasu baza lokalowa była wystarczająca dla potrzeb użytkowników biblioteki.

Nowe pomieszczenia biblioteczne zostały odpowiednio przystosowane i wyposażone, czytelnię powiększono dwukrotnie – 44 miejsca.

W 1995 roku na wniosek Prorektora ds. Ośrodka Naukowo-Dydaktycznego PW w Płocku, Rada Biblioteczna przekształciła Bibliotekę Wydziału w Filię Biblioteki Głównej PW<sup>14</sup>.

Posunięcie to zaowocowało przesunięciem finansowym zakupów bibliotecznych, pięciu etatów, komputerów wraz z oprogramowaniem przeznaczonym do katalogowania zbiorów (ISIS), szkoleń bibliotekarzy, prac introligatorskich oraz innych poczynań modyfikujących i usprawniających pracę Biblioteki przez Bibliotekę Główną.

W tym czasie rozpoczęto szkolenia studentów, wprowadzając zajęcia z Przynależności Bibliotecznej dla studentów pierwszego roku studiów stacjonarnych<sup>15</sup>.

Większość nowoczesnych metod zarządzania organizacjami zakłada doskonałą znajomość grup odbiorców. Internet stanowi nowe medium, wraz z którym stworzone zostały nowe możliwości i sposoby pozyskiwania informacji. Z całą pewnością źródłem takim dla czytelnika stała się strona internetowa biblioteki<sup>16</sup>.

W 2005 roku w Filii Biblioteki Głównej PW w Płocku rozpoczęto wdrażanie zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH, rozpoczynając tym samym komputeryzację Biblioteki. Całość księgozbioru, w tym druki zwarte, ciągłe, prace doktorskie, wprowadzono do ALEPHA-a w roku 2010.

Obecnie katalogowanie zbiorów prowadzone jest przy współpracy z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym – NUKAT<sup>17</sup>, co pozwala na zachowanie spójności z katalogami innych bibliotek naukowych i sprzyja utrzymaniu wysokich standardów opracowania. Współpraca ta wymaga stałego podnoszenia kwalifikacji przez pracowników PW (SBI), w tym w tym pracowników Filii Biblioteki Głównej PW w Płocku.

Kolejnym etapem rozwoju usług, wykorzystujących tym razem również Internet, było udostępnienie katalogów on-line. Użytkownicy zyskali możliwość zdalnego sprawdzania dostępności materiałów w bibliotece oraz ich rezerwowania i zamawiania<sup>18</sup>.

W 2007 roku w Filii Biblioteki w Płocku został wprowadzony moduł Udostępniania. Od tej pory, studenci i pracownicy uczelni, po zalogowaniu, mogą zamawiać książki przez Internet.

26 maja 2010 r. na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Biblioteką Główną PW a Szkołą

Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku określono warunki funkcjonowania Biblioteki Szkoły Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku, jako Filii Biblioteki Głównej.

W zamian za obsługę pracowników i studentów Filii PW, władze Filii Politechniki Warszawskiej udostępniły nieodpłatnie Bibliotece Głównej PW pomieszczenia o łącznej powierzchni 562 m<sup>2</sup>. Porozumienie władz uczelni w sprawie przejścia pod całkowity zarząd Biblioteki Głównej PW umożliwiło sprawny, systematyczny rozwój Biblioteki w Płocku<sup>19</sup>.

Czytelnicy Bibliotek SBI PW<sup>20</sup>, w tym użytkownicy Biblioteki Filii w Płocku, mają dostęp do 8853 tytułów czasopism elektronicznych udostępnianych na platformach wydawców oraz poprzez tzw. agregatory zapewniające dostęp do pełnotekstowych e-czasopism różnych wydawców.

W roku 2016 zakupiono na własność 57 książek elektronicznych. Na koniec roku Biblioteki SBI posiadały 775 takich książek.

W ramach licencji udostępniono 158571 tytułów książek elektronicznych na platformach dostawców (większość przez BG, 18 tytułów udostępnia Biblioteka Szkoły Biznesu). Czytelnicy Biblioteki BGPW mają możliwość skorzystania z dwóch baz polskojęzycznych. Poszukiwane podręczniki, niedostępnie fizycznie w Bibliotece mają szansę otrzymać w wersji online w bazie IBUK Libra – baza wydawnictwa PWN (od roku 2008) oraz NASBI – Baza Wydawnictwa Helion (od roku 2017).

Wykorzystanie źródeł elektronicznych z roku na rok z terenu Biblioteki Filii BGPW w Płocku powoli rośnie. Najwięcej logowań było w roku 2014 – 58324 wejść. W 2016 liczba wejść do baz elektronicznych ograniczyła się do 180021.

Wyszukiwarka dostępnych tytułów czasopism elektronicznych znajduje się na stronie domowej BG w zakładce Zasoby elektroniczne – „Lista tytułów e-źródeł”<sup>22</sup>.

Ponadto cały czas tworzona jest Biblioteka Cyfrowa PW, która gromadzi cyfrowe wersje publikacji stanowiących historyczny dorobek naukowy Uczelni, a także materiały dotyczące historii Politechniki Warszawskiej. Dostępne są też zdigitalizowane wybrane skrypty, czasopisma i doktoraty stanowiące współczesny dorobek naukowy i dydaktyczny pracowników Uczelni.

Dzięki uczestnictwu BC PW w Federacji Bibliotek Cyfrowych (FBC) można przeszukiwać, przy pomocy jednego interfejsu, ponad 2 365 000 zasobów z ponad 110 innych bibliotek cyfrowych w Polsce. Ponadto zasoby BC PW są widoczne w europejskiej bibliotece cyfrowej — Europeana<sup>23</sup>.

W celu zapewnienia właściwej obsługi informacyjnej użytkowników Filii BGPW w Płocku tworzona była Baza BIBLIO. Była to baza publikacji pracowników Politechniki Warszawskiej. Do bazy były wprowadzane rekordy z lat 2007-2014.

W 2014 roku baza BIBLIO została zamieniona w Bazę Wiedzy. Baza Wiedzy Politechniki Warszawskiej powołana została Uchwałą Senatu PW z dnia 21 listopada 2012 roku. Zasady tworzenia systemu ewidencji i archiwizacji dorobku naukowego oraz repozytorium określa Zarządzenie nr 3/2014 Rektora Politechniki Warszawskiej z dn. 29 stycznia 2014 r.

Głównym celem stworzenia Bazy jest upowszechnianie dorobku naukowego pracowników, doktorantów i studentów PW. Zastosowane narzędzia i techniczne możliwości systemu sprawiają, że Baza Wiedzy Politechniki Warszawskiej jest czymś więcej, niż tylko bazą bibliograficzną publikacji. System gromadzi, archiwizuje i zapewnia łatwy dostęp do wyników prac naukowych, publikacji, informacji o kierunkach i wynikach prowadzonych na Uczelni badań, specjalizacji poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz pracowników naukowych. Dane rejestrowane są zgodnie z wymogami określonymi dla ocen parametrycznych pracowników i jednostek naukowych. W Bazie można odnaleźć informacje o wszelkich formach działalności naukowej, dydaktycznej i oświatowej prowadzonej na Politechnice Warszawskiej.

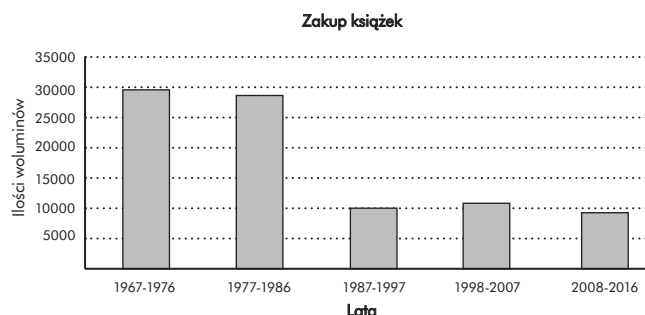
Repozytorium PW stanowiące integralną część systemu, archiwizuje w wersji cyfrowej pełne teksty materiałów dokumentujących prowadzone prace, w tym monografie, artykuły z czasopism, rozdziały z książek i raporty, a także teksty utworów stanowiących podstawę do nadawania stopni i tytułów naukowych. Na wniosek Dziekanów może również gromadzić i archiwizować prace dyplomowe studentów I i II stopnia. Dostęp do tych utworów ograniczać mogą tylko warunki określone w umowach pomiędzy autorami i właścicielami praw majątkowych do dzieła (wydawcy, instytucje finansujące badanie).

Podstawową działalnością systemu biblioteczno-informacyjnego PW jest gromadzenie, opracowanie, przechowywanie oraz udostępnianie piśmiennictwa naukowego i dydaktycznego, a także prowadzenie działalności informacyjnej, dydaktycznej w zakresie serwisów i źródeł informacji<sup>24</sup>.

Zbiory biblioteczne w dniu 31 grudnia 2016 roku liczyły 60930 druków zwartych oraz 89 tytułów druków ciągłych. Liczba jednostek inwentarzowych zmniejszyła się w latach 2005-2016 (pomimo zakupów i darów) o 10934 woluminy w stosunku do roku 2000 (71684 jednostki inwentarzowe), ponieważ

cały czas prowadzone są prace porządkowe, obejmujące wykreślanie ze zbiorów dokumentów zacytowanych, zagubionych lub niemożliwych do odzyskania. Kontynuowana jest także permanentna selekcja nieaktualnych podręczników i skryptów oraz przestarzałych norm.

**Wykres 1.** Zakupy zbiorów zwartych w latach 1967-2016



W Filii BGPW w Płocku sukcesywnie spada zakup książek w wersji papierowej. Jest to związane z coraz to nowszymi technologiami i dostępem do Internetu. Polskie książki naukowe i podręczniki uznane i poszukiwane przez środowisko akademickie udostępniane są coraz częściej jako pliki na różnych portalach, do których czytelnicy Filii BGPW mają szeroki dostęp. Zatem zakup większej ilości podręczników w wersji papierowej jest niepotrzebny.

W 2016 roku w Filii BGPW w Płocku prenumerowano 89 tytułów czasopism. Filia Biblioteki nie prowadzi prenumeraty czasopism zagranicznych, ponieważ większość tytułów zagranicznych jest dostępna w wersji elektronicznej w e-źródłach na stronie domowej Biblioteki Głównej PW.

W 2011 roku w Filii BGPW w Płocku została przeprowadzona selekcja czasopism. Selekcji zostały poddane tytuły czasopism zdezaktualizowanych i zniszczonych (po selekcji ubyło 508 woluminów).

Zbiory specjalne: normy, materiały audiowizualne, katalogi liczyły w dniu 31 grudnia 2016 roku 21265 jednostek inwentarzowych. W czasie prac porządkowych w latach 2007-2011 w wyniku selekcji ubyło ponad 21000 norm, ponad 300 dyskiepek. W 2016 roku selekcji uległo ponad 1500 starych, zdezaktualizowanych i zniszczonych katalogów z lat 1967-1986.

W 2007 roku w Filii BGPW w Płocku, w programie komputerowym ALEPH, został wprowadzony moduł Udostępniania. Od tego czasu liczba odwiedzin w czytelni sukcesywnie spada, a zwiększa się liczba wypożyczeń w wypożyczalni. Jest to związane z dostępem do katalogu komputerowego. Większość



książek można wypożyczać do domu, nawet książki znajdujące się w czytelni o statusie jednodniowym.

W 2016 roku z wypożyczalni wypożyczono 21938 woluminów książek, zaś w czytelni 12476 jednostek inwentarzowych.

W celu zapewnienia użytkownikom szerokiego dostępu do literatury naukowej z różnych dziedzin, świadczone są nieodpłatne usługi wypożyczeń międzybibliotecznych, które polegają na sprowadzeniu książek z innych bibliotek krajowych i zagranicznych użytkownikom SBI PW. W 2016 roku Filia BGPW w Płocku sprowadziła dla czytelników 404 książki, a wysłała do innych bibliotek 90 pozycji. Studenci mogą także prosić o sprowadzenie artykułów z czasopism. Skany sprowadzane są do Biblioteki za pomocą poczty elektronicznej, po czym wysyłane do zamawiającego. Biblioteka w ubiegłym roku zamówiła 90 skanów artykułów, wysłała 30. Z roku na rok widać tendencje wzrostową przy sprowadzaniu potrzebnych materiałów.

W ramach głównych zadań, które realizuje biblioteka, organizowane są również szkolenia biblioteczne. Studenci pierwszych lat studiów stacjonarnych i niestacjonarnych<sup>25</sup> uczestniczą w obowiązkowym zajęciach przysposobienia bibliotecznego, od 2017 roku on-line. W trakcie zajęć studenci zaznajamiają się z regulaminem biblioteki, informowani są również o swoich uprawnieniach i obowiązkach.

W Filii BGPW w Płocku dostępne są dla użytkowników 2 czytelnie. Jedna do cichej nauki, druga dla użytkowników pracujących w zespołach tzw. głośna czytelnia. W czytelniach znajduje się 65 miejsc oraz 4 terminale z pełnym dostępem do Internetu. Użytkownicy czytelni mają także do dyspozycji skaner<sup>26</sup>, kserograf<sup>27</sup> oraz komputer z drukarką.

W październiku 2016 roku ze środków Biblioteki Głównej PW opłacony został dostęp do norm elektronicznych dla Biblioteki Filii w Płocku. Zakupiono dostęp na 1 stanowisko komputerowe do 79500 norm bazy Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Użytkownik może korzystać z bazy nieodpłatnie w godzinach pracy czytelni.

Ilość osób pracujących w Bibliotece Filii BGPW od początku powstania ciągle się zmieniała w zależności od zapotrzebowania. W Filii BGPW w Płocku pracownicy Biblioteki z roku na rok podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe. Uzupelnianie obecnej wiedzy i umiejętności oraz zdobywanie nowej, odbywa się przez uczestnictwo w konferencjach, szkoleniach, warsztatach i innych wydarzeniach służących tym celom. Od 2013 roku pracownicy Filii BGPW w Płocku uczestniczyli w 11 konferencjach

krajowych, wygłosili 4 referaty. Pracownik Biblioteki 3 razy uczestniczył w Targach Książki we Frankfurcie nad Menem. W 2016 roku w Filii BGPW w Płocku było zatrudnionych sześć osób: 1 kustosz dyplomowany, 4 kustoszy bibliotecznych oraz starszy bibliotekarz. Wszyscy zatrudnieni skończyli studia magisterskie z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej.

Od listopada 2010 roku Filia BGPW w Płocku jest dostępna dla użytkowników (szczególnie dla studentów niestacjonarnych PW) w soboty i niedziele zjazdowe. Rozszerzenie godzin otwarcia Biblioteki było możliwe dzięki zatrudnieniu w systemie weekendowym grupy 3 studentów PW, którzy zapewniają podstawową obsługę czytelników (wypożyczenia, zakładanie i likwidacja kont bibliotecznych, porządkowania księgozbioru). Biblioteki, posługując się dziedzinami prowadzonymi przy użyciu technik public relations, podobnie jak w przedsiębiorstwie, mogą dążyć do budowania pozytywnego wizerunku w swym otoczeniu. Istotne jest zatem budowanie więzi z zainteresowaną publicznością<sup>28</sup>.

W Filii Biblioteki Głównej PW, w ramach promowania Biblioteki, organizowane są wielotematyczne wystawy. W latach 1996-2006 odbywała się corocznie wystawa „Hobbyści wśród pracowników i studentów PW”. Pracownicy Biblioteki byli czynnymi organizatorami wystawy. Do roku 2016 w Filii Biblioteki zorganizowano jeszcze kilka wystaw za zgodą i przy pomocy Biblioteki Głównej:

- „Detale Płocka – Płock znany i nieznan w fotografii” (autorem zdjęć był Tomasz Bombała z Płockiego Towarzystwa Fotograficznego) – 01.10-15.12.2012 r.);
- „Afisze niemieckich władz okupacyjnych z terenu miasta Płocka (1939-1940) – Afisze z Archiwum Państwowego w Płocku” – 01.10. 2012-31.01.2013.;
- „Poznaj Władze naszej Uczelni” (organizacja: Biblioteka Główna w Warszawie) – 28.11.2012-31.01.2013;



Wystawa prac Stanisława Makulińskiego w roku 2015

- „Kola Naukowe Politechniki Warszawskiej” – Wystawa z okazji 60 rocznicy śmierci profesora Jana Czocharalskiego – listopad/styczeń 2013;
- Wystawa obrazów Stanisława Makulińskiego – artysty plockiego, 01.10-15.11.2014;
- „W niezwykłym Świecie Kryształów” – 12.03-30.04.2015.

Tradycyjnie od 2013 roku, w czerwcu, Biblioteka organizuje wystawy książek zagranicznych. W czasie wystawy pracownicy i studenci Filii Politechniki Warszawskiej mają możliwość zapoznania się z literaturą obcojęzyczną. Wybrane przez wykładowców i studentów pozycje Biblioteka kupuje na własność.

Przez 50 lat swego istnienia Filia BGPW w Płocku utrzymywała podstawowe kierunki rozwoju systemu bibliotecznego-informacyjnego. Przez cały czas

w płynny sposób realizowała zadania związane z bieżącym gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zasobów drukowanych i elektronicznych. Pracownicy Biblioteki podejmowali działania w celu usprawnienia komunikacji z użytkownikami.

W najbliższej przyszłości Filia BGPW w Płocku pod nadzorem Biblioteki Głównej będzie wdrażała nowe technologie, dbała o rozwój zbiorów, zarówno w wersji papierowej jak i elektronicznej, będzie pogłębiała rozwój usług informacyjnych.

Stosowanie metod i technik w zarządzaniu biblioteką akademicką poprawia efektywność jej pracy, lecz nie stanowi jeszcze „złotego środka” w rozwiązywaniu trudności. W związku z tym szczególnej wagi nabierają działania utwierdzające obecność tej placówki w społeczności szkoły wyższej i sposoby ich realizacji<sup>29</sup>.

## Przypisy

- <sup>1</sup> A. Kowalczyk, *Filia Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej w Płocku w latach 1967-2012* [w:] *Politechnika Warszawska Filia w Płocku na tle społecznych i gospodarczych uwarunkowań szkolnictwa wyższego*, praca zbiorowa pod redakcją Romana Marcinkowskiego, Płock, 2012, s. 89.
- <sup>2</sup> A. Ostrowska, *Filia jako czynnik kulturotwórczy*, „Notatki Płockie” 1977, nr 5, s. 24-26.
- <sup>3</sup> Wyższe Seminarium Duchowne, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa.
- <sup>4</sup> A. Panek, *Historyczny zarys rozwoju Filii Politechniki Warszawskiej w latach 1967-1977*, „Notatki Płockie” 1977, nr 5, s. 4.
- <sup>5</sup> Filia Politechniki Warszawskiej w Płocku została powołana w dniu 18 kwietnia 1967 r. Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego (Nr T-1-11/1/67. [w:] *Składnica Akt Filia PW w Płocku*.
- <sup>6</sup> A. Bukowski, *Problemy rozwoju Filii Politechniki Warszawskiej w Płocku*, „Notatki Płockie” 1977, nr 5, s. 35-37.
- <sup>7</sup> A. Wałek, *Biblioteki cyfrowe na platformie dLibra*, Warszawa 2009, s. 17.
- <sup>8</sup> *Ibidem*, s. 25.
- <sup>9</sup> Pani Anna Ostrowska była kierownikiem Biblioteki Filii Politechniki Warszawskiej w Płocku w latach 1968-2004.
- <sup>10</sup> Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej.
- <sup>11</sup> J. Kosmaczewski, A. Ostrowska, A. Panek, J. Piotrowski, *Filia Politechniki Warszawskiej w latach 1967-1977*, Płock 1978, s. 95-97.
- <sup>12</sup> Czytelnię zlikwidowano we 1996 roku.
- <sup>13</sup> Bibliotekę Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku przeniesiono do nowego gmachu przy alei Kilińskiego 12 we wrześniu 1996 roku.
- <sup>14</sup> Zarządzenie nr 28 Rektora Politechniki Warszawskiej z dnia 17 lipca 1995 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Bibliotece Głównej: &2, Przekształca się Bibliotekę Wydziału Budownictwa i Maszyn Rolniczych w Filię Biblioteki Głównej PW – Ośrodka Naukowo-Dydaktycznego w Płocku.
- <sup>15</sup> A. Ostrowska, *Filia Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej w Płocku*, „Notatki Płockie” 2001, nr 2, s. 32-33.
- <sup>16</sup> *Przestrzeń informacyjna Biblioteki akademickiej: tradycja i nowoczesność*, praca zbiorowa pod red. B. Antczak-Sabali, M. Kowalskiej, L. Tkaczyk, Toruń 2019, s. 101.
- <sup>17</sup> Strona Katalogu Centralnego NUKAT: <http://centrum.nukat.edu.pl/pl> [dostęp:19.05.2017].
- <sup>18</sup> *Przestrzeń informacyjna...*, s. 283-284.
- <sup>19</sup> Porozumienie zostało zawarte pomiędzy Dyrektorem Biblioteki Głównej PW mgr. kustoszem dypl. Jolantą Stępniańską a Prorektorem Szkoły Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku prof. hab. inż. Jackiem Kijeńskim.
- <sup>20</sup> Studenci i pracownicy Politechniki Warszawskiej, zarejestrowani w Bibliotece mają dostęp do e-źródeł z komputerów domowych.
- <sup>21</sup> Sprawozdanie z działalności Biblioteki Głównej i bibliotek systemu bibliotecznego-informacyjnego Politechniki Warszawskiej za rok 2016
- <sup>22</sup> Strona BGPW – zasoby: <http://www.bg.pw.edu.pl/index.php/zasoby> [dostęp: 23.10.2017].
- <sup>23</sup> Strona BGPW – Baza Wiedzy Politechniki Warszawskiej: <http://repo.bg.pw.edu.pl/index.php/pl/o-bazie-wiedzy-bwppw> [dostęp: 01.06.2017].
- <sup>24</sup> Strona BGPW – zasoby elektroniczne: <http://www.bg.pw.edu.pl/index.php/zasoby/lista-e-baz> [dostęp: 24.05.2017].
- <sup>25</sup> Biblioteka Filii BGPW w Płocku za użytkowanie skanera nie pobiera opłat.
- <sup>26</sup> Opłata za wydrukowanie oraz skserowanie 1 strony wynosi 20 groszy.
- <sup>27</sup> *Przestrzeń informacyjna...*, s. 283-284.
- <sup>28</sup> Zajęcia dla studentów studiów niestacjonarnych odbywają się od 2014 roku.
- <sup>29</sup> Urszula Franus-Mirowska, *Organizacja i zarządzanie biblioteką akademicką w kontekście zmian w szkolnictwie wyższym – refleksje ogólne*, „Warsztaty bibliotekarskie”, nr 2-3: <http://www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2007/2-3/070202.htm> [dostęp: 12.06.2017].

50 YEARS OF THE LIBRARY BRANCH  
OF THE WARSAW UNIVERSITY OF TECHNOLOGY IN PŁOCK

**Summary**

On 18th of April 1967 by the Ordinance of Minister of Higher Education, based on nonresident WUT's departments: Construction Engineering's Department and Mechanical Technology Department, there was appointed Branch of Warsaw University of Technology in Plock. The college started the didactic activity on 15.09.1967. In the same year in the WOT's branch in Plock there was appointed a library, whose mission from the beginning is to support the College in the process of teaching engineers and economists. In 1995 based on proposal of Vice-Rector for Scientific and Didactic Center of Warsaw University of Technology in Plock, Library's Council changed Department's Library to Branch of WUT's Main Library. On 26th of May 2010 by virtue of agreement contained between WUT's Main Library and School of Technical and Social Sciences in Plock there were defined conditions of operation of STSS's Library as Branch of Main Library.



# **SPOŁECZNE SKUTKI WYKORZYSTANIA NOWEGO ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZEGO PROGRAM „RODZINA 500 PLUS” W OPINII MIESZKAŃCÓW SUBREGIONU PŁOCKIEGO**

## **Abstrakt**

Program „Rodzina 500 Plus” realizowany jest w Polsce od 1 kwietnia 2016 i ma za zadanie pomóc rodzinom w wychowaniu dzieci poprzez comiesięczne świadczenia wychowawcze na drugie i każde kolejne dziecko w rodzinie w wysokości 500 złotych. W niniejszym artykule zostały zaprezentowane wyniki badań własnych dotyczące zebrania opinii na temat wykorzystania nowego świadczenia wychowawczego Program „Rodzina 500 Plus” przez rodziny uprawnione. Badanie przeprowadzono wśród rodzin z subregionu płockiego.

**Słowa kluczowe:** popyt, wydatki konsumpcyjne, Program „Rodzina 500 Plus”, odbiorcy świadczeń, aktywna polityka rodzinna, członkowie rodziny

## **Wprowadzenie**

Świadczenia wychowawcze oferowane przez Program „Rodzina 500 Plus” należą do tzw. sfery świadczeń społecznych. Ich istotą jest jednostronne przekazywanie przez różne podmioty publiczne, np. państwo, wspólnoty terytorialne, instytucje społeczno-gospodarcze, określonych środków na rzecz gospodarstw domowych<sup>1</sup>. Świadczenia te mogą występować w postaci pieniężnej i naturalnej. Świadczenia pieniężne, do których zaliczyć można świadczenia przyznawane w ramach prowadzonego Programu „Rodzina 500 Plus” mogą być przez świadczeniobiorców swobodnie wydawane na rynku. Działania te nawiązują do tzw. teorii keynesowskiej, od nazwiska jej autora John Maynard Keynes<sup>2</sup>, która zakładała, iż wzrost gospodarczy zależy od zwiększenia wydatków publicznych<sup>3</sup>. Podstawą tej tezy jest pogląd, że to popyt, czyli ilość dobra, jaką nabywcy skłonni chcą kupić w określonym czasie przy danym poziomie cen napędza gospodarkę<sup>4</sup>. Inaczej mówiąc, najważniejszym czynnikiem wpływającym na popyt są wydatki konsumpcyjne<sup>5</sup>. Państwo zwiększa wydatki, rodzina otrzymuje świadczenie, a następnie wydając je, przyczynia się do wzrostu konsumpcji. Obejmują one najczęściej wydatki na żywność, odzież i obuwie, utrzymanie i wyposażenie mieszkania, transport i łączność, kulturę, zdrowie, wypoczynek i rekreację itp. Z informacji ogólnie dostępnych wynika, iż Program „Rodzina 500 Plus” jest na bieżąco monitorowany i do końca lutego 2017 roku objęto już

ponad 3,82 mln dzieci do osiemnastego roku życia. Do ponad 2,57 mln rodzin trafiło prawie 21 mld zł. Najwięcej dzieci objętych wsparciem jest na Mazowszu (prawie 554 tys.), Śląsku (ponad 383,8 tys.) i w Wielkopolsce (ponad 379,6 tys.). Z badań wynika, że nastąpiła lepsza jakość życia rodzin, mniejsze ubóstwo wśród dzieci, mniej osób korzystających z pomocy społecznej, czy wreszcie wzrost urodzeń<sup>6</sup>.

## **Geneza i założenia Programu „Rodzina 500 Plus”**

Podstawą normatywną Programu jest ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2017 r. poz. 1851), która określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia. Natomiast sam zamiar stworzenia Programu został ogłoszony w 2015 r. przez partię Prawo i Sprawiedliwość, a po jej zwycięstwie w wyborach parlamentarnych w 2015 r. opracowany i wdrożony przez rząd Beaty Szydło.

Priorytetowy program rządu „Rodzina 500 Plus” stanowi instrument z obszaru aktywnej polityki rodzinnej. Ma on zmniejszyć obciążenia finansowe rodzin związane z wychowywaniem dzieci, a tym samym zachęcać do podejmowania decyzji o posiadaniu ich większej liczby. Jest traktowany jak inwestycja w rozwój polskich rodzin i element, który poprawi ich sytuację materialną oraz demograficzną

w kraju. Od ponad 25 lat niska liczba urodzeń w Polsce nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Od 1989 r. trwa okres depresji urodzeniowej. Jednocześnie wraz z postępującym spadkiem dzietności zwiększa się liczba osób żyjących w ubóstwie, a są nim szczególnie zagrożone rodziny z dziećmi<sup>7</sup>. Pierwsze wypłaty świadczeń nastąpiły w kwietniu 2016 r. Dostępne na dzień dzisiejszy dane pokazują, że faktycznie rodziny dużą część z otrzymanych od państwa świadczeń przeznaczają na żywność i ubrania (42,6%), a potem dopiero w dalszej kolejności na opłaty związane ze szkołami/przedszkolami (34,2%) i edukację, i zajęcia dodatkowe dla dzieci (32%). Środki zostają przeznaczane niemal wyłącznie na konsumpcję, ponieważ zaledwie 16,2% oszczędza pieniądze ze świadczeń. Tylko 11,8% ankietowanych deklaruje przeznaczanie środków na swoje przyjemności, czyli hobby i rozrywkę. Generalnie panuje przekonanie, iż polityka prorodzinna rządu spełnia swoje zadanie<sup>8</sup>. Program przyniósł też zdecydowaną poprawę warunków materialnych rodzin. Odnotowuje się coraz mniej osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i z pomocy w postaci dożywiania.

W stosunku do roku poprzedniego to spadek o 10%. Chodzi o zasiłki okresowe, celowe, o dożywianie dzieci. Dzięki Programowi ubóstwo ogółem zmalało o 48%, a ubóstwo skrajne aż o 98%. W 2016 roku urodziło się o ok. 13 tys. dzieci więcej, niż w roku 2015. W roku 2017 wzrost liczby urodzeń powinien być jeszcze wyższy – nawet o 25 do 35 tys. Bardzo prawdopodobne, że jednym z elementów, który wpływa na wzrost urodzeń jest właśnie Program „Rodzina 500 Plus”<sup>9</sup>.

### Metodyka badań własnych

Podstawowym źródłem prezentowanych danych empirycznych na łamach niniejszego artykułu są wyniki badań przeprowadzonych w 2017 roku, wśród osób zamieszkałych w subregionie płockim, tj. w m. Płock, powiecie płockim, sierpeckim i gostyńskim.

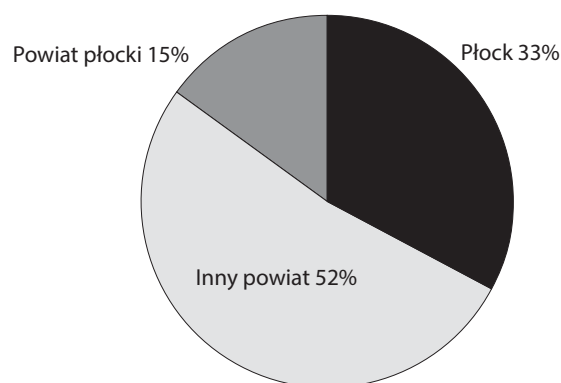
W badaniu wzięto udział 342 respondentów, reprezentujących rodziny posiadające od 1 do 5 i więcej dzieci. Głównym celem przedsięwzięcia badawczego było zebranie opinii ankietowanych na temat wykorzystania nowego świadczenia wychowawczego Program „Rodzina 500 Plus. Do realizacji badania wykorzystano metodę zwaną sondażem diagnostycznym. W ramach tej metody zastosowano technikę ankietowa, a narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety.

### Charakterystyka próby badawczej

Strukturę respondentów według miejsca zamieszkania ilustruje wykres 1.

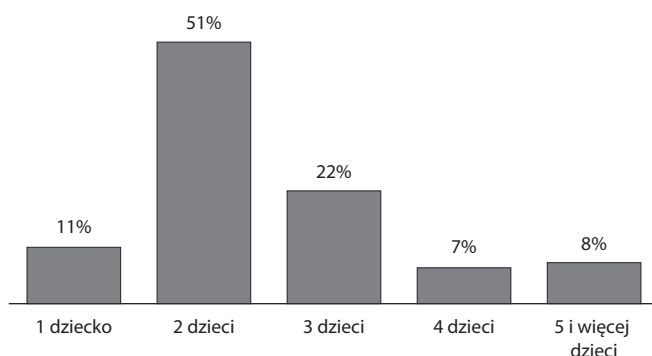
Jak można zauważyć, co druga badana osoba zamieszkiwała powiat sierpecki i gostyński, co trzecia mieszka w Płocku, natomiast najmniejsza liczba tj. 15% pochodziła z powiatu płockiego. Ważną informacją była dzietność badanych osób, prezentuje to wykres 2.

**Wykres 1.** Struktura respondentów według miejsca zamieszkania



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

**Wykres 2.** Liczba dzieci w rodzinach respondentów



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

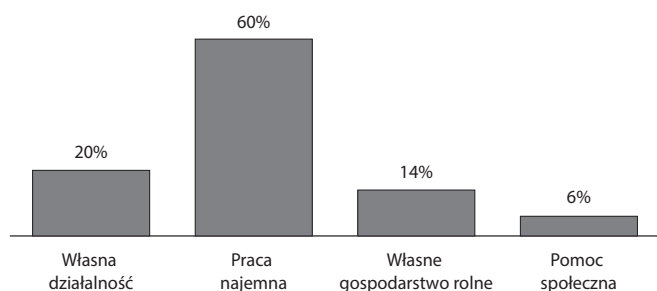
Co druga badana osoba (tj. 51%) posiada dwoje dzieci, co piąta (tj. 22%) - troje dzieci. Czwórkę dzieci, pięciorkę i więcej wychowuje 15% badanej populacji. Jedno dziecko w rodzinie zadeklarował prawie co dziesiąty respondent.

Strukturę głównych źródeł dochodów respondentów przedstawia kolejny wykres 3.

Wyraźnie widać, iż zdecydowana większość badanych osób (tj. 60%) świadczy pracę najemną, a jedynie co piąta prowadzi własną działalność, 14% prowadzi własne gospodarstwo, a 6% utrzymuje się z pomocy społecznej.

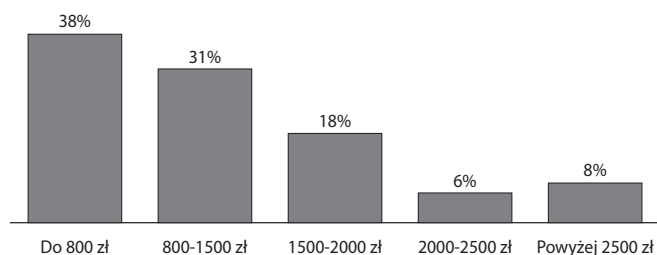
Miesięczny dochód na 1 osobę wśród badanej populacji, zawiera wykres 4.

**Wykres 3.** Struktura głównych źródeł dochodów respondentów



Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

**Wykres 4.** Miesięczny dochód respondentów przypadający na 1 osobę



Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Według zebranych danych, aż 38% respondentów przyznało się, że ich miesięczny dochód na 1 osobę nie przekracza 800 zł. 31% określiło swoje dochody na poziomie 800-1500 zł. Można zauważyć, iż wyższe dochody dotyczą nieznacznej liczby badanych osób. Dochód powyżej 2500 zł. na 1 osobę w rodzinie zadeklarowało 8% badanych.

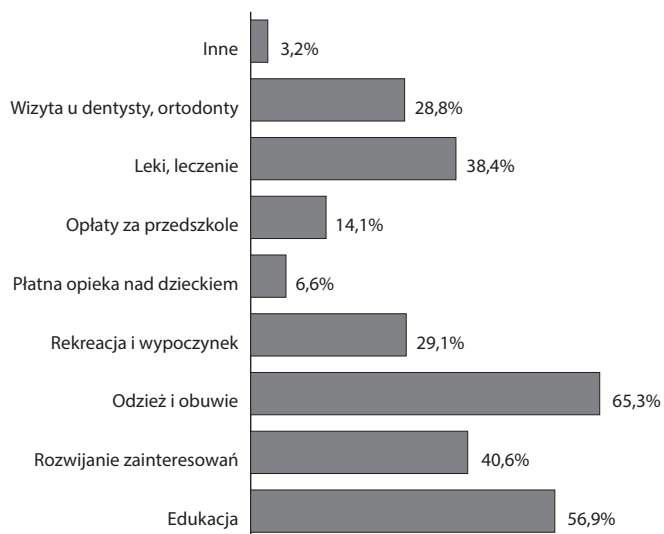
### Wykorzystanie nowego świadczenia wychowawczego Program „Rodzina 500 Plus” w świetle badań

Realizując cel badań w pierwszej kolejności zapytano respondentów, w jaki sposób wykorzystują środki uzyskane w ramach Programu. Z uzyskanych informacji wynika, iż większość respondentów (tj.65%) pozyskane środki finansowe wydaje na bieżąco, a 35% badanych wybiera formę oszczędzania. Ponad połowa ankietowanych (tj.54%), pieniądze uzyskane w ramach Programu przeznacza wyłącznie na potrzeby swoich dzieci, natomiast 43% badanych uwzględnia również potrzeby wszystkich członków rodziny.

Wykres 5 przedstawia wykaz dziecięcych potrzeb, które w większości są pokrywane z uzyskanych świadczeń.

Większość badanych (tj.65%) otrzymane środki finansowe przeznacza na odzież i obuwie. Ważnym elementem jest edukacja, gdzie 56% badanych

**Wykres 5.** Potrzeby dzieci zaspokajane ze środków uzyskanych z Programu „Rodzina 500 Plus”



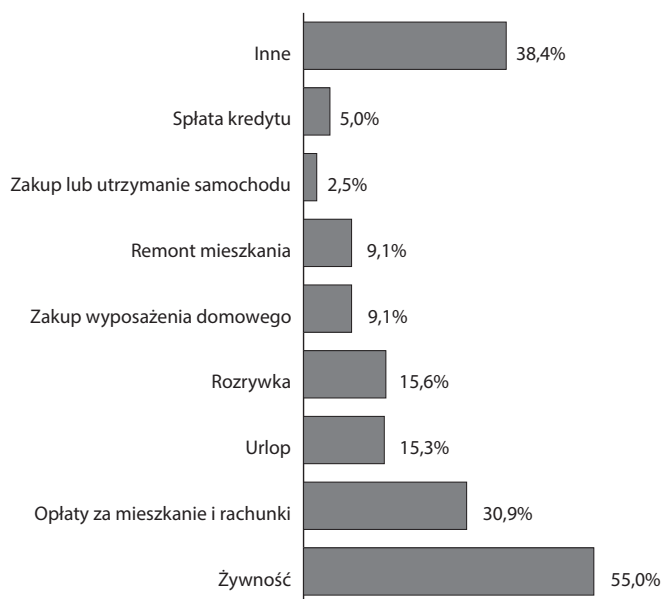
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

wydało środki prawdopodobnie na książki i pomoce naukowe, jak również na dodatkowe zajęcia dla swoich dzieci (40%). Z badania wynika pozytywny wniosek, iż część pozyskanych świadczeń zostaje przeznaczonych na cele lecznicze dla dzieci, a także na ich rekreację i wypoczynek.

Kolejny wykres 6, ilustruje potrzeby całej rodziny zaspokajane ze środków uzyskanych z Programu „Rodzina 500 Plus”.

Jak można zauważyć, otrzymane środki finansowe w zdecydowanej większości przeznaczone są

**Wykres 6.** Potrzeby całej rodziny zaspokajane ze środków uzyskanych z Programu „Rodzina 500 Plus”



Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych



na pokrycie podstawowych potrzeb w ramach prowadzonego gospodarstwa domowego, tj. na żywność i bieżące opłaty za mieszkanie i rachunki. Autorów badania interesowała również opinia na temat wykazu potrzeb, które by nie zostały zaspokojone, gdyby nie otrzymywane świadczenie z Programu (wykres 7).

**Wykres 7.** Opinia respondentów na temat wykazu potrzeb, które by nie zostały zaspokojone, gdyby nie otrzymywane świadczenie z Programu „Rodzina 500 Plus”



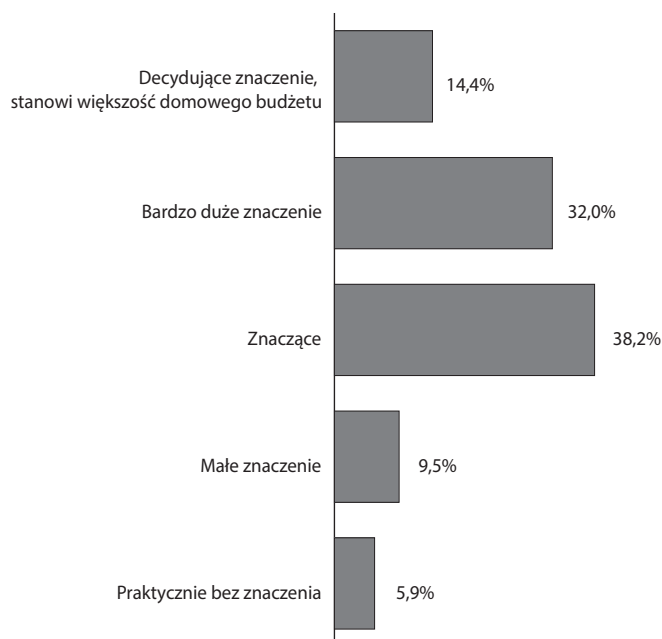
**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Jak widać na wykresie potrzeb jest wiele, a ich niezaspokojenie niewątpliwie wpływa na niższy standard życia. Dla przykładu, 28% respondentów musiałaby zrezygnować z prowadzenia swoich dzieci na zajęcia dodatkowe w ramach np. ich osobistych zainteresowań, czy korepetycji, ograniczone byłyby również wyjazdy na wycieczki i wyjazdy szkolne oraz zakupy pomocy edukacyjnych. Analogicznie do wykresu 5 zmniejszeniu uległyby wydatki na leczenie, odzież i obuwie, czy na odpoczynek i rekreację.

Jedno z ważniejszych pytań dotyczyło zebrania opinii na temat znaczenia Programu „Rodzina 500 Plus” dla ich domowego budżetu. Odpowiedzi przedstawia wykres 8.

Respondenci wypowiedzieli się pozytywnie, gdyż twierdząco odpowiedziała zdecydowana większość tj. ok. 85%. W tym dla 38,2% badanych Program „znacząco” wspomaga domowy budżet, dla 32,0% ma

**Wykres 8.** Opinia respondentów na temat znaczenia Programu „Rodzina 500 Plus” dla ich domowego budżetu

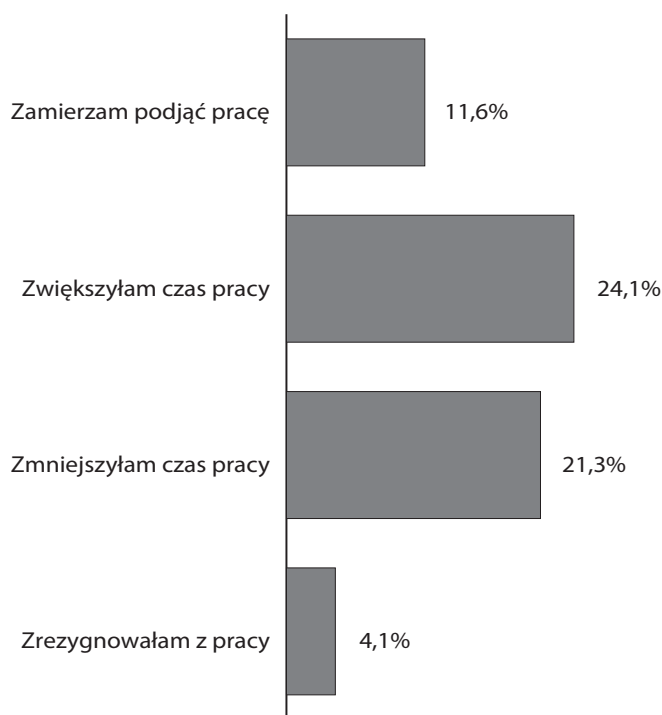


**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

„bardzo duże znaczenie”, a dla 14% „decydujące znaczenie i stanowi większość domowego budżetu”.

Czy Program „Rodzina 500 Plus” wpłynął na stosunek świadczeniobiorców do pracy zawodowej, ilustruje wykres 9.

**Wykres 9.** Wpływ Programu „Rodzina 500 Plus” na stosunek respondentów do pracy zawodowej



**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Analizując otrzymane dane nasuwa się wniosek, iż wprowadzenie Programu nie wpływa znacząco na stosunek respondentów do pracy zawodowej. Widać pewną tendencję, a mianowicie dla jednych jest to asumpt do większego zaangażowania się w pracę zawodową (ok. 24%), a dla innych (ok. 21%) możliwość zmniejszenia czasu pracy. Grupa ok. 11 % badanych zamierza podjąć pracę, a o rezygnacji z niej myśli jedynie ok. 4% respondentów. Nie potwierdziły się więc prognozy przeciwników Programu, iż pozyskane przez uprawnione rodziny środki finansowe zasilać budżety rodzinne będą zarazem zniechęcać ludzi do pracy zawodowej.

Na koniec warto podkreślić, iż 41% badanych deklaruje, iż Program „Rodzina 500 Plus” wpływa pozytywnie na decyzję o posiadaniu kolejnego dziecka.

### Zakończenie

Głównym celem przedsięwzięcia badawczego było zebranie opinii na temat wykorzystania nowego świadczenia wychowawczego Program „Rodzina 500 Plus”.

Z uzyskanych informacji wynika, iż ponad połowa ankietowanych osób (tj. 54%), pieniądze uzyskane w ramach Programu przeznacza wyłącznie na potrzeby swoich dzieci, natomiast 43% badanych uwzględnia również potrzeby wszystkich członków rodziny. Co trzeci badany przyznał się, że uzyskane

środki mogą stanowić także oszczędności. Większość badanych (tj. 65%) otrzymane środki finansowe przeznacza na odzież i obuwie dla dzieci oraz na pokrycie podstawowych potrzeb w ramach prowadzonego gospodarstwa domowego, tj. na żywność i bieżące opłaty za mieszkanie i rachunki. W przypadku braku świadczeń z Programu, respondenci stwierdzili, iż musieliby zrezygnować z prowadzenia swoich dzieci na zajęcia dodatkowe w ramach np. ich osobistych pasji i zainteresowań, ograniczone byłyby również wyjazdy na wycieczki i wyjazdy szkolne oraz zakupy pomocy edukacyjnych.

Do pozytywnych skutków wprowadzenia Programu należy zaliczyć fakt, iż dla ok. 85% ankietowanych uzyskane świadczenia w sposób znaczny zasilały budżety gospodarstw domowych. Nie sprawdziły się obawy krytyków Programu o dezaktywacyjny wpływ jego wpływie na rynek pracy. Wyniki badań pokazały, iż tylko 4% badanych myśli o rezygnacji z pracy zawodowej. Mimo, iż Program „Rodzina 500 Plus” działa dopiero rok czasu, to 41% badanych stwierdziło, że wpływa on pozytywnie na decyzję o posiadaniu kolejnego dziecka.

Konkludując, Program „Rodzina 500 Plus” to znacząca pomoc finansowa ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci. Zadaniem Programu jest przede wszystkim zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego poprzez realne wsparcie w wychowaniu dzieci. W konsekwencji ma to być zachętą do posiadania potomstwa.

### Przypisy

- <sup>1</sup> A. Bogus, *Sfera świadczeń społecznych* [w:] *Elementarne zagadnienia ekonomii*, R. Milewski (red.), PWN, Warszawa 1997, s. 299-308.
- <sup>2</sup> M. Blaug, *Teoria ekonomii. Ujęcie retrospektywne*, Warszawa 1994, s. 495.
- <sup>3</sup> D. Begg, St. Fischer, R. Dornbusch, *Makroekonomia*, Warszawa 2003, s. 51.

- <sup>4</sup> A. Nowak (i in.), *Mikroekonomia*, Warszawa 1998, s. 18.
- <sup>5</sup> Zob. szerzej: R. E. Hall, J. B. Taylor, *Makroekonomia. Teoria, funkcjonowanie i polityka*, Warszawa 1999, s. 276-290.
- <sup>6</sup> <https://www.mpips.gov.pl>.
- <sup>7</sup> [www.premier.gov.pl](http://www.premier.gov.pl).
- <sup>8</sup> [www.prostaekonomia.pl](http://www.prostaekonomia.pl).
- <sup>9</sup> <https://www.mpips.gov.pl>.

## SOCIAL EFFECTS OF MAKING GOOD USE OF THE WELFARE „PROGRAM FAMILY 500 PLUS” IN THE OPINION OF THE PŁOCK SUBREGION RESIDENTS

### Summary

Program „Family 500 Plus” was launched in Poland on April 1st, 2016 and is to help families in children’s upbringing by means of providing a monthly benefit of 500.00 PLN for the second and each next child in the family. In this article the author presents his own research results with regard to collecting opinions about using this new social benefit by eligible families. The research was conducted among families of the Płock subregion.

## RECENZJA

**Piotr Gryszpanowicz, *Płockie mosty na Wiśle*, wyd. Towarzystwo Naukowe Płockie, Płock 2017, ss. 431**

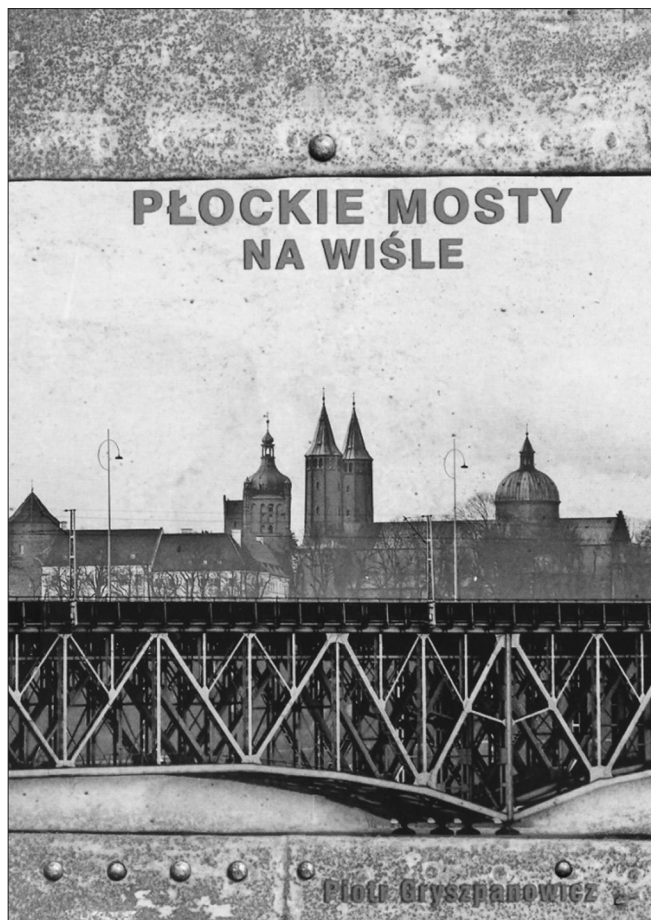
Piotr Gryszpanowicz ujawnił się jako bardzo aktywny autor na płockim rynku wydawniczym, gdyż w odstępie roku opracował kolejny – po *Leksykonie nazw płockich ulic* – album. Tym razem zainteresował się historią i współczesnością płockich mostów przez Wisłę. Jak wyjaśnił we wstępie, publikacja jest efektem wielu lat pracy, poszukiwań i gromadzenia materiałów z różnych źródeł. Orientację w temacie i dostęp do istotnych dla tej problematyki dokumentów ułatwiło mu pełnienie funkcji dyrektora Miejskiego Zarządu Dróg w Płocku, bowiem część materiałów zgromadzona była w archiwum Zarządu.

Praca została oparta o liczne dokumenty, głównie z Archiwum Państwowego w Płocku, ale także z archiwów warszawskich (Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych, Archiwum Państwowe), Archiwum Narodowego w Krakowie, Towarzystwa Naukowego Płockiego. Do tego należy dodać liczne opracowania naukowe, artykuły naukowe i prasowe, a także akty prawne i strony internetowe.

W rezultacie tak rozległej kwerendy powstało dzieło bardzo obszerne i wyczerpujące w treści. Tekst zawiera przypisy, co nadaje mu charakteru naukowego. Album wydany został w dużym formacie A4, na grubym papierze, z setkami zdjęć i w objętości ponad 400 stron, przez co nabrał cech dzieła niemal monumentalnego. Składa się z pięciu rozdziałów: I – *Pierwsze mosty na Wiśle w obecnych granicach Płocka*, II – *Most drogowo-kolejowy*, III – *Most wiszący – zbudowany dla Rurociągu Naftowego PRZYJAŻŃ*, IV – *Most podwieszony (wantowy)*, V – *Trzeci most dla Płocka*.

Do każdego rozdziału dołączona jest obszerna galeria fotograficzna, ilustrująca omówiony most. Oprócz tego Autor dołączył biogramy projektantów i budowniczych płockich mostów, często uzupełniając je ich fotografiami. Poza tym jest indeks osób i firm, budujących płockie mosty oraz bibliografia. Publikacja ma bardzo przejrzysty, logiczny układ, ułatwiający korzystanie z niej. Całość sprawia bardzo pozytywne wrażenie solidnego albumu, tak merytorycznie, jak i edytorsko.

W rozdziale I Autor przedstawił pierwsze stałe mosty przez Wisłę w Płocku. Pierwszym z nich był drewniany most łyżwowy, zbudowany w 1838 r. Służył płoczanom do 1888 r., kiedy spławiono go do Włocławka, a stamtąd przetransportowano most do Płocka. Most funkcjonował do wybuchu I wojny



światowej, kiedy na początku sierpnia 1914 r. został przez wojska rosyjskie wysadzony w powietrze. Wprawdzie wkrótce Rosjanie zbudowali prowizoryczny most dla wycofującej się z Prus przegranej armii gen. Paula von Rennenkampfa, ale i ten został zniszczony.

Niemcy, którzy zajęli Płock w lutym 1915 r. również początkowo zbudowali most prowizoryczny, ale już w październiku 1915 r. przystąpili do budowy stałego mostu stalowo-drewnianego. W maju 1916 r. most był gotowy. W latach II Rzeczypospolitej most podlegał ciągłym remontom z uwagi na naturalne zużycie, zwłaszcza elementów drewnianych. Pogarszający się stan techniczny mostu oraz budowa linii kolejowej Kutno–Płock–Sierpc wymusiły na Ministerstwie Robót Publicznych opracowanie koncepcji nowej przeprawy przez Wisłę. Prace studyjne rozpoczęły się w 1930 r., a budowa – jesienią 1936 r. P. Gryszpanowicz szczegółowo przedstawił kolejne etapy powstawania projektu, wyłonienia wykonawców i wreszcie budowy mostu, operując dokładnymi danymi technicznymi. Ostatecznie most



został uroczystie otwarty w grudniu 1938 r. Pośpiech przy jego budowie doprowadził jednak do osunięcia się kamiennej skarpy przy przyczółku po płockiej stronie. W rezultacie do łask wrócił – na czas remontu – stary most z 1916 r., który był już przeznaczony do rozbiórki.

Agresja niemiecka na Polskę 1 września 1939 r. spowodowała wysadzenie obu płockich mostów 8 września 1939 r. na rozkaz gen. Władysława Andersa. Niemcy szybko odbudowali mosty, ale 20 stycznia 1945 r. wysadzili je w powietrze. Most drewniany został zniszczony całkowicie, natomiast most stalowy został odbudowany w czerwcu 1950 r. Także w tym przypadku Autor drobniawo przedstawił proces odbudowy, operując danymi technicznymi, typu ilość metrów sześciennych wykopanej ziemi, ilość zużytej stali, koszty robocizny i materiałów, itp.

Dalej P. Gryszpanowicz przedstawił remonty i przebudowy mostu, dokonywane do 2016 r. Pierwszy większy remont miał miejsce w 1977 r. Ponieważ most został całkowicie zamknięty, saperzy zbudowali tymczasowy most pontonowy. W czasie zimowej powodzi w 1982 r. pod przejeżdżającym pociągiem zawalił się podmyty przyczółek na radziwskim brzegu, co doprowadziło do wykolejenia pociągu. Na ponad miesiąc most został zamknięty. Kolejny remont mocno zniszczonego mostu miał miejsce w 1994 r. Na czas remontu przygotowany został most tymczasowy. Wskutek błędów technologicznych położona nawierzchnia szybko uległa degradacji i konieczny był kolejny remont. Realizowany był w 1998 r., więc wojsko znowu wykonało most pontonowy. Kolejny remont miał miejsce w 2005 r. Aktualnie planowany jest następny remont, ale brak funduszy spowodował odłożenie go w czasie.

W rozdziale III Autor przedstawił proces budowy, oddanego do użytku w listopadzie 1963 r., wiszącego mostu na potrzeby rurociągu naftowego do Petrochemii. Most służył nieco ponad 20 lat. W latach 1983-85 po dnie Wisły ułożono rurociągi, więc most przestał być potrzebny i rozebrano go w 1987 r.

Tymczasem pogarszający się stan techniczny mostu drogowo-kolejowego oraz wzrost natężenia ruchu kołowego spowodowały podjęcie decyzji o budowie nowego mostu przez Wisłę. Takie plany istniały od dawna, jednak z powodu braku pieniędzy, ciągle je odkładano. P. Gryszpanowicz drobniawo opisał wszystkie etapy powstawania mostu: od rozpisania konkursu, przez wyłonienie zwycięzcy i realizację projektu. Ostatecznie most oddano do użytku w grudniu 2005 r., choć do wykonania zostały jeszcze drogi dojazdowe. Dla ruchu kołowego uroczystie otwarto go w październiku 2007 r.

W rozdziale piątym P. Gryszpanowicz przedstawił koncepcję budowy trzeciego mostu przez Wisłę, będącego elementem północno-zachodniej obwodnicy Płocka. Z różnych przyczyn pozostało to w sferze planów, więc nie czekając na decyzje władz krajowych miasto Płock przystąpiło samodzielnie do realizacji obwodnicy. Trzeci most dla Płocka na razie nie wyszedł więc poza fazę odległych planów.

Jak już wspomniano, ważnym uzupełnieniem tekstu są biogramy – łącznie 50 – projektantów i budowniczych płockich mostów. Jest to ciekawy materiał, dzięki któremu możemy prześledzić drogę zawodową i dokonania ludzi, którzy mieli swój udział w powstaniu płockich mostów.

Ponieważ Autor posiada wykształcenie techniczne, w pracy zawarł cały szereg szczegółów technicznych, dotyczących poszczególnych mostów, tak w trakcie budowy, jak i remontów. Osoba z wykształceniem humanistycznym nie byłaby w stanie napisać podobnego dzieła. Powstały album budzi ogromny szacunek dla wykonanej pracy tak na etapie kwerendy, jak i opracowania wyszukanych materiałów.

Mimo, że w omawianej publikacji trudno dostrzec jakieś błędy, czy uchybienia, to pewne elementy wydają się dyskusyjne. Album zawiera 540 przypisów i wydaje się, że tę ilość można było zmniejszyć, choć nie ma to realnego znaczenia. Autor przyjął założenie: jeden przypis – jedno źródło, co nie zawsze było potrzebne i część przypisów można było skumulować.

Wielkim walorem publikacji jest ogromna ilość fotografii, pozyskanych z różnych źródeł, tak krajowych, jak i zagranicznych oraz zbiorów prywatnych. Znajdujemy tam cały szereg unikatowych zdjęć archiwalnych, publikowanych często po raz pierwszy, np. żołnierzy rosyjskich, czekających na przejście mostu w listopadzie 1914 r., fotografie z lat 30. z budowy mostu im. Legionów Józefa Piłsudskiego, czy żołnierzy niemieckich z lat okupacji hitlerowskiej na tle mostów. Jednocześnie odnosi się wrażenie, że ilość zdjęć można było nieco zmniejszyć. Część się powtarza, z części można było zrezygnować, bo nie wnoszą wiele nowego, np. zniszczenia mostów w 1939 r., uroczystości otwarcia mostu po odbudowie w 1950 r., różne widoki mostów, itp. Można zrozumieć dylematy Autora, który wyszukał ogromną ilość zdjęć i chciał pokazać jak najwięcej z nich, jednak należało dokonać ostrzejszej selekcji. Inny mankament polega na tym, że znaczna część z nich nie jest podpisana i czytelnik musi się domyślać, co dokładnie przedstawiają.

Poza tym nieco brakuje przywołania pewnych wydarzeń, związanych z mostami. Dla czytelnika nie

mającego wykształcenia technicznego i nie emocjonującego się ilością zużytego betonu, stali, usuniętej ziemi, czy innymi parametrami technicznymi, znacznie ciekawsze są fragmenty dotyczące problemów z budową, wypadków, czy historia niespodziewanej śmierci inż. Bernarda Morawskiego, czego pamiątką jest zachowany do dziś żelazny krzyż przy ul. Żyznej. Autorowi udało się nawet dotrzeć do rodziny inż. B. Morawskiego, od której otrzymał unikatowe zdjęcie z 1937 r. Dlatego można było choć wspomnieć o roli mostu w czasie ataku bolszewickiego na miasto w sierpniu 1920 r. Most był wtedy jedyną drogą ucieczki za Wisłę i potem przedzierania się posiłków wojskowych z Radziwia. W marcu 1924 r. i lipcu 1934 r. most był zagrożony przez falę powodziową i płocczanie walczyli o jego utrzymanie. Także nieco więcej miejsca można było poświęcić powodzi w styczniu-lutym 1982 r., kiedy realnie zagrożony był most rurociągu „Przyjaźń”. Stąd zapewne dosyć szybka decyzja o poprowadzeniu rurociągu po dnie Wisły. Są to oczywiście bardziej propozycje pewnego poszerzenia tematu, niż krytyka, bo Autor miał swoją koncepcję, którą konsekwentnie realizował.

Z innych uwag – w bibliografii jest niepotrzebne wyliczenie wykorzystanych dokumentów z Archiwum Państwowego w Płocku. Takich wyliczeń się nie stosuje, gdyż dokumenty są opisane w przypisach. Zamiast tego wystarczyłoby podanie nazw zespołów

archiwalnych i ich sygnatur. Poza tym we wstępie Autor podał, że korzystał z archiwum Miejskiego Zarządu Dróg w Płocku, co nie jest uwzględnione w bibliografii. W tejże bibliografii akty prawne, jako dokumenty drukowane powinny być umieszczone po archiwach, a nie na końcu zestawienia – po artykułach.

Oczywiście powyższe uwagi krytyczne dotyczą drobiazgowo bez większego znaczenia dla oceny wartości albumu. W wyniku benedyktyńskiej pracy Piotra Gryszpanowicza powstało dzieło, które na stałe będzie najważniejszym źródłem wiedzy o płockich mostach. Jest ono cenne nie tylko dla płocczan, w naturalny sposób zainteresowanych historią miasta, ale także dla wszystkich, którzy interesują się problematyką budownictwa drogowego i mostowego. Ta grupa znajdzie tu cały szereg szczegółów technicznych, które są niewątpliwym atutem omawianej publikacji. Piotr Gryszpanowicz z racji wykształcenia, doświadczenia zawodowego i pasji badacza, był bodaj jedyną osobą, która mogła wykonać tę ogromną pracę i w taki sposób opracować historię płockich mostów. Należy więc podziękować mu za podjęcie tego trudu, który przyniósł tak znakomity rezultat. I podobnie jak w przypadku *Leksykonu* nazw płockich ulic, również omawiana publikacja może stać się wzorcem dla opracowania historii mostów w innych miastach Polski.

*Grzegorz Gołębiowski*

## KRONIKA

**30 września 2017 r. w Hali Widowiskowej Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego. Poniżej publikujemy wystąpienie J.M. Rektora prof. dr hab. inż. Zbigniewa Kruszewskiego.**

**Dostojni Goście!  
Wysoki Senacie!  
Koleżanki i Koledzy nauczyciele akademicy!  
Drodzy Studenci i Słuchacze!**

Inaugurujemy dziś kolejny rok akademicki w naszej uczelni. Rok szczególny, bowiem w trakcie jego trwania, dokładnie 13 listopada, minie 25 lat od dnia w którym ówczesny minister edukacji narodowej – prof. Zdobystaw Flisowski podpisał decyzję zezwalającą na utworzenie Prywatnej Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Płocku, która od 1995 roku nosi dzisiejszą nazwę – Szkoła Wyższa imienia Pawła Włodkowica. Studia podjęto wówczas 104 studentów. Uczelnia nasza w ciągu tych 25 lat swojej działalności wydała ponad 40 tysięcy dyplomów licencjackich, inżynierskich i magisterskich.

W roku akademickim, który właśnie dobiegł końca realizowaliśmy różne zadania wynikające ze zmian wprowadzonych kolejnymi nowelizacjami prawa o szkolnictwie wyższym.

Rozpoczynający się dzisiaj rok zapowiada się równie interesujący i pracowity jak poprzedni. Jesteśmy jednak świadomi ogromu obowiązków i wyzwań, które stoją przed nami.

Początek tego nowego roku akademickiego okazał się dla nas pomyślny. Mimo niekorzystnych tendencji demograficznych oraz rosnącej konkurencji na mazowieckim rynku edukacyjnym zdobyliśmy zaufanie bardzo wielu osób, które postanowiły skorzystać z naszej oferty edukacyjnej. Postaramy się tego zaufania nie zawieść.

### **Szanowni Zebrani!**

W zmieniającej się rzeczywistości musimy dostrzegać zmiany zachodzące w stosunkach społeczno-kulturowych, które są źródłem postaw społecznych oraz współdziałania między ludźmi. Są to działania społeczne utrwalające wartości humanistyczne, jak też działania w kierunku tworzenia nowych wartości w aktualnie powstających strukturach społecznych, politycznych, gospodarczych, w tym także naukowych.

W warunkach polskich, przemiany kulturowo-cywilizacyjne wzmacniane są przez rzeczywistość integracji z Unią Europejską, do której sens przynależności jest – w niektórych środowiskach – tak

często ostatnio podważany. Ale my Polacy jesteśmy Europejczykami, więc odwołujemy się przede wszystkim do tego, co stanowi szczególnie wartość europejskiej kultury, zaszczerpionej nam od wieków kultury chrześcijaństwa rzymskiego – kultury twórczej integracji. Kultura europejska, jest wynikiem wielkich integracji, jedynych w dziejach świata na taką skalę w czasie i przestrzeni. Nie możemy nie dostrzegać niepokojących procesów osłabienia europejskiej gotowości integracyjnej, coraz silniejszych dążeń izolacjonistycznych, fałszywych interpretacji europeizmu, jako kultury przeciwstawiającej się innym kulturom. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w tej hali, 25 kwietnia 2003 roku, ówczesny prezydent Rzeczypospolitej – Aleksander Kwaśniewski, podczas spotkania z mieszkańcami Płocka, zainaugurował ogólnopolską kampanię przed referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej pod hasłem „Tak dla Polski”. Prezydentowi na tej scenie towarzyszyli wówczas: Tadeusz Mazowiecki, Józef Oleksy i Róża Thun. W spotkaniu uczestniczyło blisko 5 tysięcy osób.

### **Szanowni Państwo!**

Współcześnie w Polsce na wiele sposobów odmienia się słowo wolność. Człowiek jest osobą wolną. Wolność nie jest jednak samowolą. Wolność to świadome i dobrowolne branie odpowiedzialności za swoje czyny i postępowanie zgodne z przyjętymi, uznanymi wartościami. Każdy człowiek powinien dbać o swoją wolność i kształtować ją przez całe życie. Tylko człowiek w pełni wolny ma prawo do przekonań, do osobistego rozwoju, szacunku, godności, wyboru drogi życia. Miarą wolności nie jest stopień, w jakim jednostka wpływa na losy zbiorowości, lecz to, czy wpływ zbiorowości na jej losy został zredukowany do minimum. Istotą wolności nie jest element decydowania i wyboru, ale jak największe uniezależnienie się od wszelkich form nacisku i zależności. Dotyczy to pojedynczego człowieka, grupy społecznej czy też całego narodu.

### **Szanowni Zebrani!**

Polska jest i powinna być krajem wolnym. Jednak po tych dwudziestu ośmiu latach transformacji ustrojowej potrzebuje nowych aktywności, impulsów do wzrostu cywilizacyjnego, do wejścia głębiej



w kulturę europejską. Potrzebuje współpracy, budowania wzajemnego zaufania, przebudowania mentalności społecznej, otwarcia na innych. Muszą być rozwijane tak zwane kompetencje miękkie, takie jak: ufność, empatia, odpowiedzialność, determinacja, konsekwencja w działaniu, umiejętności zawierania kompromisów, praca w zespole, dotrzymywanie słowa, zarządzanie czasem, odporność na stres itp. Musimy nauczyć się budowania wspólnoty oraz wzajemnych relacji wynikających z szacunku i tolerancji. Naturalnym miejscem powstawania tych relacji powinny być przestrzenie, w których ludzie się spotykają, tj. instytucje użyteczności publicznej, szkoły, placówki zdrowia, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia. Niewątpliwie w obszary te wpisuje się także Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku.

Nasza Uczelnia daje studentom nie tylko wykształcenie formalne, ale poprzez różnego rodzaju zajęcia umożliwiamy im również nabycie kompetencji miękkich. Nabycie tych kompetencji nie tylko pomaga dobrać właściwą ścieżkę kariery. Pokazuje też, w czym jesteśmy jako ludzie dobrzy, a nad czym musimy jeszcze popracować.

Najważniejsze, aby być świadomym, że warto w siebie inwestować. Przejście do gospodarki rynkowej i wzrost rangi wykształcenia w budowaniu pozycji społecznej, zaowocowało zainteresowaniem edukacją, jakiego w Polsce nie było. Dotyczy to zwłaszcza szkolnictwa wyższego.

Sytuacja na rynku pracy powoduje, iż rozwój człowieka powinien postępować przez cały okres jego aktywności zawodowej. Człowiek pracujący XXI wieku musi być elastyczny. Kariera jego przebiega nie według modelu uczenie się, a następnie stała praca, ale według modelu uczenie się, praca, uczenie się, praca, uczenie się. Stąd obserwujemy duże zainteresowanie naszymi studiami podyplomowymi. Z tego wrodzonego pożądanego wiedzy wyrasta także idea naszej uczelni. Poszukując wiedzy, poszukujemy prawdy – prawdy o człowieku, o świecie i o nas samych. Czynimy to zgodnie z dewizą naszego patrona Pawła Włodkowica – „Per scientiam ad bonum” (Przez wiedzę do dobra).

Nasi absolwenci prowadzą własne firmy oraz pracują w małych i dużych przedsiębiorstwach, a także w instytucjach użyteczności publicznej, osiągając zawodowe sukcesy. Z relacji przedstawicieli biznesu i samorządu wiemy, że zdecydowaną większość osób, które posługują się dyplomem naszej Uczelni, stanowią praktycy. To znaczy, że cechuje ich duża wiedza nie tylko teoretyczna, ale również wiedza praktyczna. To zasługa naszej kadry oraz partnerów, którzy umożliwiają naszym studentom

wszechstronny rozwój między innymi poprzez udział w różnego rodzaju stażach lub różnorodnych zajęciach praktycznych.

Kształcimy studentów w trzech ośrodkach: w Płocku, w Iławie i w Wyszakowie na siedmiu kierunkach studiów. Dążymy do poszerzania oferty edukacyjnej poprzez uruchamianie nowych, atrakcyjnych, poszukiwanych na rynku pracy specjalności. Poszerzamy także ofertę kształcenia na studiach podyplomowych, odpowiadając na zapotrzebowanie społeczne w tym zakresie.

### **Drodzy Studenci pierwszego roku studiów!**

Zwracam się do Państwa ze szczególną atencją, ponieważ równo 50 lat temu byłem na Państwa miejscu i rozpoczynałem swoje studia.

Za chwilę przekonacie się, że Uczelnia to odrębny świat; daleki od poznanego na wcześniejszych etapach edukacji. Wielu absolwentów wspomina, że podczas studiów stawali się innymi ludźmi, ucząc się twórczego myślenia i kreatywnego rozwiązywania problemów, czego życzę także Wam studentom pierwszego roku.

Najważniejszy moment każdej inauguracji roku akademickiego to akt ślubowania i pasowanie berłem rektorskim na studenta. Cały ten ceremoniał jest częścią akademickiej tradycji. Uczelnie z długą tradycją szczytują się nią i zachęcają kolejne pokolenia do jej przestrzegania. Nam ta tradycja również nie jest obca.

Rozpoczynacie studia na jednej z najstarszych i najlepszych uczelni niepublicznych w Polsce, uczelni o dwudziestopięcioletniej historii. Teraz wszystko zależy od Państwa determinacji i zaangażowania. Jestem przekonany, że sprostacie wyzwaniom i osiągniecie sukces. Wykształcenie i kompetencje społeczne, które Państwo zdobędą w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica pozwolą swobodnie poruszać się na rynku pracy, w życiu codziennym, ale także w życiu osobistym.

To co oferujemy, to szansa. Jesteście dla nas partnerami, a nie klientami czy konsumentami. Od Państwa jednak zależy, w jakim stopniu z tej szansy skorzystacie. Kształcenie się, to klucz do pomysłnego życia w przyszłości. To także klucz do wspaniałej intelektualnej przygody, poszerzania horyzontów, poznawania świata, bycia ludźmi wolnymi, właścicielami własnej osobowości. Nauka wcale nie musi być nudna! Życzę Państwu, żebyście przeżyli ten wyjątkowy okres jak najlepiej. Zachęcam do kreatywnego i rozsądnego dysponowania czasem wolnym, przy wykorzystaniu wszystkich możliwości jakie daje nasza uczelnia i nasze miasto.

I jeszcze jedno! Studia to wspaniały czas, ale jak

w życiu, zdarzają się także trudne momenty, w których czekamy na pomoc, poradę. Bądźmy dla siebie życzliwi, nie zostawiamy nikogo samego z trudnymi problemami. Otwarcie na drugiego człowieka jest bowiem miarą człowieczeństwa.

### **Szanowni Zebrani!**

Osiągnięcie powodzenia w realizacji statutowych zadań naszej Uczelni byłoby bardzo trudne bez pracy członków organów kolegialnych Uczelni – senatu i rad wydziałów, a także wszystkich nauczycieli akademickich. To Państwa wspólny trud prowadzi naszą Alma Mater. Na podkreślenie zasługuje także właściwe zaangażowanie pracowników administracyjno-technicznych. Państwa kompetencje i ofiarność są nie do przecenienia. W realizacji zadań statutowych mają swój udział również nasi studenci skupieni w Parlamencie Studentów oraz ich

samorządowi przedstawiciele w organach kolegialnych. Wszystkim Państwu za pracę na rzecz uczelni bardzo, bardzo dziękuję!

Dostojni Goście!  
Koleżanki i Koledzy!  
Drodzy Studenci i Słuchacze!  
Szanowni Zebrani!

Kończąc, życzę całej społeczności Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica, aby nadchodzący rok akademicki był równie pomyślny jak poprzedni i przyniósł jeszcze więcej sukcesów zarówno zawodowych, jak i osobistych – nam wszystkim jako zbiorowości i każdemu z osobna.

Życzę wszystkim Państwu wszelkiego dobra i dużo radości.

Dziękuję za uwagę!

\* \* \*

# REYMONTOWSKI KSZTAŁT PATRIOTYZMU. XXI OGÓLNOPOLSKI ZLOT SZKÓŁ REYMONTOWSKICH – ZAWIDZ KOŚCIELNY

W dniach 22-24 września 2017 r. w Zawidzu Kościelnym, niewielkiej miejscowości położonej około półtorej godziny drogi od Warszawy, odbył się XXI Ogólnopolski Zlot Szkół Reymontowskich oraz XIII Ogólnopolski Konkurs Recytatorski „Mówimy Reymontem”. Wydarzenie było okazją do spotkania przedstawicieli z ponad dwudziestu polskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, które noszą imię Noblisty. Udział wzięli w nim również reprezentanci władz samorządowych oraz delegacja laureatów XLVII Konkursu Recytatorskiego im. Marii i Czesława Sadowskich z Kanady, organizowanego przez zaprzyjaźnioną Fundację im. W. Reymonta z Hamilton. Warto wspomnieć, że taka forma współpracy polsko-kanadyjskiej to zasługa działań podejmowanych przez obecnego Prezesa Fundacji – pana Kazimierza Chrapkę.

Gospodarzem tegorocznego Zlotu Szkół Reymontowskich był Zespół Szkół Samorządowych w Zawidzu Kościelnym. Wydarzenie odbyło się pod patronatem Ambasadora Kanady w Polsce, Marszałka Województwa Mazowieckiego, Starostwa Powiatu Sierpeckiego, Wójta Gminy Zawidz oraz Mazowieckiego Kuratora Oświaty. Wzięło w nim udział około stu nauczycieli, uczniów i osób, dla których przesłanie, jakie pozostawił polski Noblista jest ciągle żywe. Szczególnym gościem spotkania była Emilia Krakowska, aktorka filmowa, estradowa i teatralna, znana m.in. jako odtwórczyni roli Jagny w ekranizacji powieści Władysława Stanisława Reymonta „Chłopi”. Ostatni weekend września w tej niewielkiej mazowieckiej miejscowości, na pozór niczym nie różniącej od innych polskich wiosek, był niezwykle ciekawym czasem odczytywania Reymonta na nowo. Okazuje się, że po ponad dziewięćdziesięciu latach od jego śmierci, *wieś spokojna, wieś wesółą* nadal może służyć jako zwierciadło, w którym odbijają się prawa rządzące życiem społecznym oraz jednostkowym każdego z nas. Dzięki bogatemu programowi kulturalnemu, podczas Zlotu można było przenieść się w realia XIX wieku i zobaczyć, że problemy wtedy poruszane są problemami ponadczasowymi, niezależnymi od epoki historycznej, w której przyszło nam żyć. Tęsknota za niezwykle barwnym folklorem i umiłowaniem wolności, poszanowaniem natury oraz przywiązaniem do własności, w tym zwłaszcza (w przypadku polskiej wsi)



Emilia Krakowska rozmawia z delegacją młodzieży z Kanady (fot. Barbara Orsicz)

do ziemi, to kwestie aktualne, które dzieją się również tu i teraz, w świecie globalnej wioski, w świecie daleko posuniętej laicyzacji oraz relatywizacji w różnych dziedzinach życia społecznego. O ponadczasowym przesłaniu, jakie zostawił nam Reymont, podczas Zlotu wielokrotnie wspominała Emilia Krakowska: *Reymont wielkim autorem był. Jego książką są Biblią naszego Człowieczeństwa. On jest wszędzie.*

Inauguracją tegorocznego spotkania Wielkiej Rodziny Reymontowskiej w Zawidzu Kościelnym było odstonięcie rzeźby – ławeczki Władysława Stanisława Reymonta przed budynkiem Zespołu Szkół Samorządowych, umiejscowionej w otoczeniu drewnianych figur przedstawiających postaci z „Chłopów”. Ławeczka stojąca niegdyś przy każdym domu, często również pod płotem, była miejscem rodzinnych i sąsiedzkich spotkań, wspólnych śpiewów i rozmów. Stanowiła nieodłączny element krajobrazu polskiej wsi. Umiejscowienie jej przed budynkiem szkoły, wśród drewnianych rzeźb przedstawiających Reymonta, Jagnę, Antka, Wójta czy Jagustynkę, ma niejako na celu przywrócenie jej dawnej świetności. Będzie ona miejscem, przy którym gromadziła się będzie społeczność szkolna, nie tylko podczas uroczystości patronalnych, ale uczniowie oraz mieszkańcy Zawidza będą mogli przychodzić tam również w swoim czasie wolnym. Tak jak niegdyś, tak również teraz, będzie to element integrujący. Przekroczenia wstęgi, jako symbolicznego oddania ławeczki do użytku, dokonali zaproszeni goście oraz organizatorzy Zlotu. W tym miejscu warto również dodać,





Przemówienie Emilii Krakowskiej podczas otwarcia XXI Ogólnopolskiego Zlotu Szkół Reymontowskich oraz XIII Konkursu Recytatorskiego w Zawidzu Kościelnym (fot. Agnieszka Jurczak)

że rzeźba powstała podczas warsztatów rzeźbiarsko-malarskich Plenerowej Letniej Szkoły Sztuki Ludowej w Zawidzu Kościelnym.

W czasie otwarcia Zlotu, zgodnie z naszą polską tradycją, młodzież z Zespołu Tańca Ludowego „Zawidzanie”, zatańczyła poloneza – polski taniec narodowy. Podczas spotkania, goście mieli okazję obejrzeć również kilka innych polskich tańców w wykonaniu wspomnianego Zespołu. Główną część uroczystości otworzyły także krótkie przemówienia zaproszonych gości. Szczególnych emocji dostarczyły wystąpienia Emilii Krakowskiej, Danuty Łaskiej – Prezesa Zarządu Fundacji W. S. Reymonta z Lipiec Reymontowskich, Marzanny Biernat – dyrektora Szkoły Polonijnej im. Jana Pawła II z Hamilton Ontario w Kanadzie, a także – a może przede

wszystkim – wypowiedzi Laureatów XLVII Konkursu Recytatorskiego im. Marii i Czesława Sadowskich: Jessicy Małek z Hamilton, Natalii Folaron oraz Oskara Ossowskiego z Toronto. Niezwykłe zdolności krasomówcze w połączeniu ze skromnością tych młodych ludzi są godne najwyższego podziwu. Głębia przesłania płynąca ze sposobu bardzo świadomej recytacji, modulacji głosu, gestykulacji, przejmującego śpiewu oraz ogólnego wyrazu artystycznego ich wystąpień, chyba wszystkich zebranych wówczas na sali skłoniła do refleksji nad naszą polskością. Występy młodzieży, a także sam Konkurs Recytatorski oraz organizacja Zlotów Szkół Reymontowskich są przykładem szczególnej formy patriotyzmu. Świadectwo dzieci Polonijnych jest oczywiście wizytówką ich domów rodzinnych, ale stanowi także bardzo dobry przykład realizacji postulatów globalności, a w tym kultywowania rodzimych wartości w świecie globalnym, nastawionym na konsumpcyjny styl życia. Uczy też szczególnej miłości do ojczyzny, bo przytaczając słowa śpiewanego przez Jessicę utworu: *choć (..) wyruszyłeś w świat daleki, (..) lecz na zawsze pozostanie dom rodzinny pierwszą myślą kiedy zrywasz się ze snu: Twój dom, rodzinny polski dom, pośród pól (...)*.

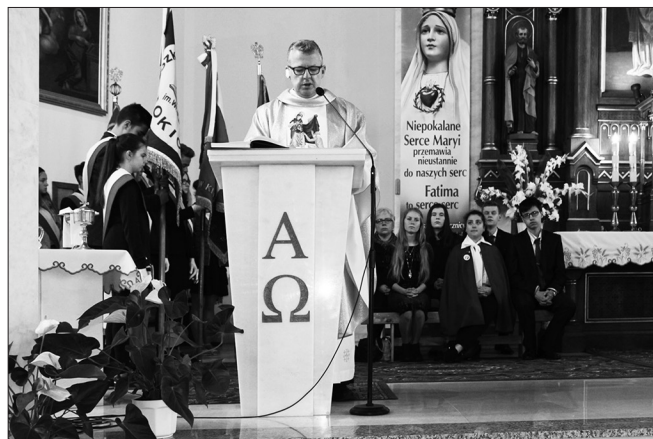
Zarówno butaforia, jak i bogata scenografia spotkania, stroje ludowe, w których występowała młodzież, obecność pocztów sztandarowych poszczególnych szkół biorących udział w Zlocie oraz oprawa artystyczna autorstwa Młodzieżowej Orkiestry Dętej, pozwoliły na nowo poczuć „ducha Reymonta”. Kulminacyjnym punktem spotkania był



Występ Zespołu Tańca Ludowego „Zawidzanie” (źródło: [www.facebook.com/ekstrasierpc/photos](http://www.facebook.com/ekstrasierpc/photos))

organizowany po raz trzynasty w Polsce Konkurs Recytatorski „Mówimy Reymontem”. Warto zaznaczyć, że inicjatywa ta zrodziła się dzięki współpracy Fundacji im. W. Reymonta z Kanady oraz Fundacji im. W. S. Reymonta z Lipiec Reymontowskich. Udział w Konkursie wzięli uczniowie występujący w trzech grupach wiekowych w zależności od etapu edukacyjnego, na którym się obecnie znajdowali (szkoła podstawowa, gimnazjum oraz szkoła ponadgimnazjalna). Wybrane fragmenty utworów Reymonta (m.in. „Chłopów”, „Komediantki” oraz lirykę autora) recytowało dwadzieścioro jeden dzieci. Występowały one nie tylko przed jury konkursowym, ale także przed szeroką publicznością. Wybór zwycięzców Konkursu, ze względu na wysoki poziom artystyczny poszczególnych występów oraz bogaty warsztat recytatorski, był bardzo trudny. Fakt ten nie powinien dziwić, ponieważ jak zaznaczyła Emilia Krakowska: *już sam udział w Konkursie jest wyjątkowym wyróżnieniem i wydarzeniem, na którym spotykają się elity*. Jury wyłoniło następujących laureatów: Gaja Szatkowska (w kategorii szkoła podstawowa), Alicja Gaik (w kategorii gimnazjum) oraz Julia Sabata (w kategorii szkoła ponadgimnazjalna). Nagrodą główną w Konkursie jest wyjazd do Kanady oraz reprezentowanie młodzieży polskiej podczas przyszłorocznego XLVIII Konkursu Recytatorskiego im. Marii i Czesława Sadowskich. Wszyscy uczestnicy Konkursu otrzymali drobne upominki, a laureaci – dodatkowo – zaproszenia „za wielką wodę”. Ich opiekunem w czasie podróży będzie pani Barbara Orsicz, nauczyciel języka polskiego w Publicznej Szkole Podstawowej w Radomsku (szkoła ta została również wylosowana jako ta, która będzie organizatorem przyszłorocznego Złotu Szkół Reymontowskich). Drugie i trzecie miejsce w kategorii szkoła podstawowa zajęli: Krystian Gufrański i Justyna Wasilewska, w kategorii gimnazjum: Zuzanna Durmens i Natalia Zabłotowicz, a wśród uczniów szkoły ponadgimnazjalnych: Arleta Rowińska i Natalia Sokal.

Po zmaganiach konkursowych przyszedł czas na wydarzenia towarzyszące Złotowi – wizytę w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu oraz spotkanie integracyjne na „Ranczu Boguszewiec”. Przekraczając próg Skansenu, odnosiło się wrażenie, że właśnie wchodzi się do Lipiec Reymontowskich, tych Lipiec z pierwszej części powieści „Chłopi”. Odczucie to potęgowała przyroda – lekki jesienny wietrzyk i drobny deszcz, tak bardzo znamienne dla



Msza św. na zakończenie XXI Złotu Szkół Reymontowskich. Homilię głosi ks. Józef Łozecki, proboszcz Parafii pw. św. Marcina w Zawidzu Kościelnym (fot. Barbara Orsicz)

wczesnej polskiej jesieni. W Muzeum można było obejrzeć zabudowania charakterystyczne dla typowej wsi mazowieckiej z końca XIX i początku XX wieku. Wnętrza odwiedzanych budynków, zwłaszcza dworku szlacheckiego czy chatup chłopskich, dzięki bardzo bogatym wyposażeniom oraz hodowanym tam zwierzętom gospodarskim wydają się ciągle tętnić życiem. W Muzeum można było obejrzeć również ekspozycje stałe: kolekcję rzeźby ludowej, transport dworski oraz wnętrza dworskie. Spotkanie na „Ranczu Boguszewiec” młodzież uczestnicząca w Zjeździe zapewne zapamięta z krótkiej prezentacji szkół biorących udział w wydarzeniu oraz zabaw integracyjnych prowadzonych do późnych godzin wieczornych.

XXI Ogólnopolski Złot Szkół Reymontowskich zakończony został w niedzielę, 24 września uroczystą Mszą św. pod przewodnictwem księdza Józefa Łozeckiego, proboszcza Parafii pw. św. Marcina w Zawidzu Kościelnym. Msza odbyła się z udziałem pocztów sztandarowych wszystkich szkół biorących udział w Złocie, jej oprawę zapewniła młodzież z Kanady.

Podsumowując, można śmiało powiedzieć, że wszystko to, co pod koniec września odbywało się w Zawidzu, to nic innego jak odpowiedź na reymontowski postulat z *Komediantki*: *Mnie się zdaje, że powinno się zawsze stać w szeregu jednym lub drugim i czegoś pragnąć, coś robić, pracować i kłaść całą duszę, i żyć z całą pasją...* – czego Państwu i sobie życzę, dziękując jednocześnie panu Kazimierzowi Chrapce, Prezesowi Fundacji im. W. Reymonta z Hamilton za umożliwienie mi udziału w tym wyjątkowym wydarzeniu.

*Agnieszka Jurczak*



### ADAM WOJTALEWICZ NIE ŻYJE

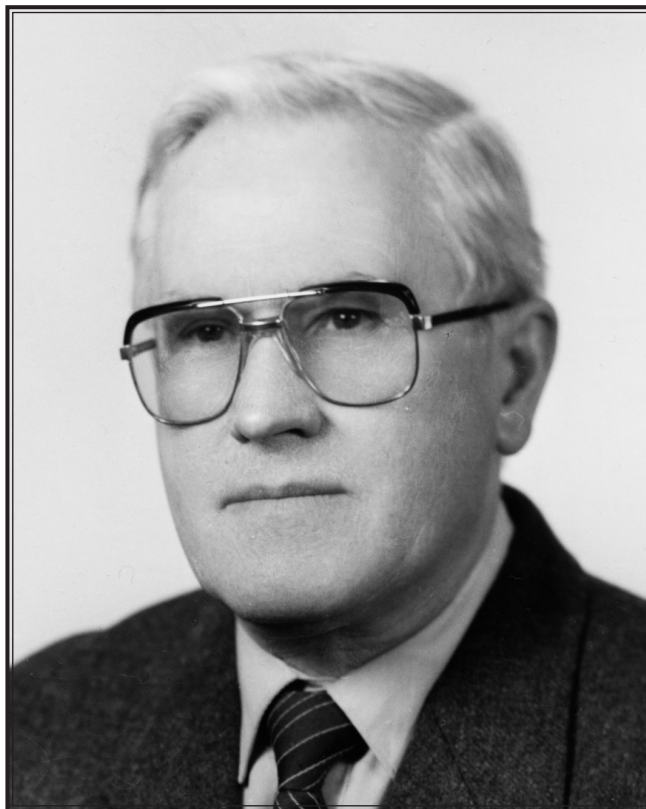
19 października 2017 roku na Cmentarzu przy al. Kobylińskiego w Płocku odbył się pogrzeb Adama Wojtalewicza, zasłużonego pedagoga, działacza Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Adam Wojtalewicz urodził się 24 grudnia 1930 roku w Płocku w rodzinie rzemieślniczej. Do szkoły chodził w Płocku. Był uczniem pilnym i pracowitym. Lubił sport i poezję. Często deklamował wiersze. Po zdaniu matury podjął studia na Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego. W 1958 roku uzyskał tytuł magistra geografii. Od listopada 1958 roku do sierpnia 1959 roku pracował jako nauczyciel geografii w Liceum Ogólnokształcącym w Milanowie (Lubelskie). We wrześniu 1959 roku powrócił do Płocka, gdzie objął stanowisko kierownika Szkoły Podstawowej nr 10 przy ulicy Gagarina (obecnie ulica Antolka Gradowskiego). Tam pracował do lipca 1970 roku. We wrześniu 1970 roku został powołany na stanowisko dyrektora Zespołu Szkół Zawodowych Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy przy ulicy Sienkiewicza (dawne Igiełki). We wrześniu 1975 roku został zastępcą dyrektora III Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Dąbrowskiej, na którym to stanowisku pracował do momentu przejścia na emeryturę we wrześniu 1989 roku.

Adam Wojtalewicz cenił sobie życie rodzinne. 25 grudnia 1958 roku zawarł w kościele farnym związek małżeński z Hanną Balcerak. W tym związku przeżył 59 lat. Dochował się jednego syna z którego był dumny. Był dobrym mężem, ojcem, bratem, kolegą.

Cenił swój zawód. Szanował wychowanków i ich rodziców. Zawsze wspierał i pobudzał do pracy uczniów, którzy wątpili w swoje możliwości. Interesował się losami absolwentów. Żył szkołą i jej problemami. Był zapalonym turystą i przewodnikiem. Przemierzył z młodzieżą całą Polskę, zaszczepiając w nich poczucie piękna i dumę ze swojego kraju.

Za pracę był wielokrotnie nagradzany odznaczeniami, a przez uczniów słownym podziękowaniem i uśmiechem. W życiu zawodowym został odznaczony m.in.: Brązowym i Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem „Za zasługi dla obronności



Adam Wojtalewicz (1930-2017)

kraju”, Odznaką „Za zasługi dla województwa płockiego”.

Od 1967 roku był członkiem Towarzystwa Naukowego Płockiego z czego szczególnie był dumny. Uczestniczył wraz z żoną w odczytach, sesjach i zjazdach naukowych Towarzystwa. Spotkania z innymi członkami dawało Mu wiele satysfakcji. Od 1994 roku był członkiem Komisji Rewizyjnej, a latach 1995 -2002 przewodniczącym Komisji Rewizyjnej TNP.

Radość spokojnego życia na emeryturze zakłóciły choroby, które znosił mężnie. Nie załamywał się. Był człowiekiem silnej woli. Nie zaniedbywał uczestniczenia w mszach świętych, a szczególnie zawsze pragnął uczestniczyć w procesji Bożego Ciała zarówno w Katedrze jak i swojej parafii Św. Stanisława Kostki.

W chorobie bardzo cierpiał, a szczególnie kiedy po dziewięcioletniej walce z nowotworem ponownie zaatakował Go szpiczak mnogi. Niestety tym razem walkę przegrał. Otoczony był zawsze troskliwą opieką najbliższych.

*Mariusz Wojtalewicz*



**BIBLIOGRAFIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO  
ZA OKRES 1 X – 31 XII 2016 R.**

**I. DZIAŁ OGÓLNY**

**Bibliografie**

**1a. Bibliografia** Mazowska Płockiego za okres 1X – 31 XII 2015 r. /oprac. Justyna Bziuk, Wiesława Mazurska, Iwona Typiak-Kowalska. //Notatki Płockie, -2016, nr 4/249, s. 53-71

**Czasopisma regionalne**

1. **Aktualności** Teatru Płockiego / red. kolegium. –2016, [R. 9], nr wrzesień-grudzień. – Płock: Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego, 2016. – Niereg.
2. **Auto** Kurier Płock i region: informator motoryzacyjno-reklamowy. – 2016, [R.17], nr 10(460) [462]-12(462) [464]. - Płock: [b.w.], 2016. – Mies.
3. **Bieżuńskie** Zeszyty Historyczne / [Przewod. kolegium red. Wiktor Mieszkowski]. – Nr 30(2016). – Bieżuń: Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu, Oddział Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, 2016. – Rocz. – ISSN 1231-0212
4. **Biuletyn** Informacyjny Powiatu Gostynińskiego / red. nac. Andrzej Adamski. – 2016, [R. 6], nr Wydanie Świąteczne Boże Narodzenie. – Gostynin: Powiat Gostyniński, 2016. – Niereg. – ISSN 2084-0896
5. **Biuletyn**. Kwartalnik Okręgowej Izby Lekarskiej w Płocku / red. nac. Joanna Sokółowska. – 2016, [R. 26], nr 3(129) – Płock: OIL, 2016. – Kwart. – ISSN 1509-0051
6. **Biuletyn** Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy / red. Anna Węglińska, Katarzyna Kozakowska. – 2016, nr 3(20, 4(21)). – Warszawa: Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy; Wojewódzki Urząd Pracy, 2016. – Kwart.
7. **Biuletyn** Muzealny: kwartalnik Muzeum Mazowieckiego w Płocku / red. nac. Leonard Sobieraj. – 2016, [R.11], nr 3/42. – Płock: Muzeum Mazowieckie, 2016. – Kwart. – ISSN 1734-6935
8. **Biuletyn** Obserwatorium Integracji Społecznej / Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej. – 2016, nr 2. – Warszawa: MCPS Wydział ds. Badań Społecznych, 2016. – Półroc. – ISBN 2083-8883
9. **Czas** Wisły: bezpłatny magazyn piłkarskiej Wisły. – 2016, nr 64-68. – Płock: Wisła Płock S.A., 2016. – Niereg.
10. **Echo** Gąbina: kwartalnik miasta i gminy Gąbin / red. zespół. – 2016, [R. 21], nr 2-4. – Gąbin: UMiG, 2016. – Kwart.
11. **eWyszogród.pl** Extra: Czerwińsk, Bodzanów, Bulkowo, Mała Wieś, Młodzieszyn, Radzanowo, Wyszogród, Zakroczym / red. nac. Paweł Kłobukowski. – 2016, [R. 3], nr 10-12. – Wyszogród: Boruta Motors P. Kłobukowski, 2016. – Mies.
12. **Extra** Sierpc: Sierpc, Gozdowo, Mochowo, Rościszewo, Szczutowo, Zawidz / red. nac. Anna Matuszewska. – 2016, [R.1], nr 1. – Sierpc: Słowem Malowane Anna Matuszewska, 2016. – Dwutyg. – ISSN 2544-0829
13. **Fundusze** Europejskie na Mazowszu: Biuletyn Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 / red. Jerzy Gontarz, Agata Rokita. – 2016, [R. 3], nr 4. – Warszawa: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych, 2016. – Kwart. – ISSN 2391-4629
14. **Gazeta** Łącka: Informator Urzędu i Rady Gminy w Łącku / red. zespół, przewod. Alicja Zbyszewska. –2016, [R. 22], nr 2(66). – Łąck: UG, 2016. – Niereg – ISSN 2299-0372
15. **Gazeta** Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica / red. nac. Kamila Bielińska. – 2016, [R. 23], nr 44. – Płock: SWPW, 2016. – Półroc. – ISSN 1425-2740
16. **Gazeta** Wyborcza / red. nac. Adam Michnik. – 2016, nr 230-305. – Warszawa: Agora SA, 2016. – Dz. – ISSN 0860-908X  
Zawiera dod. „Gazeta Wyborcza Płock”; red. nac. Arkadiusz Adamkowski.
17. **Gazetka** Akowska: pismo Związku Żołnierzy Armii Krajowej „Mazowsze” w Płocku / red. Zenon Kluczyński. – 2016, [R.16], nr 7(179)-8(180). – Płock: Związek Żołnierzy AK „Mazowsze”, 2016. – Niereg.
18. **Głos** Słupna: Biuletyn Gminy Słupno / red. zespół. – 2016, [R. 12], nr 13(48). – Słupno: UG, 2016. – Niereg.
19. **Gość** Niedzielny: tygodnik katolicki / red. nac. ks. Marek Gancarczyk. – 2016, R. 93, nr 40-52. – Katowice: Wydawnictwo Kurii Metropolitalnej w Katowicach, 2016. – Tyg. – ISSN 0137-7604  
Zawiera dod. „Gość Płocki”.
20. **Humanizacja** Pracy / Fundacja Humanizacja Pracy, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku; [red. nac. Danuta Walczak-Duraj]. – 2016, nr 4(268). – [S.l.]: FHP; Płock: SWPW, 2016. – Kwart. – ISSN 1643-7446
21. **Informacje** z Gostynina: czasopismo Inicjatywy dla Gostynina / [Inicjatywa dla Gostynina]. – 2016, [R. 3], nr 16. – Gostynin: Agnieszka Korajczyk-Szyperska, 2016. – Dwumies. – ISSN 2353-6497
22. **Informator** Gminy Mochowo: Biuletyn Samorządu Gminnego / red. zespół. – 2016, [R. 2], nr 3. – Mochowo: Urząd Gminy, 2016. – Rocz.
23. **Kontakt**: Biuletyn Informacyjny Burmistrza i Rady Miejskiej w Drobinie / Andrzej Samoraj. – 2016, [R. 22], nr 92(grudzień). – Drobin: UMiG, 2016. – Kwart. – ISSN 1730-8208
24. **Kronika** Mazowiecka: Pismo Samorządu Województwa Mazowieckiego / red. nac. Iwona Dybowska. – 2016, nr 10-12. – Warszawa: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, 2016. – Mies. – ISSN 1730-749X
25. **Kurier** Gminy Bulkowo / red. zespół. – 2016, [R. 4], nr 4(16). – Bulkowo: Urząd Gminy Bulkowo, 2016. – Kwart. – ISSN 2353-2165
26. **Kurier** Sierpecki / red. nac. Sylwia Krupińska. – 2016, [R. 8], nr 40-52. – Sierpc: P.H.U. Comp-Art 2016. – Tyg. – ISSN 2080-1556
27. **Lokalna** Gazeta Kutna i Regionu: plus Łęczycza, Gostynin / red. nac. Patryk Ślęzak. – 2016, [R. 8], nr 380-391. – Kutno: „IMEDIA”, 2016. – Tyg. – ISSN 2080-2269
28. **M 4**: Międzyosiedlowy Magazyn Mieszkańców Płocka: Śródmieście, Tysiąclecia, Skarpa, Międzytorze, Podolszyce / red. nac. Jan Bolesław Nycek. – 2016, [R. 5], nr 2(26). – Płock: Wydawnictwo Marow Jan B. Nycek, 2016. – Niereg.
29. **Mariawita**: pismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów / red. Kolegium. – 2016, [R. 58], nr 9/12. – Płock: Kościół Starokatolicki Mariawitów, 2016. – Mies. – ISSN 0209-3103
30. **Mazowiecka** Szwajcaria: Brudzeń Duży zaprasza: bezpłatne pismo społeczno-kulturalne Towarzystwa Przyjaciół Gminy Brudzeń im. Pawła Włodkowica / red. nac. Andrzej Dwojnych. – 2016, R. 15, [właśc. 14], nr 3(56-57)-4(58-59). – Brudzeń Duży: TPGB, 2016. – Kwart. – ISSN 1642-9214
31. **Mazowiecki** Rynek Pracy: Biuletyn Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie / red. nac. Wiesława Lipińska. – 2016, R. 13, nr 6. – Warszawa: Wojewódzki Urząd Pracy, 2016. – Dwumies. – ISSN 2082-856X

- 32. Meritum:** Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny / red. nac. Janina Ziętek. – 2016, nr 4. – Warszawa: Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów, 2016 – Kwart. – ISSN 1896-2521
- 33. MiastO!Żyje:** płocki miesięcznik kulturalny / oprac. Płocki Ośrodek Kultury i Sztuki i Wydział Promocji i Informacji Urzędu Miasta Płocka. – 2016, [R. 5], nr 10-12 + Informator Społeczny: listopad, grudzień. – Płock: Urząd Miasta, 2016. – Mies.
- 33a. Miejski Zeszyt Statystyczny / przyg.** w Referacie Strategii i Planowania w składzie Małgorzata Kansy, Maria Sierand pod kier. Piotra Niestuchowskiego. – 2016, nr 23. – Płock: Urząd Miasta Płocka Wydział Rozwoju i Polityki Gospodarczej Miasta, 2016. – Roczn. – ISSN 2080-8372
- 34. Miesięcznik Pasterski Płocki:** organ urzędowy Diecezji Płockiej / red. ks. Andrzej Janicki. – 2016, [R. 101(111)], nr 1-12. – Płock: Kuria Diecezjalna Płocka, 2016. – Mies. – ISSN 0209-3642
- 35. Moda na Mazowsze / red.** wydania Anna Somorowska. – 2016, nr 05. – Warszawa: Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna, 2016. – Niereg.  
Egzemplarz bezpłatny
- 36. Nasz Gostynin:** biuletyn miejski / red. nac. Maria Ziętek. – 2016, [R. 5], nr 4(31). – Gostynin: Gmina Miasta Gostynina. Wydział Rozwoju Miasta, Promocji i Ochrony Zdrowia 2016. – Kwart. – ISSN 2081-4364
- 37. Nasz Płock:** bezpłatny magazyn mieszkańców Płocka i Mazowsza Płockiego / red. nac. Jan Bolesław Nycek. – 2016, [R. 15], nr 5(111)-6(112). – Płock: Wydawnictwo MAROW – Jan Bolesław Nycek, 2016. – Niereg. – ISSN 1731-5484
- 38. Nasz Sierpc:** biuletyn Rady i Burmistrza / red. kolegium. – 2016, nr 2-3. – Sierpc: Urząd Miasta, 2016. – Kwart.
- 39. Nasza Gmina:** informator Gminy Stara Biała / red. zespół. – 2016, [R. 6], nr 4(21). – Stara Biała: Urząd Gminy, 2016. – Kwart.
- 40. Nasza Gmina Nasze Miejsce:** miesięcznik wydawany przez Gminę Mała Wieś. – 2016, [R. 5], nr 13. – Mała Wieś: [Gmina Mała Wieś], 2016. – Niereg.
- 41. Nasza Gmina Radzanowo:** monitor samorządowy gminy Radzanowo / red. zespół. – 2016, nr 18. – Radzanowo: Urząd Gminy, 2016. – Kwart. – ISSN 2084-0853
- 42. Nasze Korzenie:** półrocznik popularnonaukowy Muzeum Mazowieckiego w Płocku / red. nac. Tomasz Kordala. – 2016, [R. 6], nr 11. – Płock: Muzeum Mazowieckie, 2016. – Półrocz. – ISSN 2084-2600
- 43. Notatki Płockie:** kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego / [red. nac. Wiesław Koński]. – 2016, [R. 60], nr 4/249. – Płock: TNP, 2016. – Kwart. – ISSN 0029-389X
- 44. Panorama Mazowsza Płockiego:** magazyn publicystyczno-społeczny / red. Jacek Dąbrowski. – 2016, [R.1], nr 1. – Płock: Agencja Reklamowa „PAVO”, 2016. – Niereg.
- 45. PetroNews.pl:** Płock i powiat płocki / red. nac. Agnieszka Stachurska. – 2016, [R.4] nr 19-24. – Płock: PR-image na podstawie umowy franczyzowej z Extra Media Sp. z o.o., 2016. – Dwutyg. – ISSN 2353-0863.
- 46. Pielęgniarstwo w Opiece Długoterminowej=Long-Term Care Nursing:** kwartalnik międzynarodowy / [red. nac. Mariola Głowacka]. – 2016, [R.1], nr 01-04. – Płock: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2016. – Kwart. – ISSN 2450-8624 – Streszcz. w jęz. ang.
- 47. Portret województwa mazowieckiego w 2015 r. / [Oprac.** publikacji Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych; pod kier. Tomasza Zegara]. – Warszawa: Urząd Statystyczny w Warszawie: 2016. – 86 s.: il., mapy, wykry.; 29 cm. – (Informacje i Opracowania Statystyczne ISSN 1899-5039). – Roczn.
- 48. Powiat Płocki Dobrze Ułożony:** magazyn informacyjny powiatu płockiego: Bielsk, Bodzanów, Brudzeń Duży [...]. – 2016, nr 6. – Płock: Rada i Zarząd Powiatu w Płocku, 2016. – Dwutyg. – ISSN 1507-6652
- 49. Razem:** magazyn wewnętrzny Grupy ORLEN. – 2016, [R.3], nr 6-8. – Płock: PKN ORLEN SA, 2016. – Mies.
- 50. Rocznik Mazowiecki / [Kolegium red.: Krzysztof Braun,** Benon Dymek (redaktor) et al.]. – T. 27(2015-2016). – Warszawa: Mazowieckie Towarzystwo Naukowe w Warszawie, 2016. – Roczn. – ISSN 0080-3529; ISBN 978-83-7556-526-3
- 51. Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku / red. nac.** Tomasz Kordala. – 2016, T. 20. – Płock: Muzeum Mazowieckie, 2016. – Niereg. – ISSN 0137-3315
- 52. Rocznik Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu / [red. Jan** Rzeszotarski, Robert Piotrowski, Ewa Kaliszewska]. – T. 7 (2016). – Sierpc: Muzeum Wsi Mazowieckiej, 2016. – Roczn. – ISSN 2084-2732
- 53. Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2016 /** [przewodn. zespołu red. Zofia Kozłowska]. – 2016, [R. 17] (2016). – Warszawa: Urząd Statystyczny, 2016. – 372 s., [2] s. tabl.: tab. kolor.; 24 cm. – Roczn. – ISSN 1509-9652 – Statistical Yearbook Mazowieckie Voivodship 2016 – Tekst równol. pol.-ang.
- 54. Rynek pracy w województwie mazowieckim w 2015 r. =** Labour market in mazowieckie voivodship in 2015 / [red. główny Barbara Czerwińska-Jędrusiak]. – Warszawa: Urząd Statystyczny, 2016. – 141, [3] s.; 11 k. tabl.; 30 cm. – (Informacje i Opracowania Statystyczne ISSN 1643-5834). – Roczn. – Tyt. równol.: Labour market in mazowieckie voivodship in 2015
- 55. Sierpecka Fara:** pismo Parafii p.w. Św. Wita, Modesta i Krescencji. Na prawach maszynopisu / red. zespół. – 2016, [R. 21], nr 9/10(238/239)-11/12(240/241). – Sierpc: Parafia p.w. Św. Wita, Modesta i Krescencji, 2016. – Mies.
- 56. Słowo Gozdowa:** biuletyn Wójta i Rady Gminy / red. zespół. – 2016, [R. 19], nr 4(67). – Gozdowo: Urząd Gminy, 2016. – Kwart. – ISSN 1898-172X
- 57. Słubicki Biuletyn Informacyjny / red. nac. Krzysztof** Głowacki. – 2016, [R.2], nr 4(8). – Słubice: Gmina Słubice, 2016. – Kwart.
- 58. Spotkanie / red. zespół. – 2016, [R.11], nr 10-12. – Rogo-**zino: Parafia św. Faustyny Apostołki Bożego Miłosierdzia, 2016. – Mies.
- 59. Stanisławówka:** biuletyn parafialny / Red. zespół. – 2016, nr 5(5)-16(16). – Płock: Parafia św. Stanisława Kostki, 2016. – Tyg.
- 60. Studia Mazowieckie / red. nac. Janusz Szczepański. –** R. 10/25(2016), nr 4. – Pułtusk: Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor, Ciechanów: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2016. – Kwart. – ISSN 1231-2797
- 61. Studia Płockie / [red. nac. Mirosław Kosek]. – T. 44** (2016). – Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2016. – Roczn. – ISSN 0137-4362
- 62. Sursum Corda:** wydanie powołaniowe / red. Łukasz Kiciński. – 2016, wyd. powołaniowe. – Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2016. – Niereg.
- 63. Tygodnik Płocki / red. nac. Tomasz Szatkowski. – 2016,** [R. 44], nr 40-52. – Płock: Dziennikarsko-Wydawnicza Spółdzielnia Pracy „AKAPIT”, 2016. – Tyg. – ISSN 0208-6972
- 64. U Świętego Marcina:** pismo Parafii Św. Marcina w Stupnie / red. nac. Jakub Siwek. – 2016, [R. 7], nr 6-8. – Stupno: Parafia św. Marcina, 2016. – Mies.
- 65. W Duchu i Prawdzie:** katolicka gazeta gostynińska / red. nac. Janina Przygocka. – 2016, [R. 23], nr 6(246). – Gostynin: Parafia św. Marcina, 2016. – Mies. – ISBN 1425-4727

- 66. Wiadomości Parafialne (Płock):** Parafia św. Krzyża w Płocku. – 2016, [R.4], nr 40-52. – Płock: Parafia św. Krzyża. 2016. – Tyg.
- 67. Wieś Mazowiecka:** Miesięcznik Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego / red nacz. Ewa Gregorczyk. – 2016, nr 10-12. – Warszawa: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, 2016. – Mies. – ISSN 1507-4714
- 68. Wieści Gminne (Bielsk):** pismo Urzędu Gminy Bielsk. – 2016, [R. 10], nr 39(4). – Bielsk: Urząd Gminy, 2016. – Niereg.
- 69. Wieści Muzealne:** Kulturalny Magazyn Muzealny / red. zespół. – 2016, [R. 5], nr 2(10). – Sierpc: Muzeum Wsi Mazowieckiej, 2016. – Półrocz. – ISSN 2299-937X
- 70. Wieści znad Wisły / red.** Ewa Smuk-Stratenwerth, Monika Deja. – 2016, [R. 23], nr 99. – Grzybów: Stowarzyszenie „Ziarno”, 2016. – Niereg. – 1643-7810
- 71. Województwo mazowieckie 2016:** podregiony, powiaty, gminy / Urząd Statystyczny; [Przewodn. zespołu red. Zofia Kozłowska]. – 2016, [R. 12](2016). – Warszawa: Urząd Statystyczny, 2016. – 506 s., [2] s. tabl.: mapy kolor.; 24 cm. – Rocz. – ISSN 1732-9736 – Mazowieckie voivodship: subregions, powiats, gminas. – Tekst równol. pol.-ang.
- 72. Z Powiatu Sierpeckiego:** biuletyn informacyjny Rady i Zarządu Powiatu Sierpeckiego / red. zespół. – 2016, nr 1. – Sierpc: Starostwo Powiatowe 2016. – Rocz. – ISSN 1508-1257
- 73. Zagraj to Sam:** przeboje w zapisie nutowym / red. nacz. Janusz Wiśniewski. – 2016, [R.23], nr IV (238). – Płock: Studio „Bis”, 2016. – Kwart. – ISSN 1231-0980
- 74. Zeszyty Jagiellońskie:** [dokument elektroniczny]: Pismo Uczniów, Nauczycieli i Przyjaciół LO im. Króla Władysława Jagiełły w Płocku / opiekun zespołu Wiesław Kopeć. – 2016, [R. 16], nr 114-115. – Płock: LO im. Wł. Jagiełły, 2016. – Niereg.
- 75. Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku.** Nauki Ekonomiczne / = Economic Notes; [red. nacz. Jacek Grzywacz]. – T. 24(2016). – Płock: Wydawnictwo PWSZ, 2016. – Niereg. – ISSN 1644- 888X

#### Poszczególne okręgi i miejscowości

##### Gostynin

- 76. KONARSKA-PABINIAK, Barbara.:** Szpital pw. św. Antoniego w Gostyninie i jego historia / Barbara Konarska-Pabiniak. // Notatki Płockie. – 2016, nr 4/249, s. 3-11, il. – Streszcz. w jęz. ang.  
Zawiera czarno-białe zdjęcia gostynińskich szpitali i ich pracowników.

##### Gozdowo (gmina)

- ZUGAJ, Leszek.: Dzieje samorządu i administracji w gminie Gozdowo = poz. 193

##### Mazowsze

- Mazowsze z biegiem Wisły = = poz. 106

##### Płock

- KUNKEL, Robert.: Drzwi z brązu w Nowogrodzie Wielkim – płockie czy magdeburskie? = poz. 292
- 77. LEWANDOWSKA, Anna.:** Wioska Hobbitów w jarze po browarze / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 287, dod. Magazyn Płocki, s. 4-5, il.  
Projekt „Vistula River Park - Park Rzeki Wisły” opracowany przez holenderską firmę RDH Architekti i Urbaniści w ramach programu „Partnerstwo dla biznesu”.

##### Sierpc

- 78. MIDURA, Franciszek.:** Sierpc – dziedzictwo kulturowe,

promocja i atrakcyjność turystyczna / Franciszek Midura. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 20-28, il.

#### Biografie. Pamiętniki. Wspomnienia

— **Wspomnienia sierpczan** = poz. 115

- 79. BEES.:** Litwa i Wisła według Bystrama: w zacnym filmowym gronie / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 52, s. 11, il.

Dot. najnowszego filmu płocczanina Tadeusza Bystrama oraz planów realizacji filmu o rzece Wiśle z wykorzystaniem utworów Broniewskiego.

##### Aleksander z Malonne (bp)

- 80. STRZELCZYK, Jerzy.:** Biskup Aleksander z Malonne na tle sytuacji Kościoła w Europie w pierwszej połowie XII wieku / Jerzy Strzelczyk. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 12-22 – Streszcz. w jęz. ang.

##### Askanas, Kazimierz

- 81. GROCHOWSKA-IWAŃSKA, Krystyna.:** Dwa i pół wieku rodziny Askanasów w Płocku: Stefan Kazimierz Askanas. Cz.3 / Krystyna Grochowska-Iwańska, Agnieszka Wojciechowska. // Notatki Płockie. – 2016, nr 4/249, s. 27-32, il. – Streszcz. w jęz. ang.

##### Broniewski (rodzina)

- 82. BRONIEWSKI, Władysław (1897-1962).:** Zgubiłem okulary: listy z lat 1947-1962 / Władysław i Wanda Broniewscy; opracowanie z rękopisu, przepisy, wstęp i zakończenie Wioletta Bojda. – Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2016. – 315, [10] s., [26] s. tabl.: il.; 22 cm. – Nota edytorska s. 305-307. – Na okł. zamieniona kolejność aut. – Indeks. – ISBN 978-83-65369-49-9

##### Broniewski, Władysław

- 83. LESZCZYŃSKA, Joanna.:** Listy z daleka / Joanna Leszczyńska. // Rzeczpospolita. – 2016, nr 300, Plus Minus, nr 52, s. 34-35, il.  
Historia Stanisława Ryszarda Stande – proletariackiego poety, przyjaciela Władysława Broniewskiego, członka PPS zamordowanego w Moskwie przez NKWD.

##### Chmielewski, Józef

- 84. JG.:** Zastugi dla powiatu: wyróżnienia / JG. // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 52, s. 12, il.  
Wyróżnienie „Zastużony dla powiatu sierpeckiego” dla Józefa Chmielewskiego – komendanta Straży Pożarnej w Sierpcu i dla Agnieszki Jaworskiej – inicjatorce rodzinnego domu dziecka z Zawidza.

##### Jaworska, Agnieszka

- JG.: Zastugi dla powiatu = poz. 84

##### Józwiak, Henryk

- 85. OLSZEWSKI, W.:** Wspomnienie o Henryku Józwiaku / W. Olszewski. // Echo Gąbina. – 2016, nr 2,3,4, s. 26, il.

##### Karwosiecki, Stanisław

- 86. MOSZCZYŃSKA, Ewa.:** „Panu Ormianinowi winienem za wino co według sumienia zezna żona zapłaci”: rzecz o testamentie Stanisława Karwosieckiego z Karwosiek / Ewa Moszczyńska. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 40-41, il.



**Kęsicka, Jolanta**

87. TYBURA, Joanna.: Pani Jola, sołtyska dynamit z Rakowa / Joanna Tybura. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 235, dod. Magazyn Płocki, s. 6, il.  
Jolanta Kęsicka – sołtys z Rakowa.

**Klicka, Barbara**

88. MALISZEWSKI, Karol.: Z raptularza czytelnika nowości poetyckich: Klicka / Karol Maliszewski. // *Odra*. – 2016, nr 10, s. 85  
Zawiera rec. książki: Nice / Barbara Klicka. – Poznań, 2015.

**Krajewski, Jan**

— OLSZEWSKA, Beata.: Płocki wolontariat nagrodzony = poz. 188

**Malanowski, Jacek**

89. MALANOWSKI, Jacek.: Rozmowa z muzykiem i członkiem zespołu *Trubadurzy* – Panem Jackiem Malanowskim / Jacek Malanowski; rozm. przepr. Mariola Kopka. // *Słowo Gozdowa*. – 2016, nr 4(67), s. 17-18, il.

**Michalska, Danuta**

— (lesz).: *Madonny i Czarodziejki* = poz. 272

**Mieczkowski, Adam**

90. MIECZYKOWSKI, Adam.: Dwa słowa, przez które nie zostałem drugim *Fibakiem* / Adam Mieczkowski; rozm. przepr. Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 299, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 4, il.

**Milke, Tadeusz**

— MILKE, Tadeusz.: Nie lubię słowa „konkurencja” = poz. 231

**Milke, Wacław**

91. LEWANDOWSKA, Anna.: Małżonkowie zatańczą walca: to wciąż... *Dzieci* / Anna Lewandowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 269, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 4-5, il.  
70-lecie harcerskiego zespołu „*Dzieci Płocka*”.

**Olędzki, Jacek**

— STEFAŃSKA, Ewelina.: Jak naukowiec prowokator stworzył muzeum w *Murzynowie* = poz. 228

**Ratkowski, Marian**

92. DWOJNYCH, Andrzej.: Marian Ratkowski: 1914-2016 / Andrzej Dwojnych. // *Mazowiecka Szwajcaria*. – 2016, nr 3(56-57), s. 11, il.  
Marian Ratkowski – żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r., mieszkaniec *Rokicia*.

**Rybicka, Marianna**

93. RYBICKA, Marianna.: Minęło 50 lat pracy na terenie miasta Płocka z zakresu profilaktyki wad postawy u dzieci: medycyna szkolna / Marianna Rybicka. // *Biuletyn. Kwartalnik Okręgowej Izby Lekarskiej w Płocku*. – 2016, nr 3(129), s. 22-24, il.

**Sarna, Izydor**

— STOŁOSKA-FUZ, Katarzyna.: M.S. Sarna = poz. 139

**Sarna, Mojżesz Szyja**

— STOŁOSKA-FUZ, Katarzyna.: M.S. Sarna = poz. 139

**Sosnowski, Oskar Wiktor**

— MIECZNIKOWSKA, Elżbieta.: Oskara Sosnowskiego projekt kościoła w *Imielnicy* = poz. 268

**Szweykowski, Wojciech Anzelm**

94. GRZYBOWSKI, Michał Marian.: Mieście duszę Małachowskich!: pierwszym rektorem Uniwersytetu Warszawskiego był profesor szkoły płockiej / Michał Marian Grzybowski. // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 42, s. 26, il.  
Wojciech Anzelm Szweykowski.

**Świerczyński, Adam**

95. WOŹNICKI, Marek.: Kapitan Żegluga Wiślanej epoki parowców: kapitan Adam Świerczyński / Marek Woźnicki. – Zielona Góra: [s.n.], 2016. – 103 s.: il.; 29 cm.

**Tuszyński, Felix**

— TUSZYŃSKI, Felix.: Felix Tuszyński = poz. 274

**Więcek, Piotr**

96. MAŁACHOWSKI, Adam.: Zaczął od autka z silnikiem z kosiarki: teraz Piotr Więcek rusza na podbój USA / Adam Małachowski. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 258, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 4-5, il.

**Wilk, Marian**

97. NYCEK, Jan Bolesław.: Marian Wilk uhonorowany medalem *Zasłużony dla Płocka* / Jan Bolesław Nycek. // *Nasz Płock*. – 2016, nr 6(112), s. 13, il.

**Wolbach, Ryszard**

98. ORŁOWSKA, Milena.: Wolbach: nie muszę już ściemniać / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 235, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 4-5, il.  
40-lecie pracy artystycznej Ryszarda Wolbacha.

**Zieliński, Janusz**

99. ZIELIŃSKI, Janusz.: Znajomość matematyki nikomu nie zaszkodziła / Janusz Zieliński; rozm. przepr. Joanna Tybura. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 253, dod. *Magazyn Płocki*, s. 6-7, il.  
Rozmowa z prorektorem Politechniki Warszawskiej ds. Filii w Płocku - prof. Januszem Zielińskim.

**Zimińska-Sygietyńska, Mira**

100. ZIMIŃSKA-SYGIETYŃSKA, Mira (1901-1997).: Kocham to moje miasto / Mira Zimińska-Sygietyńska; [fotografie Jan Waćkowski]. – Płock: Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego; Muzeum Mazowieckie, 2016. – 55, [1] s.: fot.; 17 x 24 cm. + płyta DVD – Płyta zawiera film: *Mania* / Jan Gawryłkiewicz – ISBN 978-83-88028-86-1

## II. ŚRODOWISKO GEOGRAFICZNE

### Hydrologia

— BeeS.: *Litwa i Wisła według Bystrama* = poz. 79

101. LEWANDOWSKA, Anna.: Rzeko, wracamy do ciebie: potącz nas jak przed laty: 2017 – Rok Rzeki Wisły / Anna Lewandowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 293, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 4-5, il. // *Na Wiśle Śpiewają Oryle*. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 21, il.  
— *Mazowsze* z biegiem Wisły = poz. 106

### Roślinność. Zwierzęta

102. D.E.: Na odsiecz orłom, sokołom i środowisku / d.e. // *Rzeczpospolita*. – 2016, nr 263, s. B9, il.  
Program płockiego koncertu „ORLEN dla orłów” mający na celu ochronę orłów, poprzez wspieranie leczenia chorych ptaków w ośrodkach rehabilitacji oraz popularyzację wiedzy o nich.

### Ochrona środowiska

- DANIELUK, Jacek.: O benzenie na sesji = poz. 128
- DYLIICKI, Krzysztof.: Olenderskie korzenie = poz. 116
- (jac.): Koncern zaprzecza, że przekroczono normy = poz. 130
- LEWANDOWSKA, Anna.: Orlenie, bądź dobrym sąsiadem = poz. 131
- ORŁOWSKA, Milena.: Mąka jak tąka, czyli zapachy i smaki Płockiej Kooperatywy Spożywczej = poz. 221
- SZATKOWSKI, Tomasz.: Zrozumieć Grubą Bertę = poz. 135
- WINIARSKA, Joanna.: PKN Orlen: inni są winni, a benzen nie zagrażał płocczanom = poz. 136

### Geografia. Krajoznawstwo. Turystyka

- 103. **ASZTEMBORSKI, Jarosław.**: Jubileuszowy Sejmik Turystyczny Województwa Mazowieckiego / Jarosław Asztemborski. // Wieści Muzealne. – 2016, nr 2, s. 4-5, il.
- 104. **Gostynin:** historycznie, zdrowo, aktywnie / [tł. Elżbieta Szubska-Bieroń, Elwira Syska]. – Kwidzyn: Vega Studio Adv. Tomasz Müller, 2016. – [32] s.: il. kolor.; 22 cm. – Opis wg okładki. – Tekst równol. ang., niem., pol. – ISBN 978-83-8056-035-2
- GRODECKA, Magda.: Domki na wodzie w Radziwiu, a Hobbit na Skarpie = poz. 265
- 105. **I Rajd Rowerowy** pod hasłem „Poznaj Swoją Gminę Bielsk” / Oprac. Wiesław Linowski. // Wieści Gminne (Bielsk). – 2016, nr 39(4), s. 10-11, il.
- 106. **Mazowsze** z biegiem Wisły = Mazovia Along the Course of the Vistula River = Masowien die Weichsel entlang = Mazoviâ po te eniû Visly / [redakcja Artur Kubasik; tłumaczenia Agnieszka Wilk, Michał Mysiura, Oleg Kietpiński]. – Bydgoszcz: Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, 2016. – 174 s.: il.; 32 cm. – Z biegiem Wisły – Tyt. równol.: Mazovia Along the Course of the Vistula River – Tyt. równol.: Masowien die Weichsel entlang – Tyt. równol.: Mazoviâ po te eniû Visly – Tekst równol. w jęz. pol., ang., niem., ros. – ISBN 978-83-64485-41-1
- MIDURA, Franciszek.: Sierpc – dziedzictwo kulturowe, promocja i atrakcyjność turystyczna = poz. 78
- **Moda** na Mazowsze = poz. 35
- 107. **NOWICKA, Klaudia.**: Kreowanie produktu turystyki kulturowej w muzeach etnograficznych na przykładzie Mazowsza i Pomorza / Klaudia Nowicka. – Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2016. – 207 s.: il.; 24 cm. – Bibliogr. s. 193-202. – ISBN 978-83-7865-366-0

## IV. HISTORIA

### Nauki pomocnicze: genealogia, źródłoznawstwo

- DOBROSIELSKA, Alicja.: Mury i palisady to za mało: uwagi o relacjach prusko-mazowieckich (X – pocz. XIII w.) = poz. 117
- 108. **Dziedzictwo** Piastów mazowieckich: wystawa w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum, 28 października – 4 grudnia 2016 r. / [redaktorzy naukowci katalogu Rafał Mroczek, Przemysław Mrozowski]. – Warszawa: Zamek Królewski. Muzeum: [Arx Regia], 2016. – 110, [2] s.: il. (gł. kolor.); 21 cm. – Nazwa drugiego wydawcy wg bazy ISBN BNPOL online. – Bibliogr. s. 107-[111]. – ISBN 978-83-7022-229-1

### Archeologia

- 109. **DANIELUK, Jacek.**: Znaleźli średniowieczny cmentarz: szukali szczątków ofiar komunistycznych zbrodni / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 52, s. 5, il.

Odkrycie średniowiecznego miejsca pochówku na terenie garaży byłej komendy policji przy ulicy 3 Maja 3/5 (w czasie II wojny siedziba Gestapo, w czasach stalinowskich NKWD i UB).

— GOMUŁKA, Izabela.: Zapomniana część miasta = poz. 112

— OŚCIEŁOWSKI, Jarosław.: Uwarunkowania geograficzne lokalizacji grodów na południowym Mazowszu (X-połowa XIII w.) = poz. 118

110. **TRZECIECKI, Maciej.**: Ceramika płocka między XI a XIX wiekiem: studium archeologiczne / Maciej Trzeciecki. – Warszawa: PAN. Instytut Archeologii i Etnologii, cop. 2016. – 264 s.: il.; 25 cm + CD. – ISBN 978-83-637-6068-7

### Historia miejscowości

#### Biezuń

111. **PIOTROWSKI, Jerzy.**: „Domow Panskich Dwoje, wiednym Owczarz mieszka, w drugim Żyd, dla którego pobudowano Browarek mały przy studni, w Słupy, tarcicami pobity, komin zgliny wylepiony” / Jerzy Piotrowski. // Rocznik Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu. – T. 7(2016), s. 82-89, il. Wystawa stała „Biezuń i jego mieszkańcy w dawnych latach” w Muzeum Małego Miasta w Biezuńcu.

#### Gostynin

— **Gostynin** = poz. 104

#### Płock

— DREJER, Joanna.: Pruska urbanistyka w Płocku – znaczenie historyczne i aktualne zagrożenia = Preußische Stadtbaukunst in Plock – historische Bedeutung und aktuelle Gefährdung = poz. 263

112. **GOMUŁKA, Izabela.**: Zapomniana część miasta: późnośredniowieczne i wczesnonowożytne zabudowania północnego odcinka ulicy Piekarskiej / Izabela Gomułka, Paweł Duma. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 29-33, il.

— GÓRSKI, Piotr.: Płock: miasto różnych epok = poz. 264

113. **RYDZEWSKA, Barbara.**: U progu wielkiej budowy: Płock '59 w świetle doniesień „Trybuny Mazowieckiej” / Barbara Rydzewska. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 76-88, il.

— STOGOWSKA, Anna Maria.: Edukacja, emancypacja, charytatywność = poz. 165

— SZUMLICKA-RYCHLIK, Grażyna.: Nekropolie Płocka do końca XX wieku = poz. 157

— TRZECIECKI, Maciej.: Ceramika płocka między XI a XIX wiekiem = poz. 110

#### Sierpc

114. **JĘDRZEJAK, Marcin.**: Sierpc okupowany w fotografii: (1939-1945) / Marcin Jędrzejak, Michał Weber. – Sierpc: Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta Sierpc, 2016. – 100 s.: il.; 29 cm. – Bibliogr. s. 100. – ISBN 978-83-944109-1-9

115. **Wspomnienia** sierpczan. T. 2 / redakcja tomu Magdalena Staniszevska. – Sierpc: Miejska Biblioteka Publiczna im. Zofii Nałkowskiej, 2016. – 333 s.: il.; 24 cm. – (Biblioteka Sierpecka; nr 16) – Indeks. – ISBN 978-83-936254-1-3

#### Słubice (okręg)

116. **DYLIICKI, Krzysztof.**: Olenderskie korzenie / Krzysztof Dylicki; rozm. przepr. Agnieszka Czachorowska-Jakoniuk. // Kronika Mazowiecka. – 2016, nr 12, s. 14-15, il.

Rozmowa z wójtem gminy Słubice nt. walorów przyrodniczych, kulturowych gminy oraz planowanego skansenu osadnictwa nadwiślańskiego w Wiączeminię Polskim.

## Opracowania według okresów

### Historia do 1795 r.

- DANIELUK, Jacek.: Znaleźli średniowieczny cmentarz = poz. 109
- 117. **DOBROSIELSKA, Alicja.**: Mury i palisady to za mało: uwagi o relacjach prusko-mazowieckich (X – pocz. XIII w.) / Alicja Dobrosielska. // Biezuńskie Zeszyty Historyczne. – 2016, nr 30, s. 32-46
- **Dziedzictwo** Piastów mazowieckich = poz. 108
- KUNKEL, Robert.: Drzwi z brązu w Nowogrodzie Wielkim – płockie czy magdeburskie? = poz. 292
- 118. **OŚCIŁOWSKI, Jarosław.**: Uwarunkowania geograficzne lokalizacji grodów na południowym Mazowszu (X-połowa XIII w.): problematyka badań interdyscyplinarnych / Jarosław Ościłowski. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 72-120 – Streszcz. w jęz. ang. Artykuł jest rozszerzeniem pracy umieszczonej w T. 19 Rocznika Muzeum Mazowieckiego w Płocku.
- PIĘTKA, Włodzimierz.: Pergaminowa perła = poz. 295

### Historia 1795-1918 r.

- 119. **NOWAK, Gabriela.**: Żydowskie szkolnictwo w Płocku w latach 1865-1914 w świetle źródeł archiwalnych / Gabriela Nowak. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 182-198, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- 120. **PIETRZYK, Jacek.**: 154 rocznica Bitwa pod Ciółkowem / Jacek Pietrzyk. // Nasza Gmina Radzanowo. – 2016, nr 18, s. 6, il.

### Historia 1918-1939 r.

- GRZYBOWSKI, Michał Marian.: Kuria Diecezjalna w Płocku w latach 1918-1939 = poz. 290
- LESZCZYŃSKA, Joanna.: Listy z daleka = poz. 83

### Historia 1939-1945 r.

- 121. **FRANKOWSKI, Marek Tadeusz.**: Aparat SS i policji niemieckiej elementem terroru i zagłady w rejencji ciechanowskiej w latach 1939-1945 / Marek Tadeusz Frankowski, Jadwiga Urszula Frankowska. // Notatki Płockie. – 2016, nr 4/249, s. 22-26, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- 122. **JASTRZĘBSKI, Włodzimierz.**: [Elżbieta Szubska-Bieroń, Płock na łamach lokalnej prasy NSDAP 1939-1945 – recenzja] / Włodzimierz Jastrzębski. // Studia Mazowieckie. – R. 11/25(2016), nr 4, s. 187-190 – Zawiera rec. książki: Płock na łamach lokalnej prasy NSDAP 1939-1945 / Elżbieta Szubska-Bieroń. – Płock, 2015.
- LESZCZYŃSKA, Joanna.: Listy z daleka = poz. 83
- OLSZEWSKI, W.: Wspomnienie o Henryku Józwiaku = poz. 85

### Historia 1944-1989 r.

- DANIELUK, Jacek.: Znaleźli średniowieczny cmentarz = poz. 109
- (lesz).: Abp Karol Wojtyła na płockich obchodach Millennium w 1966 roku = poz. 293

## V. ETNOGRAFIA

- NOWICKA, Klaudia.: Kreowanie produktu turystyki kulturowej w muzeach etnograficznych na przykładzie Mazowsza i Pomorza = poz. 107

### Obyczaje. Obrzędy

- BeeS.: Bajkowe ogrody nie tylko dla dzieci = poz. 127
- **Boże** Narodzenie na Mazowszu = poz. 235

- JEZERSKA-CHALICKA, Agnieszka.: Sezon letni pod znakiem rekordowej liczby zwiedzających = poz. 237
- szat.: PKN ORLEN zapowiada moc atrakcji na placu Narutowicza = poz. 134

## VI. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

### Statystyka

- **Portret** województwa mazowieckiego w 2015 r. = poz. 47
- **Rocznik** Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2016 = poz. 53
- **Rynek** pracy w województwie mazowieckim w 2015 r. = poz. 54
- **Województwo** mazowieckie 2016 = poz. 71

### Budownictwo. Inwestycje

- 123. **DANIELUK, Jacek.**: Katastrofa budowlana w centrum Płocka: ranny kierownik robót w szpitalu, wstrzymana inwestycja / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 40, s. 1, 3, il.
- DANIELUK, Jacek.: Płockie inwestycje = poz. 181
- **Inwestycje** w 2016 roku = poz. 184
- 124. **JG.**: Jak zmienia się Sierpeć?: inwestycje / JAM. // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 40, s. 6, il. Dot. inwestycji miejskich w 2016 r.
- NOWAKOWSKI, Andrzej.: Konsekwentnie i skutecznie pracujemy na rozwój Płocka = poz. 187
- OBRĘBSKI, Artur.: W 2015 roku oddaliśmy 14 inwestycji drogowych do użytku = poz. 150
- **Płock** ubiega się o środki unijne na inwestycje miejskie = poz. 190
- 125. **SZAT.**: Budowlańcy trzymają się razem: świętowali w sali konferencyjnej hotelu „Starzyński” / Szat. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 43, s. 6, il.
- **Ukierunkowani** na inwestycje = poz. 191
- 126. **WITKOWSKA, Anna.**: Infrastruktura drogowa / Anna Witkowska. // Informator Gminy Mochowo. – 2016, nr 3, s. 5-8, il.

### Przemysł. Energetyka

- RYDZEWSKA, Barbara.: U progu wielkiej budowy = poz. 113
- BeeS.: Darmowej energii w szpitalu nie zabraknie = poz. 197

### Przemysł chemiczny

- ZIELIŃSKI, Janusz.: Znajomość matematyki nikomu nie zaszkodziła = poz. 99

### Polski Koncern Naftowy ORLEN SA

- 127. **BEES.**: Bajkowe ogrody nie tylko dla dzieci: wyjątkowy prezent dla płocczan od PKN ORLEN / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 51, s. 6, il. Uroczyste otwarcie Płockich Ogrodów Światta.
- d.e.: Na odsiecz orłom, sokołom i środowisku = poz. 102
- 128. **DANIELUK, Jacek.**: O benzenie na sesji: apel o nadzór nad przemysłowym zanieczyszczeniem powietrza / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 40, s. 4, il.
- **Fabryka** Dobrej Energii = poz. 173
- 129. **FURMAN, Tomasz.**: PKN Orlen mniej inwestuje / Tomasz Furman. // Rzeczpospolita. – 2016, nr 247, s. B5
- 130. **(JAC).**: Koncern zaprzecza, że przekroczono normy: benzen wciąż wzbudza emocje, chociaż to nie on śmierdzi / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 43, s. 5, il. Spotkanie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.
- 131. **LEWANDOWSKA, Anna.**: Orlenie, bądź dobrym



sąsiadem / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2016, nr 251, s. 6, il.

Protest mieszkańców przeciwko zanieczyszczaniu powietrza przez PKN ORLEN SA.

**132. PKN ORLEN stawia na inwestycje i kapitał ludzki / PKN ORLEN.** // wSieci. – 2016, nr 52, s. 94-96, il.

— RYDZEWSKA, Barbara.: U progu wielkiej budowy = poz. 113

**133. Strategia PKN ORLEN na lata 2017-2021 / opr. (t).** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 52, s. 7, il.

**134. SZAT.: PKN ORLEN zapowiada moc atrakcji na placu Narutowicza: Urząd Miasta w Płocku mówi o braku zezwoleń / szat.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 50, s. 7

Płockie Ogrody Światta.

— Szat.: 140 stypendiów dla najzdolniejszych = poz. 207

**135. SZATKOWSKI, Tomasz.: Zrozumieć Grubą Bertę: ma 160 metrów, skupia podejrzliwą uwagę i zapewnia wizualne atrakcje... / Tomasz Szatkowski.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 50, s. 5, il.

Procesy zachodzące w kominie Instalacji Oczyszczania Spalin.

**136. WINIARSKA, Joanna.: PKN Orlen: inni są winni, a benzyna nie zagrażała płocczanom / Joanna Winiarska.** // PetroNews.pl. – 2016, nr 20, s. 10, il.

Spotkanie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

#### Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń” SA

**137. STACHURSKA, Agnieszka.: PERN: Chcemy uczestniczyć w życiu Płocka: jak? / Agnieszka Stachurska.** // PetroNews.pl. – 2016, nr 19, s. 10, il.

Strategia PERN na lata 2016-2020.

**138. SZATKOWSKI, Tomasz.: Zaprezentowano Strategię PERN na lata 2016-2020: nie planuje się zwolnień grupowych i redukcji liczby pracowników / Tomasz Szatkowski.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 40, s. 11, il.

#### Przemysł maszynowy

**139. STOŁOSKA-FUZ, Katarzyna.: M.S. Sarna / Katarzyna Stołoska-Fuz.** // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 42-51, il.

Historia Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych M. S. Sarny w Płocku.

#### Rzemiosło

**140. ORŁOWSKA, Milena.: Bajeczne skrzydła Doroty wylatują na cały świat / Milena Orłowska.** // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 193, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.

Jedwabne, ręcznie malowane motyle skrzydła z płockiej pracowni DOR Doroty Drzewieckiej.

— TRZECIECKI, Maciej.: Ceramika płocka między XI a XIX wiekiem = poz. 110

#### Rolnictwo

#### Leśnictwo

— KORDALA, Tomasz.: Płock i północne Mazowsze na kartach literatury pięknej = poz. 258

#### Żegluga śródlądowa

**141. BILSKA-CIEĆWIERZ, Magdalena.: Płocki port wiślany / Magdalena Bilka-Ciećwierz.** // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 52-58, il.

Port w Radziwiu jako stacja przeladunkowa dla połączonego transportu rzeczno-kolejowego w Płocku.

— WOŹNICKI, Marek.: Kapitan Żegluga Wiślanej epoki parowców = poz. 95

#### Handel. Usługi

— LEWANDOWSKA, Anna.: Dwa lata dworca = poz. 148

— ORŁOWSKA, Milena.: Mąka jak łąka, czyli zapachy i smaki Płockiej Kooperatywy Spożywczej = poz. 221

#### Gastronomia. Żywnienie zbiorowe

— LEWANDOWSKA, Anna.: Dwa lata dworca = poz. 148

— LEWANDOWSKA, Anna.: Jak Cezary Supeł Dzień Kuchni Polskiej wymyślił = poz. 180

**142. STEFAŃSKA, Ewelina.: Gwiazdy grają na przedmieściach / Ewelina Stefańska.** // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 241, dod. Magazyn Płocki, s. 6, il.

Imprezy kulturalne organizowane w Zajeździe Mazowsze w Słupnie.

#### Finanse. Budżet

— NOWAKOWSKI, Andrzej.: Konsekwentnie i skutecznie pracujemy na rozwój Płocka = poz. 187

#### Komunikacja. Transport. Łączność

— BILSKA-CIEĆWIERZ, Magdalena.: Płocki port wiślany = poz. 141

**143. (BN).: Pasy śmierci w Gostyninie! / (bn).** // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 386, s. 1, 15, il.

Potrącenia pieszych na przejściu na pieszych na ulicy Wojska Polskiego w Gostyninie oraz brak oświetlenia w tym miejscu.

**144. DANIELUK, Jacek.: Gorąca dyskusja na nadzwyczajnej sesji: radni PiS chcieli likwidacji strefy płatnego parkowania / Jacek Danieluk.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 51, s. 5

Nadzwyczajna sesja Rady Miasta dot. strefy płatnego parkowania.

**145. DANIELUK, Jacek.: Kochamy darmowe 30 minut: czas na pierwsze podsumowanie strefy płatnego parkowania / Jacek Danieluk.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 50, s. 3

**146. DANIELUK, Jacek.: Parkujemy i płacimy: od 26 października od godziny 8.00 / Jacek Danieluk.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 43, s. 3, il.

**147. DANIELUK, Jacek.: „Strefa Marguliesia”: przy Tumskiej 13 powstanie parking / Jacek Danieluk.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 41, s. 7, il.

**148. LEWANDOWSKA, Anna.: Dwa lata dworca / Anna Lewandowska.** // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2016, nr 285, s. 6, il.

Zmodernizowany dworzec PKP/PKS w Płocku.

**149. MARCINIĄK, Jola.: Buntuje się Nowy Rynek...: nie cichną emocje wokół stref płatnego parkowania / Jola Marciniak.** // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 47, s. 4, il.

Opinie nt. strefy płatnego parkowania po miesiącu jej funkcjonowania.

**150. OBRĘBSKI, Artur.: W 2015 roku oddaliśmy 14 inwestycji drogowych do użytku / Artur Obrębski.** // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2016, nr 1, s. 8-11, il.

Inwestycje drogowe w powiecie sierpeckim zrealizowane w 2015 roku.

**151. WALUŚ, Konrad Jan.: Polskie Linie Autobusowe Spółka Akcyjna / Konrad Jan Waluś, Jan Henryk Waluś.** // Rocznik Historii Papierów Wartościowych. – 2016, nr 4, s. 71-90, il. Polskie Linie Samochodowe Spółka Akcyjna w Płocku.

— WITKOWSKA, Anna.: Infrastruktura drogowa = poz. 126

#### Gospodarka komunalna. Pożarnictwo

— Hołd dla założycieli Ochotniczej Straży Pożarnej w Świącieńcu = poz. 179

**152. JG.: Wysypisko przyszłości: otwarcie instalacji / JG.** // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 51, s. 3, il.

RIPOK – Regionalna Instalacja Przetwarzanie Odpadów Komunalnych.

— JG.: Zastugi dla powiatu = poz. 84

**153. MARCINIAK, Jola.:** Pogrzeb na koszt miasta: jak umierają samotni, biedni, bezdomni? / Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 44, s. 3, il.

Organizacja pochówku przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku.

— ORŁOWSKA, Milena.: Po pożarze: internat błaga o remont = poz. 218

**154. PODAWCA, Konrad.:** Dostępność społeczna infrastruktury technicznej w gminach powiatu płockiego w latach 2004-2014 / Konrad Podawca. // Notatki Płockie. – 2016, nr 4/249, s. 35-43, il. – Streszcz. w jęz. ang.

**155. POPIOŁEK, Elżbieta.:** Straż ogniowa, trąbka gra: 100 lat temu powstał Związek Floriański / Elżbieta Popiołek. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 44, s. 17, il.

Dot. formowania i funkcjonowania ochotniczych straży ogniowych od poł. XIX w. do 1926 r. ( w tym historia Związku Floriańskiego). Zawiera czarno-białą fotografię z pocz. 20 w.

**156. Spółki miejskie. //** Nasz Gostynin. – 2016, nr 4(31), s. 8  
Dot. podsumowania działalności w roku 2016 spółek miejskich w Gostyninie.

**157. SZUMLICKA-RYCHLIK, Grażyna (1966- ).:** Nekropolie Płocka do końca XX wieku / Grażyna Szumlicka-Rychlik. – Płock: Towarzystwo Naukowe Płockie, 2016. – 304 s.: il.; 25 cm. – Bibliogr. s. 273-290. Indeks. – Streszczenie w jęz. ang. – ISBN 978-83-60348-86-4

**158. TYBURA, Joanna.:** No i Alek zawstydził tatę... / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2016, nr 256, s. 6, il.

Kwesta na cmentarzu przy ul. Kobylińskiego w Płocku.

#### Gospodarka mieszkaniowa

**159. NOWAK, Bartosz.:** Rodzina kontra magistrat: „sufit zwali się nam na głowy” / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 381, s. 1, 15, il.

Dot. zawilgocenia i przecieków w jednym z mieszkań w Gostyninie.

— RYDZEWSKA, Barbara.: U progu wielkiej budowy = poz. 113

### VII. ZAGADNIENIA POLITYCZNE I SPOŁECZNE

#### Zagadnienia ogólne

— KOWALSKI, Artur.: Duda u „Solidarności” = poz. 175

— KOZŁOWSKA, Izabela.: Umowa z Solidarnością wiąże ca = poz. 176

— LEWANDOWSKA, Anna.: Duda i Szydło przyjechali do Płocka = poz. 177

#### Unia Europejska. Fundusze wspólnotowe

— Fundusze Europejskie na Mazowszu = poz. 13

— Płock ubiega się o środki unijne na inwestycje miejskie = poz. 190

#### Partie polityczne

— DANIELUK, Jacek.: Politycy wzięli na tapetę oświatę = poz. 204

#### Organizacje społeczne

**160. Dłaczego** warto działać lokalnie w powiecie płockim. // Powiat Płocki Dobrze Ułożony. – 2016, nr 5, s. 7, il.

Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Działaj Lokalnie” realizowany przez lokalne grupy działania w powiecie płockim.

**161. Działalność** Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego SOKÓŁ w Bodzanowie / oprac. Mirosława Żaglewska. // Gazeta Samorządowa Gminy Bodzanów. – 2016, nr grudzień, s. 22-23, il.

**162. JOL.:** Projekty dla 12 tys. osób: Fundusz Grantowy dla Płocka / Jol. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 46, s. 4, il.

Nagrody w VIII edycji konkursu grantowego Fundacji „Fundusz Grantowy dla Płocka”, m. in. dla Stowarzyszenia Przyjaciół Książki i Bibliotek za projekt „Kulturalni mają głos”.

**163. LEWANDOWSKA, Anna.:** Aktywny seniorze!: to twój dom / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2016, nr 279, s. 5, il.

Przygotowania do otwarcia Centrum Aktywności Seniora i Domu Dziennego Pobytu w Płocku.

— LEWANDOWSKA, Anna.: Rzeko, wracamy do ciebie: połącz nas jak przed laty = poz. 101

**164. STASIAK, Jadwiga.:** Koła Gospodyń Wiejskich – nie tylko od kuchni / Jadwiga Stasiak. // Wieś Mazowiecka. – 2016, nr 11, s. 20-21, il.

Stowarzyszenie Kobiet Gminy Szczawin Kościelny

**165. STOGOWSKA, Anna Maria.:** Edukacja, emancypacja, charytatywność: płockie organizacje kobiece XX wieku / Anna Maria Stogowska. – Płock: FERS, P.P.-H. „Drukarnia” Sierpc, 2016. – 243 s.: il.; 23 cm. – Bibliogr. s. 220-230. Indeks. – ISBN 978-83-944483-5-6

**166. ŻELECHOWSKA, Halina.:** Trzeci sektor / Halina Żelechowska // Kontakt. – 2016, nr 92 (grudzień), s. 16-17, il.

Organizacje pozarządowe w gminie Drobin.

#### Polityka społeczna

— JG.: Sierpc się zmienia = poz. 266

**167. NOWAK, Bartosz.:** Dwie Amelki, jeden cel...: pomóżmy chorym dziewczynkom! / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 387, s. 1, 15, il.

Pomoc charytatywna zorganizowana dla chorujących dziewczynek pochodzących z Gostynina.

**168. Sytuacja** społeczno-gospodarcza województwa: [dokument elektroniczny]. // Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej. – 2016, nr 2, s. 6-11, il.

— TYBURA, Joanna.: Pani Jola, sołtyśka dynamit z Rakowa = poz. 87

#### Praca. Bezrobocie

**169. MUĆKA, Magdalena.:** Aktywnie wobec życia: Światowy Tydzień Przedsiębiorczości w Płocku / Magdalena Mućka. // Mazowiecki Rynek Pracy. – 2016, nr 6, s. 16-17, il.

**170. NOWAK, Bartosz.:** 100 osób za burtą: praca ucieka z Gostynina / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 380, s. 1, 15, il.

Brak miejsc pracy w Gostyninie spowodowany likwidacją lub upadłością zakładów pracy.

— Rynek pracy w województwie mazowieckim w 2015 r. = poz. 54

**171. SULKOWSKA, Anna.:** Droga od pasji do zawodu: konferencja „Kariera drogą profesjonalnego rozwoju” / Anna Sulkowska. // Mazowiecki Rynek Pracy. – 2016, nr 6, s. 14-15, il.

#### Opieka społeczna

**172. Analiza** problemów społecznych Mazowsza w latach 2008-2015: [dokument elektroniczny]. // Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej. – 2016, nr 2, s. 12-28, il.

— BRZOZOWSKA, Aleksandra.: Alfabet dobrych myśli = poz. 257

**173. Fabryka** Dobrej Energii. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 99-100, il.

Projekt dotyczący współpracy pracowników ORLEN z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi realizowany w ramach Wolontariatu ORLEN

— JG.: Zaslugi dla powiatu = poz. 84

— LEWANDOWSKA, Anna.: Aktywny seniorze!: to twój dom = poz. 163

— NOWAK, Bartosz.: Dwie Amelki, jeden cel... = poz. 167

— OLSZEWSKA, Beata.: Płocki wolontariat nagrodzony = poz. 188

#### Związki zawodowe

**174. (GSZ):** Gościnnie prezydent i pani premier: krajowy zjazd NSZZ „Solidarność” w Płocku / (gsz). // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 48, s. 5, il.

28. Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” w Orlen Arenie.

**175. KOWALSKI, Artur:** Duda u „Solidarności” / Artur Kowalski. // Nasz Dziennik. – 2016, nr 275, s. 4, il.

28. Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” w Płocku.

**176. KOZŁOWSKA, Izabela:** Umowa z Solidarnością wiążąca / Izabela Kozłowska, Krzysztof Świątek. // Tygodnik Solidarność. – 2016, nr 49, s. 10-22, il.

28. Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” w Płocku.

**177. LEWANDOWSKA, Anna:** Duda i Szydło przyjechali do Płocka / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 275, dod. Magazyn Płocki, s. 3, il.

28. Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” w Płocku.

— NISZTOR, Stanisław.: I padło na te nieszczęsne gimnazja = poz. 206

#### Patologia społeczna

— **Narkotyki** kontra alkohol = poz. 194

**178. NOWAK, Bartosz:** Uwaga na zbroczeni! mieszkaniac Gostynina postrachem kutnianek / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 384, s. 1, 15, il.

#### Uroczystości. Obchody

**179. Hołd** dla założycieli Ochotniczej Straży Pożarnej w Święcieńcu. // Głos Słupna. – 2016, nr 12(47), s. 4, il.

Odsłonięcie w tablicy upamiętniającej założycieli OSP w Święcieńcu, zamordowanych w niemieckim obozie w Mauthausen-Gusen – Witolda Tarnowskiego, Leonarda Lipko i Jana Szewczykewicza.

**180. LEWANDOWSKA, Anna:** Jak Cezary Supeł Dzień Kuchni Polskiej wymyślił / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 263, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 6-7, il.

### VIII. ZAGADNIENIA PRAWNO-ADMINISTRACYJNE

#### Samorząd terytorialny

— DANIELUK, Jacek.: O benzenie na sesji = poz. 128

**181. DANIELUK, Jacek:** Płockie inwestycje: podsumowanie mijającego roku i plany na przyszłość / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 51, s. 8, il.

Inwestycje planowane w Płocku na 2017 r.

**182. DOBEK, Ewa:** Płockie zabytki umierają, stojąc / Ewa Dobek, Agata Milczarek; rozm. przepr. Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 263, dod. Magazyn Płocki, s. 4-5, il.

— DYLIŃKI, Krzysztof.: Olenderskie korzenie = poz. 116

— GRODECKA, Magda.: Reforma oświaty = poz. 205

**183. Informacja** o realizacji budżetu gminy Bodzanów w 2016 r. / oprac. Ewa Strzelczak, Dorota Fabisiak, Radosław Golat. // Gazeta Samorządowa Gminy Bodzanów. – 2016, nr grudzień, s. 7-10

**184. Inwestycje** w 2016 roku. // Nasz Gostynin. – 2016, nr 4(31), s. 3-5, il.

Dot. miasta Gostynina.

— (jac): Koncern zaprzecza, że przekroczono normy = poz. 130

— JG.: Jak zmienia się Sierpc? = poz. 124

**185. Najważniejsze** wydarzenia z udziałem burmistrza Jarosława Perzyńskiego. // Nasz Sierpc. – 2016, nr 3, s. 6-8, il. Zestawienie najważniejszych wydarzeń mających miejsce na terenie miasta Sierpca.

**186. NOWAK, Bartosz:** Afera obywatelska w Gostyninie / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 383, s. 1, 15, il.

Druga edycja budżetu obywatelskiego w Gostyninie.

**187. NOWAKOWSKI, Andrzej:** Konsekwentnie i skutecznie pracujemy na rozwój Płocka / Andrzej Nowakowski; rozm. przepr. Jan B. Nycek. // Nasz Płock. – 2016, nr 6(112), s. 1, 5, il.

Podsumowanie działalności samorządu miasta Płocka w 2016 r.

— NYCEK, Jan Bolesław.: Marian Wilk uhonorowany medalem Zasłużony dla Płocka = poz. 97

**188. OLSZEWSKA, Beata:** Płocki wolontariat nagrodzony: konkurs Mazowieckie Barwy Wolontariatu rozstrzygnięty / Beata Olszewska; rozm. przepr. Anna Sulkowska. // Mazowiecki Rynek Pracy. – 2016, nr 6, s. 18-19, il.

XVII. edycja Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego 2016.

**189. [P].:** Umowa Płocka z Rustawi: miasto partnerskie w Gruzji / [p]. // Nasz Płock. – 2016, nr 6(112), s. 12, il.

**190. Płock** ubiega się o środki unijne na inwestycje miejskie. // Nasz Płock. – 2016, nr 6(112), s. 6, il.

— szat.: PKN ORLEN zapowiada moc atrakcji na placu Narutowicza = poz. 134

— TYBURA, Joanna.: Pani Jola, sołtyśka dynamit z Rakowa = poz. 87

**191. Ukierunkowani** na inwestycje: Wójt gminy Radzanowo podsumowuje półmetek kadencji. // Nasza Gmina Radzanowo. – 2016, nr 18, s. 1,3, il.

— WINIARSKA, Joanna.: PKN Orlen: inni są winni, a benzen nie zagrażał płocczanom = poz. 136

— WITKOWSKA, Anna.: Infrastruktura drogowa = poz. 126

**192. ZAWADKA, Marcin:** Niczego nie żałuję, dalej chcę naprawiać świat / Marcin Zawadka; rozm. przepr. Andrzej Wiśniewski. // Głos Słupna. – 2016, nr 13(48), s. 6-7, il.

Rozmowa z Marcinem Zawadką, wójtem gminy Słupna.

**193. ZUGAJ, Leszek:** Dzieje samorządu i administracji w gminie Gozdowo: Gmina Gozdowo 1973-1990 (ciąg dalszy) / Leszek Zugaj. // Słowo Gozdowa. – 2016, nr 4(67), s. 44-45

Fragment opracowania Leszka Zugaja „Dzieje samorządu i administracji w gminie Gozdowo w latach 1945-1990”.

#### Bezpieczeństwo publiczne

— (bn): Pasy śmierci w Gostyninie! = poz. 143

— DANIELUK, Jacek.: Znaleźli średniowieczny cmentarz = poz. 109

**194. Narkotyki** kontra alkohol: z czym w Płocku mamy większy problem / oprac. Blanka Stanuszkiewicz-Cegłowska. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 42, s. 3, 1, il.

**195. NOWAK, Bartosz:** Tajemnicza śmierć 66-latka: miał wbity w serce nóż! / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2016, nr 388, s. 1, 15, il.

— NOWAK, Bartosz.: Uwaga na zbroczeni! = poz. 178

### X. OCHRONA ZDROWIA

#### Służba zdrowia. Szpitalnictwo

**196. BANY, Beata:** Czy nowa dyrektor uratuje szpital? /



- Beata Bany; rozm. przepr. Justyna Gabrychowicz. // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 48, s. 3, il.
- Rozmowa z nową dyrektorką Szpitala Powiatowego im. Juliusza Babińskiego w Sierpcu.
- 197. BEES.:** Darmowej energii w szpitalu nie zabraknie: największa w Polsce, ekologiczna i bardzo oszczędna farma solarna / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 40, s. 3, il.
- Dot. inwestycji w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Marcina Kasprzaka w Płocku.
- 198. JAKSA, Zdzisław.:** Ostatni gasi światło: dwudziestu jeden dyrektorów / Zdzisław Jaksa; rozm. przepr. Justyna Gabrychowicz. // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 40, s. 5, il.
- Rozmowa z odchodzącym dyrektorem Szpitala Powiatowego im. Juliusza Babińskiego w Sierpcu.
- KONARSKA-PABINIĄK, Barbara.: Szpital pw. św. Antoniego w Gostyninie i jego historia = poz. 76
- 199. KOWALKOWSKA, Dorota.:** Co słysząc w sierpeckim szpitalu? / Dorota Kowalkowska. // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2016, nr 1, s. 36-37, il.
- Przegląd wydarzeń mających miejsce w Szpitalu w Sierpcu.
- RYBICKA, Marianna.: Minęło 50 lat pracy na terenie miasta Płocka z zakresu profilaktyki wad postawy u dzieci = poz. 93

## XI. NAUKA OŚWIATA KULTURA

### Nauka

- KANSY, Andrzej.: Działalność Towarzystwa Naukowego Płockiego na rzecz ochrony i utrwalania dziedzictwa kulturowego Mazowsza = poz. 201
- **Studia Mazowieckie** = poz. 60

### Szkolnictwo wyższe

#### Politechnika Warszawska

- 200. POLITECHNIKA WARSZAWSKA. Filia (Płock).:** Politechnika Warszawska – Filia w Płocku: informator dla kandydatów na studia: rok akademicki 2017/2018 / informator opracowano zgodnie ze stanem prawnym na listopad 2016 r. – Płock: Politechnika Warszawska – Filia w Płocku, 2016. – 28 s.: fot. kolor.; 21 cm. – U góry okł i str. tyt.: Politechnika Warszawska Filia w Płocku: 50 lat 1967-2017.
- ZIELIŃSKI, Janusz.: Znajomość matematyki nikomu nie zaszkodziła = poz. 99

#### Wyższe Seminarium Duchowne

- KOWALSKI, Adam.: Głosić na różne sposoby = poz. 279

### Organizacje naukowe

#### Towarzystwo Naukowe Płockie

- 201. KANSY, Andrzej.:** Działalność Towarzystwa Naukowego Płockiego na rzecz ochrony i utrwalania dziedzictwa kulturowego Mazowsza / Andrzej Kansy. // Studia Mazowieckie. – R. 11/25(2016), nr 4, s. 149-163 – Bibliografia s. 160-162
- 202. SZATKOWSKA, Lena.:** Biblioteka widmo: czy jest jeszcze szansa na uratowanie „Zielińskich”? / Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 52, s. 3, il.
- Decyzja o zamknięciu Biblioteki im. Zielińskich z powodów finansowych.
- 203. WRÓBEL, Maciej.:** Konferencja naukowa „Czasopisma towarzystw naukowych”: kronika / Maciej Wróbel. // Notatki Płockie. – 2016, nr 4/249, s. 46-50, il.
- Konferencja „Czasopisma towarzystw naukowych” w siedzibie TNP w Płocku.

### Oświata. Zagadnienia ogólne

- 204. DANIELUK, Jacek.:** Politycy wzięli na tapetę oświatę: konferencja goni konferencję: PO, PiS, Nowoczesna, PSL / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 42, s. 16, il.
- 205. GRODECKA, Magda.:** Reforma oświaty: jaka będzie w Płocku / Magda Grodecka. // PetroNews.pl. – 2016, nr 20, s. 2, 8, il.
- Dot. reformy szkolnictwa, m.in. likwidacji gimnazjów.
- GRZYBOWSKI, Michał Marian.: Mieście duszę Małachowskich! = poz. 94
- MARCINIĄK, Jola.: Jedyne wyjątek to sportowcy... = poz. 250
- 206. NISZTOR, Stanisław.:** I padło na te nieszczęsne gimnazja / Stanisław Nisztor, Marek Krysztofiak. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 258, dod. Magazyn Płocki, s. 2, il.
- Rozmowa nt. reformy oświaty ze Stanisławem Nisztosem – prezesem płockiego Oddziału ZNP i Markiem Krysztofiakiem – przewodniczącym Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” Regionu Płockiego.
- NOWAK, Gabriela.: Żydowskie szkolnictwo w Płocku w latach 1865-1914 w świetle źródeł archiwalnych = poz. 119
- NOWAKOWSKI, Andrzej.: Konsekwentnie i skutecznie pracujemy na rozwój Płocka = poz. 187
- RYDZEWSKA, Barbara.: U progu wielkiej budowy = poz. 113
- 207. SZAT.:** 140 stypendiów dla najzdolniejszych: ORLEN kontynuuje wsparcie młodzieży z Płocka i powiatu płockiego / Szat. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 48, s. 16-17, il.

### Szkolnictwo podstawowe

- 208. GABRYCHOWICZ, Edyta.:** Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mochowie / Edyta Gabrychowicz. // Informator Gminy Mochowo. – 2016, nr 3, s. 23-26, il.
- 209. LEWANDOWSKA, Anna.:** Wywalczyli ją w strajku, czyli 110 lat szkoły w Borowiczkach / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 275, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.
- Szkoła Podstawowa nr 20 im. Władysława Broniewskiego w Płocku-Borowiczkach.
- 210. ŻUCHNIEWICZ, Marian.:** Stawiamy na polskość / Marian Żuchniewicz; rozm. przepr. Karolina Goździewska. // Nasz Dziennik. – 2016, nr 280, s. 19, il.
- Rozmowa z polonistką z Zespołu Szkół w Szczawinie Kościelnym, członkiem rządowego zespołu ds. nowej podstawy programowej z języka polskiego - Marianem Żuchniewiczem.

### Szkolnictwo ogólnokształcące. Gimnazja

- 211. NOWAKOWSKA, Ewa.:** Liceum Ogólnokształcące w Sierpcu / Ewa Nowakowska. // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2016, nr 1, s. 17-19, il.
- Najważniejsze wydarzenia mające miejsce w Liceum Ogólnokształcącym w Sierpcu.
- 212. Publiczne Gimnazjum im. gen. Edwarda Żółtowskiego w Mochowie.:** // Informator Gminy Mochowo. – 2016, nr 3, s. 16-19, il.
- Najważniejsze wydarzenia mające miejsce w Publicznym Gimnazjum im. gen. Edwarda Żółtowskiego w Mochowie.
- 213. SZATKOWSKA, Lena.:** Szkoła na Skarpie ma 40 lat: jubileusz Szkoły Podstawowej nr 18 im. Jana Zygmunta Jakubowskiego / Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 48, s. 9, il.
- Jubileusz 40-lecia Szkoły Podstawowej nr 18 w Płocku.
- 214. TYBURA, Joanna.:** Pani od fizyki, chemii, biologii: lekcje zaczyna od hula-hoop / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 247, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.

Joanna Urbańska, nauczycielka w gimnazjum w Susku – Nauczycielką Roku 2016.

**215. URBAŃSKA, Joanna.:** Ciężkie czasy dla oświaty / Joanna Urbańska; rozm. przepr. Krzysztof Różycki. // *Angora*. – 2016, nr 49, s. 20-21, il.

Rozmowa z Joanną Urbańską, Nauczycielką Roku 2016.

**216. URBAŃSKA, Joanna.:** Nie likwidujcie nas! / Joanna Urbańska; rozm. przepr. Aleksandra Szyłto. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 255, dod. Duży Format, nr 44, s. 8-9, il. Joanna Urbańska, nauczycielka w gimnazjum w Susku – Nauczycielką Roku 2016.

— ZUCHNIEWICZ, Marian.: Stawiamy na polskość = poz. 210

**217. 110 lat Jagiellonki (1906-2016):** kartki z historii szkoły. // *Zeszyty Jagiellońskie*. – 2016, nr 114, s. 1-32, il.

Artykuł dostępny w wersji elektronicznej na stronie internetowej szkoły: <http://www.jagiellonka.plock.pl/pdf/zeszyty/zjnr114.pdf>.

#### Szkolnictwo zawodowe

**218. ORŁOWSKA, Milena.:** Po pożarze: internat błaga o remont / Milena Orłowska, Joanna Tybura. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 258, dod. Magazyn Płocki, s. 3, il.

Internat Zespołu Szkół Technicznych [Siedemdziesiątki] w Płocku.

— SZATKOWSKA, Lena.: Szkoła na Skarpie ma 40 lat = poz. 213

#### Szkolnictwo specjalne

**219. BRUDNICKA, Leonora.:** Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sierpcu / Leonora Brudnicka. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. – 2016, nr 1, s. 19-21, il.

#### Szkolnictwo artystyczne

— MIECZYKOWSKI, Adam.: Dwa słowa, przez które nie zostałem drugim Fibakiem = poz. 90

#### Opieka nad dzieckiem i młodzieżą

— BŁASZCZAK, Anna.: Wakacje w Muzeum Mazowieckim w Płocku = poz. 233

#### Kultura

— DYLIICKI, Krzysztof.: Olenderskie korzenie = poz. 116

— **MiastO!Żyje** = poz. 33

— RYDZEWSKA, Barbara.: U progu wielkiej budowy = poz. 113

#### Towarzystwa regionalne

— KANSY, Andrzej.: Działalność Towarzystwa Naukowego Płockiego na rzecz ochrony i utrwalania dziedzictwa kulturowego Mazowsza = poz. 201

#### Domy kultury

**220. Kalendarz** wydarzeń Gminnego Ośrodka Kultury w Łącku 2016. // *Gazeta Łącka*. – 2016, nr 2(66), s. 18-20

**221. ORŁOWSKA, Milena.:** Mąka jak łąka, czyli zapachy i smaki Płockiej Kooperatywy Spożywczej / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 269, dod. Magazyn Płocki, s. 6, il.

Projekt Księgarnio-kawiarni „Czerwony Atrament” Krzysztofa Blinkiewicza w Płocku.

**222. Z życia** Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Bodzanie... / oprac. Wanda Jakubowska-Nowacka. // *Gazeta Samorządowa Gminy Bodzanów*. – 2016, nr grudzień, s. 18-21, il.

Przegląd imprez kulturalnych i sportowych w 2016 r.

#### Imprezy kulturalne

**223. Centrum Kultury i Sztuki** w Sierpcu – artystyczne wydawnictwo drugiego półrocza 2016 roku. // *Nasz Sierpc*. – 2016, nr 2, s. 24-25, il.

**224. CZAJKOWSKI, Grzegorz.:** Różne oblicza zamku w Gostyninie / Grzegorz Czajkowski. // *Nasz Płock*. – 2016, nr 6(112), s. 16, il.

Podsumowanie działalności Agencji Rozwoju i Promocji Zamku oraz imprez organizowanych na Zamku w Gostyninie w 2016 roku.

**225. DĄBROWSKI, Jacek.:** Mistrz Mowy Polskiej / Jacek Dąbrowski. // *Panorama Mazowska Płockiego*. – 2016, nr 1, s. 13, il.

XVI finał programu społecznego Mistrz Mowy Polskiej w Płocku.

**226. I Gminny Turniej** Sołectw / Oprac. Magdalena Woja. // *Wieści Gminne (Bielsk)*. – 2016, nr 39(4), s. 5-6, il.

**227. (LESZ).:** Nawet smok był ekologiczny: Święto Michała w Grzybowie / (lesz). // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 41, s. 14, il.

— LEWANDOWSKA, Anna.: Jak Cezary Supeł Dzień Kuchni Polskiej wymyślił = poz. 180

— LEWANDOWSKA, Anna.: Rzeko, wracamy do ciebie: połącz nas jak przed laty = poz. 101

— STEFAŃSKA, Ewelina.: Gwiazdy grają na przedmieściach = poz. 142

**228. STEFAŃSKA, Ewelina.:** Jak naukowiec prowokator stworzył muzeum w Murzynowie / Ewelina Stefańska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2016, nr 247, dod. Magazyn Płocki, s. 6-7, il.

Etnolog Jacek Olędzki – założyciel muzeum w Murzynowie.

**229. SZATKOWSKA, Lena.:** Mężczyzna zadbany, broda dobrze przystrzyżona... : Janusz Majewski na VI święcie filmu, teatru i muzyki / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 41, s. 9, il.

— **Z życia** Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Bodzanie... = poz. 222

#### Amatorski ruch artystyczny

**230. (LESZ).:** 70 lat „Dzieci Płocka”: dziś wędruje za mnie wnuk... / (lesz). // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 47, s. 17, il.

— LEWANDOWSKA, Anna.: Małżonkowie zatańczą walca: to wciąż... Dzieci = poz. 91

**231. MILKE, Tadeusz.:** Nie lubię słowa „konkurencja” / Tadeusz Milke; rozm. przepr. Marta Szatkowska-Kunavar. // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 46, s. 26, il.

#### Muzealnictwo

— **Dziedzictwo** Piastów mazowieckich = poz. 108

— NOWICKA, Klaudia.: Kreowanie produktu turystyki kulturowej w muzeach etnograficznych na przykładzie Mazowsza i Pomorza = poz. 107

#### Muzeum Diecezjalne

— (lesz).: Madonny i Czarodziejki = poz. 272

**232. PIĘTKA, Włodzimierz.:** Moniuszko wrócił: dzieła sztuki na Tumskim Wzgórzu / Włodzimierz Piętko. // *Gość Niedzielny*. – 2016, nr 46, dod. Gość Płocki, nr 46/404, s. 1, il. Dot. obrazu Jana Czesława Moniuszki „Cesarz Maksymilian I nadaje herb Kapitulie Płockiej”.

#### Muzeum Mazowieckie

**233. BŁASZCZAK, Anna.:** Wakacje w Muzeum Mazowieckim w Płocku / Anna Błaszczak. // *Biuletyn Muzealny*. – 2016, nr 3/42, s. 6-7, il.

**234. ROTTERMUND, Andrzej.:** [Secesja z Petrochemią w tle. Wspomnienia uczestnika zdarzeń – recenzja] / Andrzej Rot-

termund. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 199-202, il. – Streszcz. w jęz. ang. Zawiera rec. książki : Secesja z Petrochemią w tle. Wspomnienia uczestnika zdarzeń / Marian Sołtyśiak. – Płock, 2016.

#### Muzeum Wsi Mazowieckiej

— ASZTEMBORSKI, Jarosław. : Jubileuszowy Sejmik Turystyczny Województwa Mazowieckiego = poz. 103

**235. Boże Narodzenie na Mazowszu:** w tradycji i ekspozycjach Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu / [o ekspozycjach napisał Robert Rumiński; zdjęcia Dariusz Krześniak, Wojciech Kryński, Robert Rumiński; Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu]. – Sierpc: Muzeum Wsi Mazowieckiej, [2016]. – 60, [4] s.: il. kolor.; 23x23 cm.

Tekst opracowano na podstawie „Boże Narodzenie na Mazowszu” autorstwa Jana Rzeszotarskiego i Barbary Adamczewskiej. – Rok wydania wg BNP online.

ISBN 978-83-63381-12-7

**236. JEZIERSKA-CHALICKA, Agnieszka.**: Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu w gronie laureatów Jubileuszowej Edycji Konkursu „Mazowieckie Zdarzenia Muzealne – Wierzba” / Agnieszka Jezierska-Chalicka. // Wieści Muzealne. – 2016, nr 2, s. 6-7, il.

**237. JEZIERSKA-CHALICKA, Agnieszka.**: Sezon letni pod znakiem rekordowej liczby zwiedzających / Agnieszka Jezierska-Chalicka. // Wieści Muzealne. – 2016, nr 2, s. 3-4, il.

Podsumowanie wydarzeń w sezonie letnim w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu.

**238. ORŁOWSKA, Milena.**: Mistrz obiecał i słowa dotrzymał: pierwszy klaps padł w Sierpcu / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 241, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.

Wspomnienie o realizacji filmu Andrzeja Wajdy „Pan Tadeusz” w sierpeckim skansenie.

— PIOTROWSKI, Jerzy.: „Domów Panskich Dwoje, wiedzny Owczarz mieszka, w drugim Żyd, dla którego pobudowano Browarek mały przy studni, w Słupy, tarciami pobity, komin z gliny wylepiony” = poz. 111

**239. PIOTROWSKI, Jerzy.**: Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu Oddział Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu – geneza, działalność i plany na przyszłość / Jerzy Piotrowski. // Bieżuńskie Zeszyty Historyczne. – 2016, nr 30, s. 5-31, il.

**240. RUMIŃSKA, Joanna.**: Kącik kolekcjonera: o plecieniu jesienią i zimą / Joanna Rumińska. // Wieści Muzealne. – 2016, nr 2, s. 7, il.

**241. TROJANOWSKA, Bogusława.**: Aby lepiej usłyszeć i więcej zobaczyć, czyli nowe rozwiązania w obsłudze ruchu turystycznego w skansenie / Bogusława Trojanowska. // Wieści Muzealne. – 2016, nr 2, s. 7, il.

#### Muzeum Żydów Mazowieckich

**242. KOWALSKI, Rafał.**: Muzeum pod chmurką i pod dachem / Rafał Kowalski. // Biuletyn Muzealny. – 2016, nr 3/42, s. 8, il.

Przegląd imprez w Muzeum Żydów Mazowieckich w drugim i trzecim kwartale 2016 r.

#### Sport. Kultura fizyczna

**243. GRABOWSKI, Łukasz.**: Ten drugi Stępiński / Łukasz Grabowski. // Przegląd Sportowy. – 2016, nr 250, s. 6, il.

Patryk Stępiński – obrońca Wisły Płock.

**244. JOL.**: Od grypy jelitowej do złotego medalu: najlepszy skoczek weteran na świecie – Dariusz Bednarski / Jol. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 47, s. 37, il.

Złoty medal dla Dariusza Bednarskiego na mistrzostwach świata w Perth.

**245. JOL.**: Płocki klub z tradycjami: jubileusz 80-lecia KS Masovia / Jol. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 49, s. 38, il.

**246. KACZMAREK, Marcin.**: Jestem pewien, że utrzymamy się w Ekstraklasie / Marcin Kaczmarek; rozm. przepr. Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 52, s. 30, il.

Rozmowa z trenerem piłkarzy Wisły Płock.

**247. KRUSZEWSKI, Jacek.**: Wisła chce się rozwijać / Jacek Kruszewski; rozm. przepr. Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 299, dod. Magazyn Płocki, s. 28, il.

Rozmowa z prezesem Wisły Płock – Jackiem Kruszewskim o grze drużyny w ekstraklasie piłki nożnej.

**248. MAŁACHOWSKI, Adam.**: Chcę zawieźć Wisłę na mecz Ligi Mistrzów z Bayernem / Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 304, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 7, il. Mariusz Gęsiarz – kierowca klubowego autokaru Wisły Płock.

**249. MAŁACHOWSKI, Adam.**: Pan Jaś i wielkie emocje na stadionie: finał Drift Masters Grand Prix w Płocku / Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 241, dod. Magazyn Płocki, s. 9, il.

— MAŁACHOWSKI, Adam.: Zaczął od autka z silnikiem z kosiarki: teraz Piotr Więcek rusza na podbój USA = poz. 96

**250. MARCINIAK, Jola.**: Jedyne wyjątek to sportowcy...: uczniowie na ogół lubią lekcje wychowania fizycznego / Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 43, s. 24, il. Dot. zajęć wychowania fizycznego w płockich szkołach.

**251. MARCINIAK, Szymon.**: To był lekko słodki, leciutko gorzki rok / Szymon Marciniak; rozm. przepr. Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 52, s. 31, il.

Rozmowa z Szymonem Marciniakiem, międzynarodowym sędzią w piłce nożnej.

**252. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.** // Nasz Sierpc. – 2016, nr 3, s. 14-15, il.

Wydarzenia sportowe w Sierpcu organizowane przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

— NOWAKOWSKI, Andrzej.: Konsekwentnie i skutecznie pracujemy na rozwój Płocka = poz. 187

**253. OSTRZYCKI, Wojtek (1946- ):** Styl dowolny / Wojtek „Ostry” Ostrzycki. – Płock: Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego, 2016. – 255 s.: il. (gł. kolor.); 25 cm. – Na książce także pseud. aut.: „Ostry”. – ISBN 978-83-88028-84-7

**254. TELESIEWICZ, Jacek.**: „Gdybyśmy przy tym potencjałe wywalczyli awans, to przyjmowałbym go w kategorii cudu” / Jacek Telesiewicz; rozm. przepr. Tyrion. // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 51, s. 14-15, il.

Rozmowa z wiceprezesem MKS Kasztelan Sierpc.

**255. WIĄCEK, Maciej.**: Szalony i radosny / Maciej Wiącek. // Czas Wisły. – 2016, nr 68, s. 4, 9-11, il.

Podsumowanie działalności Wisły Płock w 2016 roku.

— **Z życia** Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Bodzanie... = poz. 222

## XII. JĘZYKOZNAWSTWO

— DĄBROWSKI, Jacek.: Mistrz Mowy Polskiej = poz. 225

## XIII. LITERATURA PIĘKNA

### Historia literatury. Życie literackie

— BRONIEWSKI, Władysław.: Zgubiłem okulary = poz. 82

— LESZCZYŃSKA, Joanna.: Listy z daleka = poz. 83

— SERAFIŃSKA, Jurata Bogna.: Logos i mit = poz. 261

### Poezja

— MALISZEWSKI, Karol.: Z raptularza czytelnika nowości poetyckich = poz. 88



**256. „O Liść Dębu”:** wiersze nagrodzone: XXVIII edycja Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Władysława Broniewskiego / [oprac. red. Ewa Luma]. – Płock: Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego, 2016. – 59, [3] s.: il.; 20x21 cm.

Fot.: prace członków Płockiego Towarzystwa Fotograficznego im. Aleksandra Macieszy prezentowane na wystawie „Mój Płock 2016”.

ISBN 978-83-88028-85-4

— WŁOCHOWSKA, Anna.: Gabrys i Przyjaciele = poz. 262

#### Proza

— BRONIEWSKI, Władysław.: Zgubiłem okulary = poz. 82

**257. BRZozowska, Aleksandra.:** Alfabet dobrych myśli / Aleksandra Brzozowska, ilustracje Jeremiarz Łabarzewski. – Płock: Płocki Wolontariat UMP, 2016. – 31, [1]: il.; 21 cm  
Publikacja dedykowana Marzennie Kalaszczyńskiej-Kikiewicz (1955-2015). – Myśli osób: Marzenny Kalaszczyńskiej-Kikiewicz, Krzysztofa Blinkiewicza, Edyty Świtkiewicz, Krzysztofa Nowaka, Renaty Nych, Piotra Ostrowickiego, ks. Stefana Cegłowskiego, Tadeusza Milke, Adriana Marchlewskiego, Jarosława Waneckiego, Mieczysława Leszkiewicza, Aleksandry Podwójci, Grażyny Zielińskiej, Beaty Jaszczak, Marka Mokrowieckiego, Wiesława Chroboty, Mariusza Pogonowskiego, Andrzeja Nowakowskiego, Krzysztofa Kelmana, Magdaleny Kwiatkowskiej, Huberta „Spiętego” Dobaczewskiego, Barbary Żółtowskiej, Tomasza Gorczyca

ISBN 978-83-946295-0-2

**258. KORDALA, Tomasz.:** Płock i północne Mazowsze na kartach literatury pięknej: część szósta: „Opowieści zielone” Witolda Koehlera / Tomasz Kordala. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 8-19, il.

Zawiera biografię Witolda Koehlera - zasłużonego polskiego leśnika.

**259. LEWANDOWSKI, Radosław.:** Najeźdźcy z północy / Radosław Lewandowski. – Warszawa: Wydawnictwo Akurat, 2016. – 414, [2] s.; 24 cm. – (Wikingowie / Radosław Lewandowski) – ISBN 978-83-287-0411-4

**260. LEWANDOWSKI, Radosław.:** Płocki wątek w powieści o Wikingach / Radosław Lewandowski; rozm. przepr. Magda Grodecka. // PetroNews.pl. – 2016, nr 22, s. 16, il.

**261. SERAFIŃSKA, Jurata Bogna.:** Logos i mit: mit i logos / Jurata Bogna Serafińska. – Krosno: Wydawnictwo Armagrad, 2016. – 334 s.: il.; 21 cm. – Bibliogr., netogr. przy rozdz. – ISBN 978-83-65121-53-0

**262. WŁOCHOWSKA, Anna (1953- ).:** Gabrys i Przyjaciele / Anna Włochowska. – Płock: Wydawnictwo Korepetytor Marian Gałczyński, 2016. – 80 s.: il. kolor.; 19 cm. – ISBN 978-83-64825-39-2

#### XIV. SZTUKA

##### Architektura. Planowanie przestrzenne. Urbanistyka

— DANIELUK, Jacek.: „Strefa Marguliesa” = poz. 147

— DOBEK, Ewa.: Płockie zabytki umierają, stojąc = poz. 182

**263. DREJER, Joanna.:** Pruska urbanistyka w Płocku – znaczenie historyczne i aktualne zagrożenia = Preußische Stadtbaukunst in Płock – historische Bedeutung und aktuelle Gefährdung / Joanna Drejer. W: Retablissement: Preußische Stadtbaukunst in Polen und Deutschland = Urbanistyka pruska w Polsce i Niemczech / Christof Baier [et al.]. Berlin, Lukas Verlag, 2016. S. 234-281, il.

**264. GÓRSKI, Piotr.:** Płock: miasto różnych epok / Piotr Górski. // Poznaj Swój Kraj. – 2016, nr 10, s. 12-17, il.

**265. GRODECKA, Magda.:** Domki na wodzie w Radziwiu, a Hobbit na Skarpie: jakie są założenia projektu

polsko-holenderskiego / Magda Grodecka. // PetroNews.pl. – 2016, nr 24, s. 1, 8, il.

Koncepcja Parku Rzeki Wisły – Vistula River Park.

**266. JG.:** Sierpc się zmienia: projekt / JG. // Kurier Sierpecki. – 2016, nr 46, s. 3, il.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Sierpc z perspektywą do 2025 r.

— (lesz).: Abp Karol Wojtyła na płockich obchodach Millennium w 1966 roku = poz. 293

— LEWANDOWSKA, Anna.: Wioska Hobbitów w jarze po browarze = poz. 77

**267. MAŁECKA, Agnieszka.:** Korona na grobie / Agnieszka MałECKA, Włodzimierz Piętko. // Gość Niedzielny. – 2016, nr 44, dod. Gość Płocki, nr 44/402, s. VI-VII, il.

Dot. Kaplicy Królewskiej w płockiej katedrze.

**268. MIECZNIKOWSKA, Elżbieta.:** Oskara Sosnowskiego projekt kościoła w Imielnicy / Elżbieta Miecznikowska. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 59-67, il.

— MOKROWIECKI, Marek.: Teatr powrócił na ulicę Teatralną = poz. 281

**269. NOWAK, Gabriela.:** Kolegialna 6 – krótka historia płockiej kamienicy / Gabriela Nowak. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 68-73, il.

**270. NYCEK, Jan Bolesław (1947- ).:** Architektura miasta Sierpca i powiatu sierpeckiego / teksty i fotografie Jan Bolesław Nycyk; tłumaczenie na język angielski Anna Debich--Komorowska. – Płock: MAROW, 2016. – 192 s.: il.; 31 cm. – Opis fot. również w jęz. ang. – Tekst równol. w jęz. pol. i ang. – ISBN 978-83-88779-26-8

— PŁUCIENNIK, Stanisław.: Kościół, magazyn wojskowy i teatr = poz. 282

— WIŚNIEWSKI, Jacek A.: Troszyn Polski = poz. 298

##### Sztuka. Malarstwo. Rzeźba

— BeeS.: Kontrolowane wagary Stefana Themersona = poz. 302

**271. GIL, Barbara.:** XXIII Ogólnopolski Plener Artystyczny w Sierpcu oczami pani radnej Barbary Gil / Barbara Gil. // Nasz Sierpc. – 2016, nr 3, s. 18-24, il.

**272. (LESZ).:** Madonny i Czarodziejki: australijskie gwasze Danuty Michalskiej / (lesz). // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 50, s. 9, il.

Wystawa przekazanych Muzeum Diecezjalnemu gwaszy Danuty Michalskiej.

— PIĘTKA, Włodzimierz.: Moniuszko wrócił = poz. 232

**273. STUDZIŻBA-KUBALSKA, Beata.:** Józefa Mehofera projekt polichromii katedry Wniebowzięcia Matki Boskiej w Płocku, 1901 / Beata Studziżba-Kubalska. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 119-136, il. – Streszcz. w jęz. ang.

**274. TUSZYŃSKI, Felix (1922-2016).:** Felix Tuszyński: Antypody modernizmu – wystawa rysunku i malarstwa 14.12.2016 – 15.01.2017 / ilustracje Felix Tuszyński. – Płock: Płocka Galeria Sztuki, 2016. – 66, [1] s.: il. kolor.; 28 cm. – ISBN 978-83-61256-82-3

##### Sztuka użytkowa

— ORŁOWSKA, Milena.: Bajeczne skrzydła Doroty wylatują na cały świat = poz. 140

##### Zabytki

— DOBEK, Ewa.: Płockie zabytki umierają, stojąc = poz. 182

**275. KNAPIŃSKI, Ryszard.:** Studia nad ikonografią Drzwi Płockich początkiem projektu badawczego „Credo w sztuce europejskiej” / Ryszard Knapieński. // Rocznik Muzeum

- Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 23-49, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- 276. KOWALEW, Borys Nikołajewicz.:** Osobliwości badań Drzwi Płockich w Nowogrodzie Wielkim w XX wieku / Borys Nikołajewicz Kowalew ; tłum. ros. Ewa Piórkowska. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 61-71, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- KUNKEL, Robert.: Drzwi z brązu w Nowogrodzie Wielkim – płockie czy magdeburskie? = poz. 292
- 277. LIBERA, Piotr:** Płockie Porta fidei – skarb świętego Średniowiecza i wyzwanie dnia dzisiejszego / Piotr Libera. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 7-11 – Streszcz. w jęz. ang.
- NYCEK, Jan Bolesław.: Architektura miasta Sierpca i powiatu sierpeckiego = poz. 270
- 278. OLCHAWA, Joanna.:** Nowe spojrzenie na wartości stylistyczne Drzwi Płockich w Nowogrodzie Wielkim / Joanna Olchawa. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 49-60, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- TYBURA, Joanna.: No i Alek zawstydził tatę = poz. 158
- WIŚNIEWSKI, Jacek A.: Troszyn Polski = poz. 298

#### Teatr

- DĄBROWSKI, Jacek.: Mistrz Mowy Polskiej = poz. 225
- 279. KOWALSKI, Adam.:** Głosić na różne sposoby / Adam Kowalski, Paweł Niewinowski. // Sursum Corda. – Wydanie powołaniowe (2016), s. 36-38, il.
- Teatr kłerycki w Wyższym Seminarium Duchownym.
- 280. KOWALSKI, Rafał.:** Piosenka o Chamberlainie / Rafał Kowalski. // Aktualności Teatru Płockiego. – 2016, nr listopad-grudzień, s. 8-9, il.
- Płockanie pochodzenia żydowskiego w tradycji płockiego teatru.
- 281. MOKROWIECKI, Marek.:** Teatr powrócił na ulicę Teatralną / Marek Mokrowiecki. // Aktualności Teatru Płockiego. – 2016, nr listopad-grudzień, s. 10-11
- Odświeżenie pomnika Teatru w Płocku.
- 282. PŁUCIENNIK, Stanisław.:** Kościół, magazyn wojskowy i teatr / Stanisław Płuciennik; rozm. przepr. Monika Mioduszevska-Olszewska. // Aktualności Teatru Płockiego. – 2016, nr listopad-grudzień, s. 14-15, il.
- Rozmowa z autorem projektu pomnika płockiego teatru.

#### Recenzje teatralne

- 283. SZATKOWSKA, Lena.:** Berek i stare koronki: jesienny afisz u Szaniawskiego / Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 47, s. 9, il.
- Zawiera rec. przedstawienia : Berek czyli upiór w moherze / Marcin Szczygielski; reż. Andrzej Chichłowski; Teatr Dramatyczny, Płock oraz Arszenik i stare koronki / Joseph Kessler; reż. Marek Mokrowiecki ; Teatr Dramatyczny, Płock.

#### Muzyka

- BeeS.: Kontrolowane wagary Stefana Themersona = poz. 302
- 284. KOSENDIAK, Andrzej.:** Był w Płocku kompozytor gigant / Andrzej Kosendiak; rozm. przepr. Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2016, nr 237, s. 2, il.
- Rozmowa z dyrygentem koncertu inauguracyjnego 40. sezonu muzycznego Płockiej Orkiestry Symfonicznej, dyrektorem Filharmonii Wrocławskiej – Andrzejem Kosendiakiem nt. celowości budowy filharmonii, działalności muzycznej Marcina Mielczewskiego, kompozytora barokowego, w Płocku.
- 285. LELEŃ, Andrzej.:** Dziewiętnastowieczna reforma muzyki kościelnej i jej recepcja na terenie diecezji płockiej w czasie

- postugi biskupiej A. J. Nowowiejskiego / Andrzej Leleń. // Studia Płockie. – T. 44 (2016), s. 88-119 – Streszcz. w jęz. niem.
- MALANOWSKI, Jacek.: Rozmowa z muzykiem i członkiem zespołu Trubadurzy – Panem Jackiem Malanowskim = poz. 89
- 286. MIECZYKOWSKI, Adam.:** Jedzenia popcornu podczas koncertu sobie nie wyobrażam / Adam Mieczkowski; rozm. przepr. Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 42, s. 9, il.
- ORŁOWSKA, Milena.: Wolbach: nie muszę już ściemniać = poz. 98
- 287. SZATKOWSKA, Lena.:** Bo tu jest świetnie: 10 urodziny chóru dziewczęcego / Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 44, s. 10, il.
- Wypowiedzi pani dyrektor oraz kilku dziewcząt z chóru Pueri et Puellae Cantores Plocensis.
- ZIMIŃSKA-SYGIETYŃSKA, Mira.: Kocham to moje miasto = poz. 100

#### Film

- BeeS.: Kontrolowane wagary Stefana Themersona = poz. 302
- ORŁOWSKA, Milena.: Mistrz obiecał i słowa dotrzymał: pierwszy klaps padł w Sierpcu = poz. 238

#### Fotografia

- JĘDRZEJAK, Marcin.: Sierpc okupowany w fotografii: (1939-1945) = poz. 114
- 288. NOWAK, Gabriela.:** Z dziejów płockiej fotografii: fotografowie zawodowi i fotoamatorzy / Gabriela Nowak. // Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku. – T. 20 (2016), s. 137-181, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- 289. TYBURA, Joanna.:** Komórka pozwala na pewną dyskrekcję / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza. – 2016, nr 287, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 6, il.
- Ludzie z komórkami. Płock w fotografii mobilnej w drugiej edycji „Nozbe Mobile Photo Trip”.

#### XV. ZAGADNIENIA WYZNANIOWE

- GRZYBOWSKI, Michał Marian.: Mieście duszę Małachowskich! = poz. 94
- 290. GRZYBOWSKI, Michał Marian (1937- ).:** Kuria Diecezjalna w Płocku w latach 1918-1939 / Michał Marian Grzybowski. // Studia Płockie. – t. 44 (2016), s. 122-138 – Streszcz. w jęz. ang.
- 291. (GSZ).:** Co kryje kościół w Sikorzu: sensacyjne znalezisko z XVI wieku / (gsz). // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 46, s. 3, il.
- Portatył z relikwiami męczenników z III w., prawdopodobnie papieża Łucjusza I oraz Benigiusza z Dijon.
- KNAPIŃSKI, Ryszard.: Studia nad ikonografią Drzwi Płockich początkiem projektu badawczego „Credo w sztuce europejskiej” = poz. 275
- 292. KUNKEL, Robert.:** Drzwi z brązu w Nowogrodzie Wielkim – płockie czy magdeburskie? / Robert Kunkel. // Nasze Korzenie. – 2016, nr 11, s. 29-33, il.
- LELEŃ, Andrzej.: Dziewiętnastowieczna reforma muzyki kościelnej i jej recepcja na terenie diecezji płockiej w czasie postugi biskupiej A. J. Nowowiejskiego = poz. 285
- 293. (LESZ).:** Abp Karol Wojtyła na płockich obchodach Millennium w 1966 roku: Dni Kultury Chrześcijańskiej / (lesz). // Tygodnik Płocki. – 2016, nr 42, s. 8
- LIBERA, Piotr.: Płockie Porta fidei – skarb świętego Średniowiecza i wyzwanie dnia dzisiejszego = poz. 277

- 294. MAŁECKA, Agnieszka.**: Przetarty szlak: Orszaki Trzech Królów w diecezji / Agnieszka Małicka. // *Gość Niedzielny*. – 2016, nr 52, dod. *Gość Płocki*, nr 52/410, s. VIII, il.
- MIECZNIKOWSKA, Elżbieta.: Oskara Sosnowskiego projekt kościoła w Imielnicy = poz. 268
- 295. PIĘTKA, Włodzimierz.**: Pergaminowa perła: wśród najstarszych zabytków diecezji / Włodzimierz Piętko. // *Gość Niedzielny*. – 2016, nr 49, *Gość Płocki*, nr 49/407, s. V, il.
- Perykopy Ewangeliczne – zabytki 12-wiecznego piśmiennictwa.
- 296. SEWERYNIAK, Henryk.**: Perspektywy badań nad Pontyfikatem Płockim / Henryk Seweryniak. // *Studia Płockie*. – t. 44 (2016), s. 74-85 – Streszcz. w jęz. franc.
- STRZELCZYK, Jerzy.: Biskup Aleksander z Malonne na tle sytuacji Kościoła w Europie w pierwszej połowie XII wieku = poz. 80
- STUDZIŻBA-KUBALSKA, Beata.: Józefa Mehofera projekt polichromii katedry Wniebowzięcia Matki Boskiej w Płocku, 1901 = poz. 273
- 297. WIELECHOWSKA, Małgorzata.**: Rzeczniczka Bożego Miłosierdzia: obiekty na szlaku życia św. s. Faustyny (w województwie mazowieckim) / Małgorzata Wielechowska. // *Kronika Mazowiecka*. – 2016, nr 10, s. 22-25, il.
78. rocznica śmierci św. siostry Faustyny Kowalskiej.
- 298. WIŚNIEWSKI, Jacek A.**: Troszyn Polski: architektura drewniana / Jacek A. Wiśniewski. // *Poznaj Swój Kraj*. – 2016, nr 11, s. 10-11, il.
- Drewniany kościół pw. św. Leonarda w Troszynie Polskim, gm. Gąbin.

## XVI. KSIĄŻKA I CZYTELNICTWO. BIBLIOTEKI

### Biblioteki naukowe

- 299. ORŁOWSKA, Milena.**: Stało się: zamykają „Zielińskich” / Milena Orłowska, Ewelina Stefańska. // *Gazeta Wyborcza - Płock*. – 2016, nr 297, s. 6, il.
- Problemy finansowe Biblioteki im. Zielińskich TNP.
- PIĘTKA, Włodzimierz.: Pergaminowa perła = poz. 295
- SEWERYNIAK, Henryk.: Perspektywy badań nad Pontyfikatem Płockim = poz. 296
- SZATKOWSKA, Lena.: Biblioteka widmo = poz. 202

### Biblioteki publiczne

- 300. Działalność** Gminnej Biblioteki Publicznej w Bulkowie. // *Kurier Gminy Bulkowo*. – 2016, nr 4, s. 11-12, il.
- 301. STANISZEWSKA, Magdalena.**: Miejska Biblioteka Publiczna im. Zofii Nałkowskiej w Sierpcu / Magdalena Staniszevska. // *Nasz Sierpc*. – 2016, nr 3, s. 15-17, il.

### Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego

- 302. BEES.**: Kontrolowane wagary Stefana Themersona: gra miejska Książnicy Płockiej, happening, koncert... / BeeS. // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 43, s. 9, il.
- Gra miejska „Stefan na wagarach” zorganizowana przez Książnicę Płocką m. in. w redakcji *Tygodnika Płockiego* w ramach VII Festiwalu Themersonów „SkArPa”.
- JASTRZĘBSKI, Włodzimierz.: [Elżbieta Szubska-Bieroń, Płock na łamach lokalnej prasy NSDAP 1939-1945 – recenzja] = poz. 122
- 303. JOL.**: Styl dowolny według Wojciecha Ostrzyckiego: na promocję książki *Ostrego przyjechali* zawodnicy z kraju i zagranicy / Jol. // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 44, s. 19, il.
- Spotkanie z Wojciechem Ostrzyckim w Książnicy Płockiej.
- 304. (LESZ).**: 1000 wierszy z całej Polski: „O Liść Dębu” / (lesz). // *Tygodnik Płocki*. – 2016, nr 49, s. 9, il.

Uroczystość wręczenia nagród w konkursie „O Liść Dębu” połączona z koncertem Katarzyny Żak.

### Czasopiśmiennictwo

- BeeS.: Kontrolowane wagary Stefana Themersona = poz. 302
- JASTRZĘBSKI, Włodzimierz.: [Elżbieta Szubska-Bieroń, Płock na łamach lokalnej prasy NSDAP 1939-1945 – recenzja] = poz. 122
- 305. KASPRZYK, Damian.**: [Płocka prasa regionalistyczna w latach 1989-2014 – recenzja] / Damian Kasprzyk. // *Rocznik Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu*. – T. 7(2016), s. 114-122
- Zawiera rec. książki: *Płocka prasa regionalistyczna w latach 1989-2014* / Andrzej Kansy. – Płock, 2015.
- 306. WIŚNIEWSKI, Janusz.**: [60 roczników „Notatek Płockich” – recenzja] / Janusz Wiśniewski. // *Notatki Płockie*. – 2016, nr 4/249, s. 44-45, il.
- Zawiera rec. książki: *60 roczników „Notatek Płockich”: bibliografia zawartości (1956-2016)* / Wiesław Koński. – Płock, 2016.

## INDEKS OSOBOWY

- Adamkowski, Arkadiusz 16
- Adamski, Andrzej 4
- Asztemborski, Jarosław 103
- Bany, Beata 196
- BeeS 79, 127, 197, 302
- Bielińska, Kamila 15
- Bieroń, Elżbieta. zob. Szubska-Bieroń, Elżbieta.
- Bilska-Ciećwierz, Magdalena 141
- Błaszczak, Anna 233
- (bn) 143
- Bojda, Wioletta 82
- Braun, Krzysztof 50
- Broniewska, Wanda 82
- Broniewski, Władysław 82
- Brudnicka, Leonora 219
- Brzozowska, Aleksandra. 257
- Bziuk, Justyna 1a
- Cegłowska, Blanka. zob. Stanuszkiewicz-Cegłowska, Blanka.
- Chalicka, Agnieszka zob. Jezierska-Chalicka, Agnieszka.
- Ciećwierz, Magdalena zob. Bilska-Ciećwierz, Magdalena.
- Czachorowska-Jakoniuk, Agnieszka 116
- Czajkowski, Grzegorz 224
- Czerwińska-Jędrusiak, Barbara 54
- d.e. 102
- Danieluk, Jacek 109, 123, 128, 144-7, 181, 204
- Dąbrowski, Jacek 44, 225
- Debich-Komorowska, Anna 270
- Deja, Monika 70
- Dobek, Ewa 182
- Dobrosielska, Alicja 117
- Drejer, Joanna 263
- Duma, Paweł 112
- Duraj, Danuta. zob. Walczak-Duraj, Danuta.
- Dwojnych, Andrzej 30, 92
- Dybowska, Iwona 24
- Dylicki, Krzysztof 116
- Dymek, Benon 50
- Fabisiak, Dorota 183
- Frankowska, Jadwiga Urszula 121
- Frankowski, Marek Tadeusz 121
- Furman, Tomasz 129



- Fuz, Katarzyna zob. Stóloska-Fuz, Katarzyna.  
 Gabrychowicz, Edyta 208  
 Gabrychowicz, Justyna 196, 198  
 Gancarczyk, Marek 19  
 Gawrytkiewicz, Jan 100  
 Gil, Barbara 271  
 Głowacka, Mariola 46  
 Głowacki, Krzysztof 57  
 Gołań, Radosław 183  
 Gomułka, Izabela 112  
 Gontarz, Jerzy 13  
 Goździewska, Karolina 210  
 Górski, Piotr 264  
 Grabowski, Łukasz 243  
 Gregorczyk, Ewa 67  
 Grochowska-Iwańska, Krystyna 81  
 Grodecka, Magda 205, 260, 265  
 Grzybowski, Michał Marian 94, 290  
 Grzywacz, Jacek 75  
 (gsz). 174, 291  
 Iwańska, Krystyna zob. Grochowska-Iwańska, Krystyna.  
 (jac) 130  
 Jakoniuk, Agnieszka zob. Czachorowska-Jakoniuk, Agnieszka.  
 Jaksą, Zdzisław 198  
 Jakubowska-Nowacka, Wanda 222  
 Janicki, Andrzej 34  
 Jastrzębski, Włodzimierz 122  
 Jezierska-Chalicka, Agnieszka 236-7  
 Jędrusiak, Barbara zob. Czerwińska-Jędrusiak, Barbara.  
 Jędrzejak, Marcin 114  
 JG. 84, 124, 152, 266  
 Jol. 162, 244-5, 303  
 Kaczmarek, Marcin 246  
 Kaliszewska, Ewa 52  
 Kansy, Andrzej 201  
 Kasprzyk, Damian 305  
 Kiciński, Łukasz 62  
 Kiełpinski, Oleg 106  
 Kluczyński, Zenon 17  
 Kłobukowski, Paweł 11  
 Knapiński, Ryszard 275  
 Komorowska, Anna zob. Debich-Komorowska, Anna.  
 Konarska-Pabiniak, Barbara 76  
 Koński, Wiesław 43  
 Kopeć, Wiesław 74  
 Kopka, Mariola 89  
 Kordala, Tomasz 42, 51, 258  
 Kosek, Mirosław 61  
 Kosendiak, Andrzej 284  
 Kowalew, Borys Nikołajewicz 276  
 Kowalkowska, Dorota 199  
 Kowalski, Adam 279  
 Kowalski, Artur 175  
 Kowalski, Rafał 242, 280  
 Kozakowska, Katarzyna 6  
 Kozłowska, Izabela 176  
 Kozłowska, Zofia 53, 71  
 Krupińska, Sylwia 26  
 Kruszewski, Jacek 247  
 Kryński, Wojciech 235  
 Krysztofiak, Marek 206  
 Krześniak, Dariusz 235  
 Kubalska, Beata. zob. Studzińska-Kubalska, Beata.  
 Kubasik, Artur 106  
 Kunavar, Marta zob. Szatkowska-Kunavar, Marta.  
 Kunkel, Robert 292  
 Leleń, Andrzej 285  
 (lesz) 227, 230, 272, 293, 304  
 Leszczyńska, Joanna 83  
 Lewandowska, Anna 77, 91, 101, 131, 148, 163, 177, 180, 209  
 Lewandowski, Radosław 259-60  
 Libera, Piotr 277  
 Linowski, Wiesław 105  
 Lipińska, Wiesława 31  
 Luma, Ewa 256  
 Łabarzewski, Jeremiasz 257  
 Malanowski, Jacek 89  
 Maliszewski, Karol 88  
 Matachowski, Adam 96, 247, 248-9  
 Matecka, Agnieszka 267, 294  
 Marciniak, Jola 149, 153, 246, 250, 251  
 Marciniak, Szymon 251  
 Matuszewska, Anna 12  
 Mazurska, Wiesława 1a  
 Michnik, Adam 16  
 Midura, Franciszek 78  
 Miecznikowska, Elżbieta 268  
 Mieczkowski, Adam 90, 286  
 Mieszkowski, Wiktor 3  
 Milczarek, Agata 182  
 Milke, Tadeusz 231  
 Mioduszewska-Olszewska, Monika 282  
 Mokrowiecki, Marek 281  
 Moszczyńska, Ewa 86  
 Mroczek, Rafał 108  
 Mrozowski, Przemysław 108  
 Mućka, Magdalena 169  
 Mysiura, Michał 106  
 Niewinowski, Paweł 279  
 Nisztor, Stanisław 206  
 Nowacka, Wanda zob. Jakubowska-Nowacka, Wanda.  
 Nowak, Bartosz 159, 167, 170, 178, 186, 195  
 Nowak, Gabriela 119, 269, 288  
 Nowakowska, Ewa 211  
 Nowakowski, Andrzej 187  
 Nowicka, Klaudia 107  
 Nycek, Jan Bolesław 28, 37, 97, 187, 270  
 Obrębski, Artur 150  
 Olchawa, Joanna 278  
 Olszewska, Beata 188  
 Olszewska, Monika zob. Mioduszewska-Olszewska, Monika.  
 Olszewski, W. 85  
 Orłowska, Milena 90, 98, 140, 182, 218, 221, 238, 284, 299  
 Ostrzycki, Wojtek 253  
 Ościłowski, Jarosław 118  
 [p] 189  
 Pabiniak, Barbara zob. Konarska-Pabiniak, Barbara.  
 Pietrzyk, Jacek 120  
 Piętka, Włodzimierz 232, 267, 295  
 Piotrowski, Jerzy 111, 239  
 Piotrowski, Robert 52  
 Piórkowska, Ewa 276  
 Płuciennik, Stanisław 282  
 Podawca, Konrad 154  
 Popiołek, Elżbieta 155  
 Przygocka, Janina 65  
 Rokita, Agata 13  
 Rottermund, Andrzej 234  
 Różycki, Krzysztof 215  
 Rumińska, Joanna 240  
 Rumiński, Robert 235  
 Rybicka, Marianna 93

Rychlik, Grażyna zob. Szumlicka-Rychlik, Grażyna.  
Rydzewska, Barbara 113  
Rzeszotarski, Jan 52  
Samoraj, Andrzej 23  
Serafińska, Jurata Bogna 261  
Seweryniak, Henryk 296  
Siwek, Jakub 64  
Smuk-Stratenwerth, Ewa 70  
Sobieraj, Leonard 7  
Sokołowska, Joanna 5  
Somorowska, Anna 35  
Stachurska, Agnieszka 45, 137  
Staniszewska, Magdalena 115, 301  
Stanuszkiewicz-Cegłowska, Blanka 194  
Stasiak, Jadwiga 164  
Stefańska, Ewelina 142, 228, 299  
Stogowska, Anna Maria 165  
Stołoska-Fuz, Katarzyna 139  
Stratenwerth, Ewa zob. Smuk-Stratenwerth, Ewa.  
Strzelczak, Ewa 183  
Strzelczyk, Jerzy 80  
Studzizba-Kubalska, Beata 273  
Sulkowska, Anna 171, 188  
Sygietyńska, Mira zob. Zimińska-Sygietyńska, Mira  
Syska, Elwira 104  
Szat. 125, 134, 207  
Szatkowska-Kunavar, Marta 231  
Szatkowska, Lena 202, 213, 229, 283, 286, 287  
Szatkowski, Tomasz 63, 135, 138  
Szczepański, Janusz 60  
Szubska-Bieroń, Elżbieta 104  
Szumlicka-Rychlik, Grażyna 157  
Szytło, Aleksandra 216  
Ślęzak, Patryk 27  
Świątek, Krzysztof 176  
(t) 133  
Telesiewicz, Jacek 254  
Trojanowska, Bogusława 241  
Trzecicki, Maciej 110  
Tuszyński, Felix 274  
Tybura, Joanna 87, 99, 158, 214, 218, 289

Tyrion 254  
Typiak-Kowalska, Iwona 1a  
Urbańska, Joanna 215-6  
Waćkowski, Jan 100  
Walczak-Duraj, Danuta 20  
Waluś, Jan Henryk 151  
Waluś, Konrad Jan 151  
Weber, Michał 114  
Węglicka, Anna 6  
Wiącek, Maciej 255  
Wielechowska, Małgorzata 297  
Wilc, Agnieszka 106  
Winiarska, Joanna. 136  
Wiśniewski, Andrzej 192  
Wiśniewski, Jacek A. 298  
Wiśniewski, Janusz 73, 306  
Włochowska, Anna 126, 262  
Wojca, Magdalena 226  
Wojciechowska, Agnieszka 81  
Woźnicki, Marek 95  
Wróbel, Maciej 203  
Zawadka, Marcin 192  
Zbyszewska, Alicja 14  
Zegar, Tomasz 47  
Zieliński, Janusz 99  
Ziętek, Janina 32  
Ziętek, Maria 36  
Zimińska-Sygietyńska, Mira 100  
Zugaj, Leszek 193  
Żaglewska, Mirosława 161  
Żelechowska, Halina 166  
Żuchniewicz, Marian 210

#### **Opracowanie:**

Justyna Bziuk, Ewa Kozłowska,  
Wiesława Mazurska, Iwona Typiak-Kowalska

#### **Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego**

09-402 Płock, ul. Kościuszki 6  
Tel. (024) 268 00 21 lub (024) 268 00 25  
e-mail: dib@ksiaznicaplocka.pl

## NASI AUTORZY

- NORBERT DĄBKOWSKI** — dr inż., adiunkt w Katedrze Inżynierii Budowlanej, Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, członek PZITB
- BARBARA FELIC** — dr nauk ekonomicznych, zastępca dyrektora ds. studiów w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej, Filia w Płocku
- GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI** — dr nauk humanistycznych, nauczyciel historii w III LO w Płocku, wykładowca w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, wiceprezes TNP
- ANDRZEJ JAGODZIŃSKI** — dr, adiunkt, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku
- AGNIESZKA JURCZAK** — mgr filologii polskiej, doktorantka w Instytucie Socjologii na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II
- AGNIESZKA KOWALCZYK** — mgr, kustosz dyplomowany, kierownik Filii Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej w Płocku
- ZBIGNIEW KRUSZEWSKI** — prof. nadzw. dr hab. inż., Rektor Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, Prezes TNP, Przewodniczący Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN
- AGNIESZKA KRZĘTOWSKA** — dr, adiunkt, Politechnika Warszawska w Płocku, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych
- IGOR MORACZEWSKI** — mgr historii, doktorant na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pracownik Żywego Muzeum Piernika w Toruniu
- KONRAD PODAWCA** — dr inż., pracownik Zakładu Geodezji i Planowania Przestrzennego, Katedry Inżynierii Budowlanej, Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, członek Towarzystwa Urbanistów Polskich i TNP
- BOGDAN POPŁAWSKI** — dr inż. architekt, absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, emeryt. Od 2000 r. zajmuje się problematyką ochrony obiektów zabytkowych.
- ALICJA POTOCKA** — mgr, kustosz dyplomowany, kierownik Oddziału Gromadzenia Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej
- MARIUSZ WOJTALEWICZ** — mgr, kierownik Muzeum Żydów Mazowieckich w Płocku
- Autorki Bibliografii** — **Justyna Bziuk, Ewa Kozłowska, Wiesława Mazurska, Iwona Typiak-Kowalska**